

ἐπιθεώρηση
ΤΕΧΝΗΣ

ΕΚΤΑΚΤΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΟΥΛΗΣ 1965

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧΜΕΣ 5

**ΟΙ ΓΙΓΑΝΤΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΟ
ΚΟΣΜΩΝ ΣΕ ΜΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΕΝΑΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΚΟΛΟΣΣΟΣ**

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑ

● ΔΙΕΘΝΗΣ ● ΕΤΗΣΙΑ ● ΕΚΔΟΣΗ

**ΕΝΑ ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΣ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ
ΕΣΣΔ ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΔΙΑΣΗΜΟΤΕΡΟΥΣ ΕΠΙΣΤΗ-
ΜΟΝΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ**

Κάθε έτήσιος τόμος και μιά ολοκληρωμένη αυτότελης έκδοση

Το έργο κυκλοφορεί σε πολυτελή τομίδια κάθε 40 μέρες—Τά θέματα του έργου δη-
μοσιεύονται για πρώτη φορά και δέν υπάρχουν σε καμμία έγκυκλοπαίδεια του κόσμου

Ζητήστε από τούς πλασιέ, τά περίπτερα, τούς έφημεριδοπώλες και
τά γραφεία μας τò υπερπολυτελές πολυσέλιδο τομίδιο—Τò 2ο τομί-
διο θά κυκλοφορήσει έντòς τών ήμερών

ΑΠΟΚΤΗΣΑΤΕ

**ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΚΑΙ ΕΓΚΥΡΟ
ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ**

ΣΤ' ΑΡΜΑΤΑ! ΣΤ' ΑΡΜΑΤΑ

**ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ
ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ**

Πρόλογος: ΓΕΡ. ΑΥΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ, στρατηγός του ΕΛΑΣ

Ύπεύθυνο έργο που φωτίζει την πιο ήρωική εποχή. Μιά έκδοση που χαιρετίζεται
άπό εκατοντάδες πνευματικούς και πολιτικούς, παράγοντες του τόπου σαν μιά λαμ-
πρή προσφορά στο έθνος και την ιστορία του.

ΟΛΟΚΛΗΡΟ τò έργο, 4 χρυσοδερματόδετοι τόμοι 1700 σελίδες—1000 φωτο-
γραφίες—50 έργα τέχνης, σχεδιαγράμματα—100.000 ονόματα, χιλιάδες τά
πρόσωπα. Τò έργο παραδίδεται άμέσως και με εύκολίες πληρωμής.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ και σε τεύχη. Ζητήστε το άπό τά περίπτερα, έφημε-
ριδοπώλες, πλασιέ και τά Γραφεία μας

ΓΙΑΝΝΙΚΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 57 — ΤΗΛ. 629.908 - 630.266

Πασῶν ὀλιγοχροσιώτεροι τῶν
πολιτειῶν εἰσὶν ὀλιγαρχία καὶ
τυραννίς.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Πολιτ. V9,21 1315b

Ἡ ἐπιθεώρησις Τέχνης παίρνουσα μέρη
εἰς τὴν πανδημοκρατικὴν σταυροφορίαν
διὰ τὴν ματαίωσιν τοῦ πραξικοπήματος
καὶ τὴν ἐπονομασίαν ὁμαλότητα, συ-
κροφορεῖ τὴν ἔκτακτον οὕτω εὐδοκίαν
εἰς τὴν ἐκπληρωσὴν ἐνός ἑξαχίτου μέρους
ἀπὸ τοῦ χρέους πᾶσι τῆν ἀναφορῆν. —

Τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατάγειν παρα-
σκευάζεσθε, τοῦ οὔτε ἀδικώτερόν ἐστιν
οὔδέν κατ' ἀνθρώπους οὔτε μαιφονώτερον;

ΗΡΟΔΟΤΟΣ, 92, Ι

ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ

Τὸ πραξικόπημα ποὺ συντελέστηκε, σὰ νὰ 'χει ἔρθει ἀπὸ κάποιον ἄλλον αἰώνα, συνοδεύεται ἀπὸ θεσμούς ἱστορικὰ ἐξαντλημένους καὶ ἠθικὰ ἀνοχύρωτους. Θὰ ἦταν ἐξαιρετικὰ ἀστεῖο ἂν δὲν ἦταν ἐξ ἴσου ἐπικίνδυνο: Ἡ μοναρχία, θεσμὸς κενὸς ὡς ἱστορικὸ μέγεθος πάει νὰ προβληθεῖ ὡς παρατεινόμενο παρελθόν, ὡς κυριαρχία, χρησιμοποιώντας τοὺς μηχανισμοὺς ἐξουσίας.

Στὴν ἐποχὴ μας, ποὺ παραβίασε τὶς πύλες τοῦ σύμπαντος· ποὺ ἐκλέπτυνε καὶ πλούτισε ἀνυπολόγιστα τὴν ἀνθρώπινη συνείδηση μὲ λεπτότατες διεργασίες καὶ ὀξύτατους ἠθικοὺς προβληματισμούς· ποὺ χειραφέτησε καὶ χειραφετεῖ μέσα στὸ μεγαλειώδες κίνημα τῆς ἐλευθερίας τὰ πλήθη τῶν ἐγχρώμων καὶ τῶν κάθε λογῆς καταπιεσμένων· ποὺ διάλυσε αὐταπάτες, ταμπού, «θεῖες ἐντολές» κ' ἐγκαθίδρυσε σὰν ἐπιστέγασμα τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς διαδρομῆς τὴν ἔννοια καὶ τὴν πράξη τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, ἐκτείνοντάς τὴν ἀπὸ τὴν κορυφὴ ὡς τὰ κράσπεδα τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν — ἔ, λοιπόν, σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ, ἐμφανίζεται στὴν πατρίδα μας τὸ νεκραναστημένο πνεῦμα μιᾶς ἄλλης περασμένης ἐποχῆς: τὸ πνεῦμα τῆς βασιλικῆς κυριαρχίας ποὺ ἀντιπαρατάσσεται στὴν κυριαρχία τοῦ λαοῦ.

Τὰ πρόσφατα κρίσιμα γεγονότα εἶναι ἀποκαλυπτικὰ καὶ διάλυσαν πλήθος αὐταπάτες: Ὁ λαὸς ὕστερα ἀπὸ πολύχρονο ἥρωικὸ καὶ τραχύτατο ἀγῶνα κατεδαφίζει τὴν ξενόδοουλη κυβέρνησι τῆς Δεξιᾶς κι ἀνεβάζει στὴν ἀρχὴ μιᾶ δημοκρατικὴ κυβέρνησι ὀπλίζοντάς τὴν μὲ μιᾶ συντριπτικὴ πλειοψηφία. Στάθηκε ἀληθινὸ δυστύχημα γιὰ τὸν τόπο ἢ δισταχτικότητα τῆς κυβέρνησι αὐτῆς στὸ μέγα ζήτημα τῆς ἐκκαθάρισι, τοῦ ἐκδημοκρατισμοῦ. Δυνάμεις μέσα κ' ἐξω ἀπ' αὐτὴν δούλεψαν ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ γιὰ τὸν οὐσιαστικὸ τορπιλλισμὸ τῆς λαϊκῆς ἐντολῆς. Καὶ ὁ πρωθυπουργὸς μὲ τὸ ἔντονο ἀντικομμουνιστικὸ του πλέγμα συχνὰ ἀποδείχτηκε τουλάχιστο δέσμιός τους. Χρειάστηκε νὰ περάσει ἐνάμιση χρόνος γιὰ νὰ προχωρήσει ἡ κυβέρνησι ἐκεῖ ποὺ ζητοῦσε ὁ λαὸς ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ καὶ νὰ ἐκδηλώσει ἐπιτέλους τὴ διάθεσι νὰ ὑπαγάγει τὶς ἔνοπλες δυνάμεις στὸ νόμιμο κυβερνητικὸ ἔλεγχο. Τότε ὅμως οἱ ξεθαρρεμένες ἀπὸ τὴν καθυστέρηση σκοτεινὲς δυνάμεις ἀφηνίασαν. Ἀπ' αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὰ προσχήματα ἀφέθηκαν κατὰ μέρος κι ἀποκαλύφθηκε ἡ ἀληθινὴ οὐσία τῶν πραγμάτων. Γιατὶ ἢ ὁ στρατὸς ἀνήκει στὸ λαό, ὁπότε ὁ λαὸς καὶ ἡ κυβέρνησι του ἔχει ἀπόλυτο δικαίωμα νὰ τὸν ἐλέγχει καὶ νὰ τὸν χειραγωγεῖ, ἢ ὁ στρατὸς ἀνήκει στὸ βασιλιά, κι ὁ βασιλιάς στὸ στρατὸ καὶ συνάμα ὁ καθένας στὸν ἑαυτὸ του, ὁπότε ἡ ἀντιδιαστολὴ πρὸς τὸ λαὸ εἶναι προφανής.

Προφανὲς ἐπίσης εἶναι καὶ τὸ νόημα τῶν τελευταίων γεγονότων. Ἡ ἰσχὺς ποὺ σύμφωνα μὲ τὴν παλιὰ ρῆσι, «στηρίζεται στὴν ἀγάπη τοῦ λαοῦ», διακηρύσσει ἔμπρακτα ὅτι αἰσθάνεται πολὺ πιὸ σίγουρη ὅταν στηρίζεται στὸν «ἐλεγχὸ τεῦ στρατοῦ», στὴ Χωροφυλακὴ ποὺ εἶναι «βασιλική», στὴν Ἀεροπορία ποὺ εἶναι «βασιλική», στὸ ναυτικὸ ποὺ εἶναι «βασιλικό». Ἀναγκαῖα συνέπεια αὐτοῦ εἶναι πῶς σιγὰ σιγὰ οἱ καταπιεστικοὶ μηχανισμοὶ ἀποκτοῦν αὐθυπαρξία καὶ

Κάθε ἕνας πού ξεσηκωθεί
νά γίνει τύραννος ἢ συνεργεῖ
στήν ἐγκατάσταση τυραννίας
προγραμμαμένος νά
᾽ναι αὐτός καί τὸ γένος του.

θέσιον τῶν Ἀθηναίων.

χρησιμοποιοῦν μὲ τὴ σειρά τους «πρὸς ἴδιον ὄφελος» τοὺς ἱστορικὰ ἐξαντλημένους θεσμούς. Κ' ἔτσι, μέσα στὴν ἀμοιβαία τους ἐξάρτηση καὶ ὑποστήριξη σφίχτοπλεγμένοι κυλίσονται, συμπαρασύροντας μαζί τους ὁλόκληρη τὴ χώρα πρὸς τὴν καθυστέρηση, τὴν καταστροφή, τὴν οὐσιαστικὴ ἐξαφάνιση ἀπὸ τὸ σύγχρονο κόσμο. Γιατὶ πίσω ἀπὸ τὸ πλέγμα συντηρημένων θεσμῶν καὶ μέσων ἐξουσίας καταδοκοῦν ἄλλα ἐδραιωμένα συμφέροντα, οἰκονομικά καὶ πολιτικά, ντόπια καὶ ξένα, πού εἶναι καὶ οἱ πραγματικοὶ συντηρητὲς καὶ κινητῆρες τοῦ πλέγματος.

Ἐδῶ ἀποκαλύπτονται οἱ ἀντινομίες, οἱ μόνιμες διελκυστίνδες, οἱ ρόλοι καὶ οἱ προθέσεις, τὰ κρυφὰ καὶ φανερὰ ἄλλὰ πάντα ὀργανωμένα συμφέροντα.

Ὁ βασιλιάς ἀρνήθηκε στὸ λαοπρόβλητο πρωθυπουργὸ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιπτεῦει τὸ στράτευμα μὲ τὸ πρόσχημα πὼς ἡ ἄσκηση τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ ἀπὸ τὸν πρωθυπουργὸ ἐγκυμονεῖ «ἐθνικοὺς κινδύνους».

Κινδύνους, ὅμως γιὰ ποιόν;

Ὅχι βέβαια γιὰ τὸ ἔθνος, γιὰ τὸ λαό. Γιατὶ ὁ λαὸς ἀγωνίστηκε χρόνια ὁλόκληρα καὶ γκρέμισε τὸν Καραμανλῆ. Κι ἀκόμα, ὁ λαὸς πάλι κατεβαίνει στὰ πεζοδρόμια, καὶ διαδηλώνει, καὶ ματώνεται καὶ δολοφονεῖται.

Οἱ κίνδυνοι εἶναι μόνο γιὰ τὰ ὀργανωμένα συμφέροντα, ντόπια καὶ ξένα, πού λυμαίνονται τὸν τόπο. Εἶναι γιὰ τὴ παρακρατικὴ συμμορία τῆς Δεξιᾶς, πού κατακεραυνωμένη ἀπ' τὸ λαὸ ὀχυρώνεται πίσω ἀπὸ τὸ παλάτι καὶ βυσσοδομεῖ μαζί μὲ τοὺς στρατοκράτες καὶ τὴ χούντες πού τρέφουν πολιτικὴς φιλοδοξίες «σωτήρων» τοῦ τόπου.

Οἱ κίνδυνοι εἶναι γιὰ τοὺς παρασυνταγματικούς, τοὺς αὐλόδουλους καὶ τοὺς αὐλοκόλακες πού προαλείφονται γιὰ δικτατορικὴ σταδιοδρομία. Εἶναι γιὰ τὴ σκοτεινὴ Κ.Υ.Π. καὶ τὴ «Σέρβις» τῶν ξένων πού ἀγοράζουν κρέας γιὰ τὸ σφαγεῖο τοῦ Βιετνάμ, ψήφους γιὰ τὸν ΟΗΕ καὶ προδότες γιὰ τὴν Κύπρο.

Ὅλη αὐτὴ ἡ πανσπερμία τῶν ἀνυπόληπτων καὶ ζοφερῶν δυνάμεων ἀναρριχᾶται τεχνηέντως στὸ παλάτι, περιελίσσεται γύρω ἀπὸ τὸ βασιλιά, τὸν ἐκτρέπει ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς βασιλευόμενης δημοκρατίας πρὸς μοναρχικὰ παραστρατήματα. Καὶ καθὼς οἱ δυνάμεις αὐτὲς δὲν ἔχουν πιὰ κανένα λαϊκὸ ἔρεισμα, καθὼς ἔχουν χάσει κάθε ἐλπίδα γιὰ κοινοβουλευτικὴ ὑπεροχή, προσπαθοῦν νὰ ἐπιβιώσουν διατηρώντας τὸν ἔλεγχό τους πάνω στοὺς δραστικούς ἐξωκοινοβουλευτικούς μηχανισμούς ἐξουσίας, νὰ τοὺς ἀποσπάσουν, νὰ τοὺς μεταβάλουν σὲ στεγανὰ διαμερίσματα, εἶδος ταμποῦ γιὰ τὴ λαοπρόβλητη κυβέρνησι, γιὰ τὴ Βουλὴ, γιὰ τὸ ἔθνος, γιὰ τὸ λαό.

Βρεθήκαμε ἔτσι μπροστὰ σ' ἕνα πραγματικὸ πραξικόπημα. Τὸ Σύνταγμα παραβιάστηκε ἀπὸ τὸν ἀνεύθυνον ἄρχοντα μὲ ὑπεύθυνη πράξη. Καὶ ἡ παραβίασι συντελέστηκε μὲ τὴν ἀνίερη συνεργασία μερικῶν προδοτῶν μέσα ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους πού εἶχε ἐκλέξει ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ. Ὡστόσο ἡ συνεργασία αὐτὴ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ κρύψει τὸν ἀληθινὸ χαρακτήρα τοῦ πραξικοπήματος:

Εἶναι ὀλοφάνερο πῶς ἡ βασιλικὴ ἐνέργεια τείνει νὰ ἐξαρτήσῃ τὴ συνταγματικὴ νομιμότητα ἀπὸ τὶς προθέσεις τοῦ στέμματος καὶ φυσικὰ ἀπὸ τὶς προθέσεις τῶν ἀνεύθυνων «συμβούλων» καὶ τῶν συμβούλων τῶν συμβούλων. Κ' ἐδῶ βρίσκειται ὁ μισοκρυμμένος δικτατορικὸς χαρακτήρας τοῦ πραξικοπήματος, στὸ ὁποῖο ἐπιχειρεῖται νὰ δοθεῖ ὅπως ὅπως κάποια νομιμοφάνεια. Ξέρουν βέβαια πῶς μιὰ ἀπροκάλυπτη πολιτικὴ ἢ στρατιωτικὴ δικτατορία, λειτουργεῖ σὰν εἶδος «μπούμεραγκ» καὶ θέτει αὐτόματα καθεστωτικὸ ζήτημα μὲ ἀπρόβλεπτες ἐξελίξεις στὸ μέλλον. Δὲν τὴν διακινδυνεύουν λοιπὸν στὰ καλὰ καθούμενα, δεδομένου ὅτι καὶ τὸ διεθνὲς κλίμα εἶναι σαφῶς ἐχθρικὸ σὲ τέτοιους πολιτικοὺς παλιμπαιδισμοὺς. Ἐξ ἄλλου ἡ ἱστορικὴ πείρα ἔχει ἀποδείξει ὅτι ἡ διελκυστίνδα ἀνάμεσα σὲ λαοὺς καὶ δικτάτορες ταλαιπώρησε μὲν κάμποσο τοὺς πρώτους ἀλλὰ τελικὰ ἐξαφάνισε τοὺς τελευταίους. Ἡ συνεργασία τῶν προδοτῶν τῆς λαϊκῆς ἐντολῆς πρόσφερε στὶς σκοτεινὲς δυνάμεις τὴ δυνατότητα ν' ἀκολουθήσουν τὴ «θεσμικὴ» ὁδὸ: Τὴν ντὲ φάκτο διεύρυνση, κατὰ τὶς περιστάσεις, τῶν «ἐξουσιῶν» τοῦ βασιλιᾶ καὶ τὸν ἐμπλουτισμὸ τους μὲ ὑπεύθυνες ἀρμοδιότητες ἔτσι ὥστε νὰ φαίνεται πῶς τάχα οἱ θεσμοὶ τοῦ πολιτεύματος συνεχίζουν φαινομενικὰ νὰ ὑφίστανται μὲ «μιὰν κάποιαν ἀλλοίωση» στὸ λειτουργικὸ τους ρόλο — μὲ «ὑπερλειτουργίες» ἢ «ὑπολειτουργίες» τοῦ καθενός, ἀνάλογα κάθε φορὰ μὲ τὶς «ἀνάγκες». Ἀλλαγὴ τοῦ καθεστώτος δὲν ἐπισυμβαίνει ἀλλὰ «μόνον» περιορισμένες ἐφ' ἅπαξ καὶ προσωρινές — μέχρι νὰ ἐκλείψῃ ὁ κίνδυνος ποὺ κατὰ τὸ τροπάρι εἶναι κομμουνιστικὸς — μεταβολές καὶ μικροπαρατυπίες μέσα στὰ πλαίσιά του. Φαντάζονταν πῶς τὴν ἀπειλὴ στὴν πραγματικὴ τῆς ἔκταξη δὲν θὰ τὴν καταλάβουν παρὰ μόνον οἱ πιὸ ὀξυδερκεῖς καὶ οἱ «ἐξοικειωμένοι». Ἀλλὰ σ' αὐτὸ τὸ τελευταῖο, οἱ συνωμότες δὲν ὑπολόγισαν καλὰ κ' ἔπασαν ἔξω.

Ὁ λαὸς ἀμέσως συνειδητοποίησε τὴν ἀνωμαλία σ' ὅλες τῆς τὶς διαστάσεις καὶ τὴν ἀντιμετώπισε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς σὰν πραγματικὸ πραξικόπημα, πρόχειρα κρυμμένο κάτω ἀπὸ τὶς ἐπιφάσεις μιᾶς ψευτονομιμότητας μὲ πιστοποιητικὰ ἀπὸ τὸν κ. Σγουρίτσα. Κι ἀμέσως κατέβηκε στοὺς δρόμους ἐνωμένος σ' ἓνα πραγματικὰ μεγαλειώδες κίνημα, τὸ πιὸ πηγαῖο καὶ ὠριμο ἀπ' ὅσα εἶδαμε στὴν πατρίδα μας τὴν τελευταία δεκαπενταετία.

Ἀπὸ τὴ Θράκη ὡς τὴν Πελοπόννησο κι ἀπὸ τὴν Ἡπειρο ὡς τὴν Κρήτη καὶ τὴ Ρόδο ἢ Ἑλλάδα ἔχει μεταβληθεῖ σὲ φλεγόμενο καμίνι. Οἱ ἥρωικοὶ φοιτητὲς βάζουν καὶ πάλι μὲ τὸ αἷμα τους τὴν ἀσφαλτο τῶν δρόμων. Οἱ ἐργάτες κατεβαίνουν σὲ γενικὴ ἀπεργία. Οἱ πόλεις δίνουν ἢ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη τὸ παρών. Κάτω ἀπὸ τὴν ἰαχὴ τοῦ λαοῦ σαρώνεται τὸ κυβερνητικὸ ἀνεμομάζωμα τοῦ θλιβεροῦ ριμαδόρου.

Ἀλλὰ ὁ ἀγώνας δὲν εἶναι ἀπλῶς ὑπὲρ ἢ κατὰ προσώπων. Τὰ πρόσωπα ἔτυχε νὰ βρεθοῦν σ' αὐτὴ τὴ θέσῃ «ὡς σκευὴ ἐκλογῆς». Ὁ λαὸς ἔχει συνειδητοποιήσει ὅτι πέρα ἀπ' αὐτὰ ὁ ἀγώνας γίνεται γιὰ ζητήματα ἀρχῆς, γιὰ νὰ ἀποκατασταθεῖ στὰ κυριαρχικά του δικαιώματα ποὺ ἔμπρακτα τοῦ ἀμφισβητήθηκαν γιὰ νὰ κατοχυρώσῃ τὴ λαϊκὴ κυριαρχία ποὺ οἱ κύκλοι τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῶν ἄνομων συμφερόντων διαρκῶς τὴν τραυματίζουν καὶ τὴν περιστέλλουν. Τοῦ κάκου προσπαθοῦν νὰ ὑποβιάσουν τὴ σημασία τῶν λαϊκῶν ἐκδηλώσεων ἀποκαλώντας τες «πεζοδρόμια». Τὰ «πεζοδρόμια» δὲ θὰ ὑποστείλουν τὴ σημαία τοῦ

**Οὐδὲν τυράννου δυσμενέ-
στερον πόλει ὅπου τὸ μὲν
πρώτιστον οὐκ εἰσὶν νόμοι
κοινοί, κρατεῖ δ' εἷς τὸν
νόμον κεκτημένος.**

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ, Ἰκέτιδες

“Αν δὲ δι’ ἀπάτης ἄρξη τις ἢ βίας, ἤδη δοκεῖ τοῦτο εἶναι τυραννίς [...] Τοιαύτην δ’ ἀναγκαῖον εἶναι τὴν τυραννίδα τὴν μοναρχίαν, ἣτις ἀνυπεύθυνος ἄρχει τῶν ὁμοίων καὶ βελτιόνων πάντων πρὸς τὸ σφέτερον αὐτῆς συμφέρον, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ τῶν ἀρχομένων, διόπερ ἀκούσιος· οὐδεὶς γὰρ ἐκὼν ὑπομένει τῶν ἐλευθέρων τὴν τοιαύτην ἀρχήν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

ἀγώνα. Ἔχουν ἀνεξάντλητες ἐφεδρεῖες σὲ ἀντοχή καὶ ἀγωνιστικότητα γιὰ νὰ κατεδαφίσουν ὅλες τὶς σκοτεινὲς ἀπόπειρες τῆς Αὐλῆς καὶ τῶν ξένων. Σὲ περιστάσεις σὰν τὶς σημερινὲς ἢ βουὴ τῶν πεζοδρομίων εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ δραστηρικὰ μέσα στὴν κλίμακα τῶν ὄπλων ποὺ διαθέτει ὁ λαὸς γιὰ νὰ ἀμύνεται καὶ νὰ ἐπιβάλλει τὴ θέλησή του. Ἡ βουὴ αὐτὴ κάνει τοὺς ἐπίβουλους νὰ ὑποχωροῦν καὶ τοὺς ὑποψήφιους προδότες ποὺ ξεχνοῦν τὴν ἐντολὴ τοῦ λαοῦ νὰ διστάζουν. Ἡ Βουλὴ χρειάζεται τὴν ἐνίσχυση τοῦ πεζοδρομίου ἀλλιῶς κινδυνεύει νὰ καταντήσῃ «ἀπογυμνωμένος» θεσμός, ὅπως συνέβαινε στὴν καραμανλικὴ περίοδο ποὺ τελικὰ θάφτηκε κάτω ἀπὸ τοὺς πεζοδρομιακοὺς ἀγῶνες. Τοὺς ἴδιους αὐτοὺς ἀγῶνες ποὺ τότε ὑμνοῦσαν καὶ ἐπικαλοῦνταν οἱ σημερινοὶ ἀποστάτες ἐνῶ τώρα τοὺς ἀποκαλοῦν «περιττὴ ὀχλοκρατία» ἀκριβῶς γιὰτὶ οἱ ἴδιοι ἔγιναν λαομίσητοι.

Κ’ ἐδῶ φανερώνεται ὁ μέγας κίνδυνος ποὺ δὲν ἐξαντλεῖται σὲ μιὰν «ἐφ’ ἅπαξ» παραβίαση τῆς νομιμότητος. Γιὰτὶ μιὰ κυβέρνησις ἢ θὰ στηρίζεται στὸ λαὸ ἢ θὰ τὸν καταπιέζει. Οὐδέτερη κατάστασις δὲν ὑπάρχει. Γιὰ νὰ παραμείνει μιὰ ἀντιλαϊκὴ κυβέρνησις πρέπει ὅλο καὶ περισσότερο ν’ ἀντισταθμίζει τὴν ἔλλειψη λαϊκοῦ ἐρείσματος μὲ καταπιεστικὰ μέτρα. Νὰ περιορίζει συνεχῶς τὴν ἐλευθερία, νὰ καταδιώκει τὶς ιδέες, νὰ πνίγει στὸ αἷμα τὶς συγκεντρώσεις. Τὸ ἓνα μέτρο ὁδηγεῖ στὸ ἄλλο κι ὅλα μαζὶ στὴν τυραννία. Ἦδη τὸ ραδιόφωνο ξανάγινε ἐπαίσχυντο. Ἦδη οἱ δρόμοι ξαναθάφτηκαν μ’ αἷμα κ’ ἔπεσε ὁ πρῶτος νεκρός. Ἦδη ἀπειλὲς ἐκτοξεύονται, ὑπάλληλοι μετατίθενται, προγραφεὶς παντοῦ ἐτοιμάζονται. Ὅσο θὰ ὀγκώνεται ἡ λαϊκὴ ἀντίδρασις τόσο τὰ καταπιεστικὰ μέτρα θὰ ἐντείνονται καὶ θ’ ἀπλώνουν. Σὲ λίγο θ’ ἀρχίσουν οἱ συλλήψεις, οἱ ἀπαγορεύσεις ὀργανώσεων, οἱ ἐκτοπίσεις, ἡ ἄλωση τῶν Πανεπιστημίων. Κι ὅταν πιά δὲ θὰ μποροῦν νὰ ξανακλείσουν τοὺς ἀσκοὺς τοῦ Αἰόλου, ποὺ ἄνοιξαν, θ’ ἀκολουθήσουν τὰ «ἄουτο ντὰ φέ», ἡ λογοκρισία τοῦ τύπου, ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς ἄλλους λαοὺς, ἡ ἀστυνόμευσις τῆς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ζωῆς.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἐπικρεμάμενοι κίνδυνοι θέτουν καὶ τοὺς διανοούμενους, συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχνες, μπροστὰ σὲ μεγάλες εὐθύνες καὶ καθήκοντα. Ὁ λαὸς ἀποκρυπτογράφησε τὴ σημασία τῶν συμβάντων καὶ γι’ αὐτὸ ἀποδύθηκε ἐνωμένος σ’ ὄριμον ἀγώνα γιὰ τὴ δημοκρατία καὶ τὴν ἐλευθερία του.

Οἱ διανοούμενοι ποὺ μόνον μέσα σὲ συνθήκες ἐλεύθερης δημιουργίας πραγματώνουν τὸν ἑαυτό τους, διατρέχουν τὸν ἔσχατο κίνδυνο. Γι’ αὐτὸ καὶ τάσσονται ὀλόψυχα στὸ πλευρὸ τοῦ λαοῦ, πλαισιώνουν τὸ μεγάλο ἀγώνα τοῦ ἐμπνεόμενοι ἀπ’ αὐτὸν κ’ ἐμπνέοντάς καὶ θερμαίνοντάς τον ἀκόμα περισσότερο.

Τὸ πραξικόπημα δὲ θὰ περάσει! Ἡ δημοκρατία θὰ νικήσει!

ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Μπροστά στο νεκρό φοιτητή
που έπεσε για τή Δημοκρατία

του ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

Όταν ένας γελωτοποιός κυβερνά,
χρέος έχει ένας ποιητής αληθινός να μιλήσει.
Δικαίωμα έχει από ψηλά δοσμένο να ραπίσει
τούς δήμιους, να παραμερίσει τήν κουστωδιά, εκείνους,
που όπως στ' αρχαία χρόνια οι Βάρβαροι
δικαίωμα δεν έχουν κανένα στο χώμα μας,
και να πετάξει στον νεκρόν αυτόν ένα τριαντάφυλλο
σαν έναν όρκο στην Ελλάδα.

Γιατί αν ένας ποιητής
δεν έχει έργο του τήν αλήθεια, έργο δεν έχει τότε, ούτε
θέση κάτω απ' τον ήλιο, τον λαμπρό πατέρα,
που τροφοδότησε και στέγασε τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα· εκπίπτει τότε
και γίνεται ένα με τούς εισβολεῖς Βαρδάρους, τούς τυράννους,
ένα με τούς ανεύθυνους, τούς πυροδότες
τῆς πατρικῆς μας γῆς, που ὅ,τι φυτρώνει,
ἀπ' τὸ χορτάρι ὡς τὸ ἔλατο πάνω της, μεγαλώνει
θηλάζοντας κόκκαλα.

Ἐκεῖνοι που δῶσαν
τὴ διαταγὴ ἀνοιχτὴ νὰ σὲ δολοφονήσουν,
ἀξίζουν ὅλοι τους μαζί πῶς λίγο ἀπ' ὅσο ἀξίζει
μὰ τρίχα ἀπ' τὸ κεφάλι σου. Δεν ἀντιπροσωπεύουν
οὔτε μιὰ στάλα ἑλληνικοῦ αἵματος. Δεν γνωρίζουν
πατριωτικὴ γραφὴ νὰ διαβάσουν τὰ αἰσθήματά σου.

Παράσιτα εἶναι δίχως ρίζες. Στὸν πάνλαμπρο ἀνάμεσα
ἤλιο μας, εἶναι: τὸ σκότος κι ὁ φόνος.
Ξεναγοὶ τῶν Ἔς - Ἔς στίς ἱερές μας λειψανοθήκες.
Ἐγκάθετοι τοῦ Πρυτανείου. Μόνιμοι λογχοφόροι
τοῦ Ἐσταυρωμένου. Κατάσκοποι τῆς Ἀνάστασης.

Σὲ στραγγάλισαν ὅπως τὴν ὀμορφὴ
στραγγαλίζουνε μοῖρα τῆς χώρας μας — ἄρπαγες
που ἡ παρουσία τους προσβάλλει ἀκόμη και τὰ ζῶα μας

καὶ μᾶς μολύνει τὸν ἀγέρα. Ὅμως, ἀνδρεῖε, ἐμεῖς,
γνωρίζουμε πόσο πιάνεις ξαπλωμένος στὸ χῶμα.
Γνωρίζουμε τί στοίχισες γιὰ νὰ γίνεις.
Γνωρίζουμε ἀπὸ ποιούς αἰῶνες μακρινοὺς ἤρθες, μὲς ἀπὸ ποιά
διαδοχικὰ μαρτύρια πέρασες. Εἶσαι τὸ Ἔθνος.
Ἡ Ἑλλάδα εἶσαι. Μέσα στήν καρδιά σου,
σάν ἀπὸ δέντρο κάτω κάθετα ὁ Καραϊσκάκης,
ὁ Διάκος καὶ τὰ παλικάρια τους καὶ τραγουδάει ὁ Σολωμός,
ἐνῶ περιίπταται
τοῦ Ἀνδρέα Κάλδου ὁ αἰτός, ἀστραφτερός, ἀπάνω τους.

Σὺ εἶσαι ἡ Ἑλλάδα πὺ σὴκῶνεται
νὰ πατήσῃ στὸ βᾶθρο τοῦ πεπρωμένου τῆς
μὲ «ἐλευθερία» καὶ «γλώσσα» καὶ ἀξιοπρέπεια.
Σὺ εἶσαι ἡ Ἑλλάδα πὺ δολοφονοῦν
κάθε χρόνο, κάθε ἀνοιξή, κάθε Πάσχα.
Ἡ Ἑλλάδα πὺ εἶναι ὀλόκληρη ἓνα ἱερό
πὺ οἱ πέτρες τῆς ὄλες εἶναι ἑξαπτέρυγα.

Σὺ εἶσαι ἡ Ἑλλάδα πὺ δημοπρατοῦν
τὸ αἷμα τῆς καὶ τὸ μέλλον τῆς.
Πὺ μὲ τὰ μπουκωμένα τους στόματα, ἀσεβεῖς
κι ἀναίσχυντοι συλητές, τῆς ὀρωμίζουν
τ' ὄνομα, τὸ λευκὸν ὡς ἄνθος. Ἐσὺ εἶσαι!

Σὲ σένα οἱ δάφνες καὶ τὰ δάκρια μου κ' οἱ στίχοι μου κ' ἡ ζωὴ μου.
Ὅ,τι πιὸ ὠραῖο στὴ χώρα μας ὑπάρχει, τὰ βουνά μας,
ἄς σοῦ γινοῦν μνημεῖο καὶ ἄγαλμα, γιατί,
δολοφονώντας κάθε μέρα τὸ παρόν, δὲν ἄφησαν
νὰ γεννηθεῖ κανεὶς Φειδίας· γιατί τὸ φῶς
τὸ σκοτώνουν ἀπὸ θρέφος ἀκόμη,
βάζοντας χοίρους νὰ θηλάζουν τὸ βυζὶ τῆς πατρίδας.

Τρέμουν τὰ λόγια μου σάν τὸν ἥλιο καὶ σάν τὸν ἀγέρα τῆς.
Γιομάτοι ἀπὸ ἀγανάκτηση οἱ στίχοι μου κι ἀπὸ ἐλπίδα,
εἶναι, σάν τῆς μάνας τὰ δάκρυα, δίχως εἶρμό.
γιομάτοι ἀστραπὲς πὺ συγκρούονται μέσα τους νὰ φωτίσουν
τ' ὠραῖο πρόσωπό σου. Γιατί ὅταν
ἓνας ποιητῆς μιλά, εἶναι ἡ Πατρίδα ὀλόκληρη.
Ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Ταῦγετος μέσα μου συνοριάζουν
τὸ Ἴόνιο καὶ τὸ Κρητικὸ πέλαγος καὶ τὸ Αἰγαῖο
ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Μακρυγιάννης. Τὰ κοράκια κρώζουν
ὅσο ποτέ τους αἰμοδόρα, ὅμως, ἐγώ, ἡ Πατρίδα,
μὲ μιὰ φωνή, πὺ ὅταν αὐτοὶ θά ἔχουν χαθεῖ στὴ σκόνη,
θ' ἀκούγεται μὲς στοὺς αἰῶνες ἴδια, σοῦ τὸ λέω:
Γιὰ ὅ,τι ἔπεσες, ἦταν ἀλήθεια.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Ἡ συγκέντρωση τῶν διανοουμένων στὸ θέατρο «Βέμπο»

Οἱ συγγραφεῖς, λογοτέχνες, καλλιτέχνες, ἐπιστήμονες, ποὺ συγκεντρώθηκαν ἀπόψε 26 Ἰουλίου 1965, ἡμέρα Δευτέρα καὶ ὥρα 8 μ.μ. στὸ θέατρο «Βέμπο», ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν υπεράσπιση τῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ, ἐγκρίνουν τὸ ἀκόλουθο ψήφισμα:

Διαμαρτύρονται γιὰ τὴν κατάφωρη παραβίαση τῆς συνταγματικῆς νομιμότητος, τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν καὶ τῆς λαϊκῆς ἐτυμηγορίας τῆς 16ης Φεβρουαρίου 1964.

Καταδικάζουν τοὺς ἐμπνευστῆς, αὐτουργοὺς καὶ συνεργοὺς τοῦ ἀντιδημοκρατικοῦ πραξικοπήματος, καὶ ἰδιαίτερα ἐκείνους ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν δημοκρατικὴ παράταξη καὶ ποὺ κατεπρόδωσαν τὴν ἐντολὴ τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τάσονται ἀλληλέγγυοι μὲ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ ποὺ ἀγωνίζεται ἀποφασιστικὰ γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας.

Στιγματίζουν τὶς ἀντιλαϊκῆς ἐνέργειες τῆς κυβερνήσεως Νόβα, ὅπως ἐκδηλώθηκαν μὲ τὶς βάρβαρες ἐπιθέσεις τῆς ἀστυνομίας κατὰ τῆς φοιτητικῆς νεολαίας καὶ τὴ δολοφονία τοῦ μάρτυρα τῆς Δημοκρατίας φοιτητῆ Σωτήρη Πέτρουλα.

Ἐκφράζουν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ προγραμματισμένη οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη, καθὼς καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ, πνευματικὴ, ἐπιστημονικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἀνάπτυξη, εἶναι ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου γιὰ τὴ σημερινὴ Ἑλλάδα καὶ ὅτι ἀναγκαία προϋπόθεση γιὰ τὴν πραγματοποίησίν της εἶναι ἡ ὁμαλὴ λειτουργία καὶ ἡ διεύρυνση τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν.

Διακηρύσσουν ὅτι θὰ ἀγωνιστοῦν γιὰ τὴν προάσπιση τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς συνταγματικῆς νομιμότητος καὶ ὅτι πιστεύουν ἀκράδαντα ὅτι ἡ Δημοκρατία θὰ νικήσει.

Ἐξουσιοδοτοῦν τὴν Ἐπιτροπὴ νὰ ἐπιδώσει τὸ ψήφισμα καὶ νὰ πραγματοποιήσῃ ὅλες τὶς ἐνέργειες ἐκείνες ποὺ ἀποβλέπουν στὴν ἀποκατάσταση τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τοῦ πολιτεύματος καὶ στὴ διαφώτιση τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς παγκόσμιας κοινῆς γνώμης γιὰ τοὺς ἐθνικοὺς κινδύνους ποὺ δημιουργεῖ τὸ ἀντιδημοκρατικὸ πραξικόπημα.

Ἐπίσης ἐνεκρίθη ψήφισμα συμπαραστάσεως στὴν Πανεργατικὴ ἀπεργία τῆς 27.7.65 καὶ καταδίκης τοῦ ἀντιδημοκρατικοῦ πνεύματος τῶν ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν.

Ἡ Ἐταιρία Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν

Τὸ διοικητικὸ συμβούλιο τῆς Ἐταιρίας Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν σὲ ἕκτακτη σύσκεψή του πῆρε τὴν ὁμόφωνη ἀπόφαση:

1. Νὰ ἐκφράσῃ δημοσίᾳ τὶς ζωηρότατες ἀνησυχίες τοῦ πνευματικοῦ κόσμου τῆς χώρας γιὰ τὴν ἀπροσδόκητη καὶ ἀνώμαλη ἐξέλιξη τῆς πολιτικῆς κατάστασης ποὺ ἐγκυμονεῖ σοβαροὺς καὶ ἀμέσους κινδύνους τόσο γιὰ τὸ δημοκρατικὸ μας πολίτευμα ὅσο καὶ γιὰ τὸ ἐθνικὸ θέμα τῆς Κύπρου.

2ο. Νὰ διαδηλώσῃ τὴν προσήλωσή του στὰ ἰδανικὰ τῆς πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς ἐλευθερίας.

3ο. Νὰ διαβεβαιώσῃ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ ὅτι ὁ πνευματικὸς κόσμος θὰ βρίσκειται πάντα ἄγρυπνος στὸ πλευρὸ του γιὰ τὴν υπεράσπιση καὶ τὴν κατοχύρωση τῶν δικαιωμάτων του.

Τὸ Σωματεῖο Ἑλλήνων Ἡθοποιῶν

Συνάδελφοι,

Ὑστερα ἀπ' τὴν ἀπόφαση τῆς ΓΣΕΕ καὶ τῆς Πανελληνίου Ὁμοσπονδίας Θεάματος καὶ Ἀκροάματος, τὸ Δ.Σ. τοῦ Σ.Ε.Η. μὲ ἀπόφαση τῆς γενικῆς συνελεύσεως τοῦ Σώματος τῶν ἠθοποιῶν τῆς 3.3.65 καὶ σύμφωνη γνώμη τῶν Ἀντιπροσωπευτικῶν Ἐπιτροπῶν ὄλων τῶν θεάτρων, ἀποφάσισε ὅπως συμμετάσχει στὴν προγραμματισθεῖσα ἀπὸ τὴν ΓΣΕΕ 24ωρη γενικὴ ἀπεργία τῶν ἐργατοῦπαλλήλων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, τὴν Τρίτη, 27ην τρ. μηνός.

Συνάδελφοι,

Ἡ ἀνώμαλη κατάσταση αὐτῶν τῶν ἡμερῶν καὶ τὰ προβλήματά μας ποὺ ξαναγύρισαν πίσω ἀπ' τὴν ἀρχή, εἶναι ὁ δικός μας λόγος γιὰ τὴ συμμετοχὴ στὴ γενικὴ ἀπεργία ποὺ ἔχει ὡς κύρια αἰτήματα τὴν ἀποκατάσταση τῆς πολιτικῆς ὁμαλότητος καὶ τὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων ὄλων τῶν ἐργαζομένων. Δὲν ἀπεργούμε οὔτε γιὰ πολιτικούς λόγους, οὔτε γιὰ θέματα ἔξω ἀπὸ τὰ συμφέροντά μας. Σὰν πνευματικοὶ ἄνθρωποι ὁμως ἔχουμε ὑποχρέωση νὰ ὑψώσουμε κ' ἐμεῖς τὴ φωνή μας πρὸς κάθε κατεύθυνση, γιὰ νὰ ξαναβρεῖ ἡ χώρα μας τὴν ἡρεμία της καὶ νὰ θυμήσουμε στοὺς ὑπευθύνους πολιτικούς παράγοντες, ὅτι μόνο στὸν ὁμαλὸ πολιτικὸ βίον ἀνθίζουν τὰ Γράμματα καὶ οἱ Τέχνες. Κι ὅπως πρὶν ἓνα μῆνα, εἴμαστε ἀποφασισμένοι νὰ μεταχειριστοῦμε ὅλα τὰ νόμιμα μέσα γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων μας ἀπ' τὴν προηγούμενη κυβέρνηση, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ φθάσουν στὴν ὀριστικὴ λύση τους τρία ἀπ' τὰ βασικά μας αἰτήματα, ἔτσι καὶ τώρα εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ἐνώσουμε τὴ φωνή μας μὲ τὴ φωνὴ ὄλων τῶν ἐργαζομένων γιὰ νὰ στερεώσουμε στὴ χώρα μας μιὰ ὁμαλὴ δημοκρατικὴ κατάσταση, ποὺ θὰ λύσει κάθε μας αἶτημα ξεχασμένο στὰ ντουλάπια ἀπ' τοὺς κρατικούς ὑπευθύνους. Θὰ ἔταν ντροπὴ γιὰ τὴν πνευματικὴ μας ιδιότητα, ἢ ἀπουσία μας ἀπ' τὴν 24ωρη ἀπεργία, ὅταν ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι στὸ θέατρο (μουσικοί, τεχνίτες, ὑποβολεῖς) καὶ στὸ θέαμα (ὑπάλληλοι κινηματογράφων, τεχνικοί κινηματογράφου, καραγκιοζοπαίχτες κλπ.), θ' ἀπεργήσουν μὲ ἐνθουσιασμό.

Συνάδελφοι,

Ἡ ὁμαλὴ πολιτικὴ κατάσταση ἐνδιαφέρει καὶ τοὺς ἐργοδότες καὶ τοὺς ἐργαζομένους, γιὰτὶ μόνο σὲ μιὰ ὁμαλὴ κατάσταση πηγαίνει ὁ κόσμος στὸ θέατρο. Συνεπῶς, καὶ μὲ τὸ στοιχειῶδες δικαίωμα ποὺ μᾶς παρέχουν οἱ νόμοι τοῦ Κράτους γιὰ ἀπεργία, δὲν ἀντιδικοῦμε μὲ τοὺς ἐργοδότες, ἀλλὰ ὑψώνουμε μαζί τους τὴ φωνή μας γιὰ τὸ καλὸ τῆς δουλειᾶς μας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ γενικότερα.

Συνάδελφοι,

Ὑστερα ἀπ' τὴν ἐνθουσιώδη ἀπ' ὄλους σας ὑποδοχὴ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Σ.Ε.Η. καὶ ὄλων τῶν συνεργαζομένων Σωματείων στὸ χῶρο τοῦ θεάματος, καλοῦμε ὄλους τοὺς ἐργαζομένους ἠθοποιούς τὴν Τρίτη 27 Ἰουλίου, ν' ἀπόσχουν ἀπ' τὶς δοκιμὲς καὶ τὶς παραστάσεις τῶν θεάτρων, μὲ μοναδικὰ μας αἰτήματα τὴν ἄμεση ἀποκατάσταση τῆς ὁμαλότητος καὶ τὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων μας.

Μὲ νεώτερη ἀνακοίνωσή μας — μέσω τῶν ἐφημερίδων — θὰ πληροφορηθεῖτε τὸν τόπο καὶ τὸν χρόνο ποὺ εἴτε ὄλοι οἱ ἐργαζόμενοι μαζί, εἴτε χωριστά, οἱ ἀνήκοντες στὸ χῶρο τοῦ θεάματος καὶ τοῦ ἀκροάματος, θὰ συγκεντρωθοῦμε τὴν Τρίτη τὸ βράδυ γιὰ νὰ διακηρύξουμε ὄλοι μαζί τὴν ὀριστικὴν μας ἀπόφαση ὅτι σὰν Καλλιτέχνες καὶ σὰν Ἄνθρωποι, δὲν ἔχουμε μόνο ὑποχρεώσεις στὴ ζωὴ ἀλλὰ καὶ δικαιώματα.

Ἐ Πανελλήνιος Μουσικὸς Σύνλογος

Οἱ Ἕλληνες μουσικοί, ὑπέρμαχοι τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς ὁμαλότητος, τίθενται παρὰ τὸ πλευρὸν ὄλων ἐκείνων τῶν δυνάμεων αἰτίνας ἔταξαν εἰς ἑαυτὰς τὸ καθήκον τῆς περιφρουρήσεως τῶν δημοκρατικῶν ἰδεωδῶν καὶ τῆς ὁμαλότητος τοῦ πολιτικοῦ βίου.

Ἡ Ὀμάδα Τέχνης α

Καταγγέλλει πρὸς τὸν καλλιτεχνικὸ κόσμον τῆς χώρας τὴν πραξικοπηματικὴν ἀνατροπὴν τῆς νομίμου κυβερνήσεως, θεωρεῖ ὅτι ἡ ἐκτροπὴ ἀπὸ τὴν ὁμαλότητα θέτει σὲ κίνδυνον τοὺς πνευματικοὺς θεσμοὺς τοῦ τόπου καὶ ἀξιῶνει τὴν ἐπαναφορὰν τῆς νομίμου κυβερνήσεως γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατικῆς λειτουργίας.

Οἱ Ἀντιστασιακοὶ

Ἐν ὄψει τῆς βαθείας κρίσεως, ἐθνικῆς καὶ πολιτικῆς, τὴν ὁποῖαν διέρχεται ἡ χώρα, συνεστήθη Πανελλήνιος Ἐπιτροπὴ Δημοκρατικοῦ Ἀγῶνος Ἀντιστασιακῶν ἢ ὁποῖα καλεῖ ὄλους τοὺς ἀντιστασιακοὺς νὰ συμμετάσχουν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Συνταγματικῆς Νομιμότητος, τὴν προάσπισιν τῆς Δημοκρατίας, τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τοῦ πολιτικοῦ βίου.

Οἱ Ἀντιστασιακοί, οἱ ὁποῖοι ἔδωσαν τὸ παρὼν εἰς τὰς κρισιμωτέρας στιγμὰς τῆς πατρίδος καὶ ἔφραξαν μὲ ὀλόκληρον τὸν ὑπερήφανον ἑλληνικὸν λαὸν τὸν δρόμον εἰς τὸν κτηνώδη φασισμόν χωρὶς νὰ ὑπολογίσουν θυσίας.

Καλοῦνται καὶ πάλιν νὰ τεθοῦν ἐπικεφαλῆς τοῦ λαοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος, τῆς Δημοκρατίας καὶ τῶν ἐλευθεριῶν του.

Διὰ τὴν Πανελλήνιον Ἐπιτροπὴν Δημοκρατικοῦ Ἀγῶνος Ἀντιστασιακῶν Σταῦρος Κανελλόπουλος, δικηγόρος, Κομνηνὸς Πυρομάγλου, ὑπαρχηγὸς ΕΔΕΣ, Νικόλαος Κοσίντας, στρατηγός, Γεράσιμος Αὐγερόπουλος, στρατηγός, Σταμάτης Μερκούρης, τ. ὑπουργός, Σπύρος Τσικλητήρας, ἀντισυνταγματάρχης, Κωνσταντῖνος Δεσποτόπουλος, δικηγόρος, Μαρία Σβώλου, κοινωνιολόγος, Νίκος Παπαϊωάννου, δικηγόρος, Θεμιστοκλῆς Ζαφειρόπουλος, δικηγόρος, Τάσσος Ἀναστασόπουλος, μηχανικὸς

Τὰ ἀντικείμενα τῶν σκέψεών μας δὲν εἶναι πολλὰ καὶ δὲν εἶναι νέα. Ἔνα εἶναι τὸ ἀντικείμενον. Μία ἡ σκέψις. Πρόκειται νὰ φυλάξουμε τὴν ἀνεξαρτησία τοῦ ἑλληνικοῦ μας φρονήματος.

Τοῦτο εἶδα ἀπ' ἀρχῆς καθὼς θὰ εἶδατε πολλοὶ ἀπὸ σᾶς ὅτι ξένη θέλησις σκέπτεται καὶ ἐνεργεῖ ὅπως πνίξει, ὅπως σθῆσει τὸ αἰσθημά σας καὶ τὴν θέλησίν σας.

Αὐτὴ ἡ ξένη θέλησις παρουσιάζεται: ἐδῶ πέρα πότε μὲ τὴν μορφήν τοῦ Ἰησοῦτισμοῦ, πότε μὲ ἐκείνην τῆς Καμαρίλλας, πότε μὲ ἐκείνην τῶν ὀργάνων τῆς Κυβερνήσεως, τὰ ὁποῖα φοβοῦνται καὶ δουλεύουν τὴν Καμαρίλλα, πότε μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ διάφορα σχήματα ἐνωμένα καὶ προσπαθεῖ νὰ στήσει ἐδῶ πέρα τὸν θρόνον της καὶ νὰ ἐμποδίσαι τὸν λαὸν νὰ ἐκφράσει ἐλεύθερα τὴν γνώμην του εἰς κάθε περίστασιν εἴτε τοῦ τόπου εἴτε γενικότερα τῆς Ἑλλάδος.

Ἔνα λοιπὸν εἶναι τὸ ἀντικείμενον — ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ φρονήματός μας τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ὑπερασπιστοῦμε μὲ κάθε θυσίαν.

Ἡ κυβέρνησις μὲ τοὺς ὑπαλλήλους της ἐδῶ πέρα κάνει ὅτι ἴσχυται ὄχι μόνον διὰ νὰ σθῆσει τὰ γενναῖα καὶ φιλελεύθερα αἰσθητά, διὰ νὰ παύσει αὐτὴν τὴν ὀρμὴν τοῦ τόπου πρὸς τὴν πρόοδον, ἀλλὰ διὰ νὰ βασιλεύσουν φρονήματα ὅπως διόλου ἐνάγκια. φρονήματα τὰ ὁποῖα ἐὰν ἐστερεώοντο καὶ ἂν καρποφοροῦσαν ἤθελε κάμουν νὰ σκιρτήσουν ἀπὸ τὴν χαρὰν τους οἱ ἀσπονδότεροι ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος.

ΜΙΑ ΚΑΙ ΜΟΝΗ ΑΞΙΩΣΗ

Ὁμιλία
τοῦ Μάριου
Πλωρίτη,

Δὲν ὑπάρχει ἴσως ἐπίθετο τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας ποῦ νὰ μὴ δόθηκε στὸ πραξικόπημα τῆς 15ης Ἰουλίου — ἀπὸ τὰ πιὸ ὑβριστικὰ καὶ περιφρονητικὰ ὡς τὰ πιὸ ὑποκριτικὰ καί... ἐθνοσωτήρια. Παραλείπεται, ὅμως, τὸ πιὸ χαρακτηριστικό, νομίζω: ὅτι τὸ πραξικόπημα αὐτὸ ἦταν ἀποκαλυπτικό. Διπλὰ μάλιστα:

Ἀποκαλυπτικό, ἀπ' τῆ μιά, ἐπειδὴ ἔδειξε (σ' ὅσους ἐπέμεναν νὰ μὴν τὸ βλέπουν) πὼς αὐτὸς ὁ τόπος δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ νὰ ἡσυχάσει καὶ νὰ προκόψει, πὼς αὐτὸς ὁ λαὸς δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ νὰ γίνῃ κύριος στὸ σπίτι του, ὅσο οἱ δυνάμεις τῆς ἀντιλαϊκῆς βίας καὶ τῶν ὑποπτῶν συμφερόντων παραμένουν ἀμετακίνητες στὰ ὄχυρά τους καὶ διατηροῦν ἀνέπαφο τὸ πανοῦργο τους ὀπλοστάσιο.

Ἀποκαλυπτικό, ὅμως, κι ἀπ' τὴν ἄλλη, ἐπειδὴ ἔφερε στὸ φῶς (γιὰ ὅσους δὲν τὸ ἤξεραν) ἢ ἐπιβεβαιώνει (γιὰ ὅσους τὸ γνώριζαν) τρεῖς ἀπ' τὶς μεγαλύτερες ἀρετὲς τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ:

Πρῶτα, τὴν αἴσθησι τῆς Δικαιοσύνης, ποῦ τὸν χαρακτηρίζει. Ὁ πανελλήνιος, παλλαϊκὸς ξεσηκωμὸς ποῦ ἀκολούθησε τὸ πραξικόπημα τῆς συνωμοτικῆς ἐκείνης νύχτας, ἦταν ἀρχικὰ ὁμόψυχη διαμαρτυρία γιὰ τὴν προσβολὴ τοῦ Δίκιου ἀπ' τὸ Ἄδικο, γιὰ τὴν ἀδίστακτη καταπάτησι τοῦ Δίκιου τῶν πολλῶν ἀπ' τὸ σκοτεινὸ Ἄδικο τῶν λίγων.

Ἐπειτα, τὴν αἴσθησι τοῦ Γελοίου, ποῦ τόσο ἔντονη ἔχει ὁ λαός μας. Ἄν ἡ σκευωρία παραπαίει ἀπ' τὰ πρῶτα τῆς κιόλας βήματα, εἶν' ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες εἶδαν ἀμέσως τὴ φαιδρότητα μιᾶς κυβέρνησις ποῦ σχηματίσθηκε μὲ τό... κουταλάκι τοῦ γλυκοῦ, καὶ τὴν κωμικότητα μερικῶν πολιτικῶν ποῦ ἔκαναν τὴ «θυσία» νὰ δεχτοῦν οὐρανόπεμπτα χαρτοφυλάκια, προσφέροντας ἀντ' αὐτῶν ρίμες τοῦ Καζαμία.

Τέλος, τὴν αἴσθησι τῆς Ἐλευθερίας, ποῦ ὅσο κι ἂν στραγγαλίζεται, ποτὲ δὲν σβήνει μέσα στὴν ψυχὴ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ λαός μας δὲν ἔχει παρὰ μιὰν ἀξίωσι: ν' ἀποφασίζει αὐτὸς γιὰ τὶς τύχες του, κ' οἱ ἀποφάσεις του νὰ γίνονται καὶ νὰ μένουν σεβαστές. Αὐτὴ τὴ νόμιμη καὶ ἅγια ἀξίωσι ἀψήφησε ἀναίσχυντα τὸ πραξικόπημα τῆς 15ης Ἰουλίου: τὴν πανηγυρικὰ ἐκφρασμένη λαϊκὴ ἀπόφασι θέλησε νὰ τὴν ἀντικαταστήσει μὲ κατασκευάσματα «ὑψηλῆς» μαγειρικῆς, φτιαγμένα μὲ ξενόφερτα καρυκεύματα. Ἀλλὰ ὁ λαός μας εἶναι γνωστὸς γιὰ τὴ λιτότητά του — καὶ προτιμᾷ τὸ ξεροκόμματο ποῦ ζυμώνει μὲ τὰ χέρια του ἀπ' τὰ περίτεχνα ὅσο καὶ ὑποπτα «πιάτα» ποῦ τοῦ σερβίρουν ἐκ τῶν ἄνω γιὰ νὰ τοῦ κλείσουν τὸ στόμα.

Αὐτὸ τὸ στόμα, αὐτὴ ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ μας, ἔχουμε χρέος, σὰν πνευματικοὶ ἄνθρωποι, ν' ἀγωνισθοῦμε γιὰ νὰ μείνουν ἐλεύθερα κι ἀλύγιστα. Ὁ λαός μας μπορεῖ νὰ εἶναι «πάντοτ' εὐκολοπίστευτος καὶ πάντα προδομένος». Ἀλλὰ ὅταν καταλάβει πὼς γελάστηκε τιμωρεῖ ἀνελέητα. Καὶ ἐκείνους ποῦ τὸν γέλασαν — καὶ ἐκείνους ποῦ φυγομάχησαν τὴν ὥρα τῆς κρίσις.

Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΗΘΟΠΟΙΩΝ

Τοῦ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΛΗΝΑΙΟΥ

Ἀναπλ. Γεν. Γραμμ. τοῦ ΣΕΗ

Ἡ ἐποχή μας νομίζω ὅτι εἶναι ἐποχή ἐκπληκτική. Δὲν τὸ νομίζω, εἶμαι βέβαιος. Στους ἄλλους τόπους ἴσως νὰ φαίνεται ἡ μεγαλοσύνη τῆς ἐποχῆς μας ἀπὸ τὰ ἔργα καὶ τὶς μέγιστες ἐπιτεύξεις τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης καὶ τὴν ἐξέλιξη τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου σὰν ἀτόμου ποὺ ζεῖ καὶ συνειδητοποιεῖ τὴ θέση του μέσα στὸ κοινωνικὸ σύνολο.

Ἐδῶ στὸν τόπο μας, μὲ τὴ μικρὴ ζωὴ ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας, σπαταλᾶμε ὅλες μας τὶς δυνάμεις, χρόνια τώρα, σὲ ἀγῶνες, σὲ ἐνεργητικὲς καὶ παθητικὲς ἀντιστάσεις, σὲ χίλιες προσπάθειες νὰ μπορέσουμε νὰ ἀναπνεύσουμε ἐλεύθερα γιὰ νὰ φτιάξουμε κ' ἐμεῖς ἓνα ἔργο. Χάνουμε τὰ καλύτερα χρόνια τῆς ζωῆς μας, γιὰ νὰ δείξουμε στὸν κόσμον μας ποιό εἶναι τὸ σωστό. Ἐνῶ θὰ τὰ χαιρόμαστε αὐτὰ τὰ ἴδια χρόνια ἂν, μ' ὅλες τὶς ἀνέσεις μιᾶς ἐλεύθερης καὶ δημοκρατικῆς χώρας, χαράζαμε σχέδια γιὰ ἔργα καὶ πραγματοποιούσαμε ἔργα πολιτισμοῦ.

Ἐδῶ στὸν τόπο μας ἡ ἐκπληκτικὴ ἐποχὴ τῶν ἄλλων τόπων γίνεται τραγικὰ ἐκπληκτικὴ. Κ' ἡ τελευταία ἀγωνιστικὴ ἔξαρση τῶν τελευταίων ἡμερῶν εἶναι μιὰ ἐνθουσιαστικὴ διαπίστωση. Κ' εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς τελευταίας 30ετίας. Εἶναι ἡ συνισταμένη τῆς φωτισμένης προσπάθειας ὅλων ὅσων πίστεψαν στὶς ἰκανότητες τοῦ λαοῦ μας καὶ τὸν καθοδήγησαν. Μὲ τὶς ἥρωικὲς πράξεις τους, μὲ τὰ βιβλία ποὺ σκορπίστηκαν σ' ὅλες τὶς ἑλληνικὲς γωνιές, μὲ τὶς διαλέξεις, μὲ τὴν Παιδεία γενικὰ ποὺ ἀπλώθηκε κ' ἔγινε συνείδηση, κι ὁ τελευταῖος Ἕλληνας ἔμαθε ἱστορία, ἔμαθε νὰ κρίνει, νὰ συγκρίνει, νὰ βλέπει τοὺς ἄλλους συναθρώπους του, νὰ συγκρίνει τὴ χώρα του μὲ τὶς ἄλλες χώρες, ἔμαθε νὰ ἐπαινεῖ, νὰ θυμᾶται, νὰ καταδικάζει.

Ἡ προχθεσινὴ ἀπεργία, κορύφωση τῶν 15 ἀγωνιστικῶν ἡμερῶν, εἶναι τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ σημάδι ὠριμότητας τοῦ λαοῦ μας. Πέρα ἀπὸ ἀμφιβολίες, φόβους, ἐκβιασμούς, κατὰλαβε ὅτι δὲ γίνεται ἀλλιῶς, δὲ μπορούμε νὰ ζήσουμε ἀλλιῶς, δὲ μπορούμε νὰ λύσουμε κανένα πρόβλημα σὰν ἐργαζόμενοι, κινδυνεύουμε νὰ χάσουμε καὶ τ' ἀποχτημένα, κινδυνεύουμε ν' ἀφανιστοῦμε, ἂν ἡ δημοκρατία, μ' ὅλες τὶς μορφές της, δὲ μείνει ἀμόλυπτη ἀπὸ μεσαιωνικὲς ἐπεμβάσεις, δὲ σταθεοποιηθεῖ καὶ σ' αὐτὸ τὸν τόπο ποὺ πολλὰ ἔδωσε καὶ πολλὰ ποέπει νὰ πάρει πιά.

Τὸ θέατρο εἰδικὰ καὶ ὅλο τὸ θέαμα γενικότερα, μὲ τὴν ἀπόλυτὴ ἀπαιχί του, μὲ τὴν καταπληκτικὴ ἐπιτυχία τῆς ἀπεργίας του, ἔπεισε ὅλους μας ὅτι κι αὐτὸ ὠρίμασε. Κι ὅπως σ' ἓνα μεγάλο ποσοστὸ σὰν ἔργο καὶ σὰν παράσταση διεκδικεῖ πρῶτες θέσεις, ἔτσι καὶ σὰν συνείδηση ἐργατικὴ, μπῆκε στὶς πρῶτες θέσεις μάχης γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν αἰτημάτων του. Εἶναι ἀφάνταστα συγκινητικὸ τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἠθοποιοί, μὲ τὶς ἄμεσες φιλοδοξίες, μὲ τὴ δέσμια πολλὲς φορὲς θέση τους κ' ἐξάρτησή τους ἀπ' τοὺς ἐπιχειρηματίες, βρῆκαν τὴ δύναμη κ' ὑπάκουσαν στὸ ΣΕΗ, συμφώνησαν καὶ πίστεψαν στὸ νόημα τῆς ἀπεργίας. Αὐτὸ δὲν ἔχει ξαναγίνει στὴν ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου. Καὶ μᾶς κάνει νὰ ὑπερηφανευόμαστε ὅλοι ἐμεῖς οἱ νέοι στὸ ἐπάγγελμα, πού, παράλληλα μὲ τὴν καλλιέργεια τῆς τέχνης μας, πιστεύουμε ὅτι εἴμαστε σὲ θέση ὅλοι ἐνωμένοι ν' ἀγωνιστοῦμε καὶ νὰ πετύχουμε τὸ κάθε τὶ ποὺ θὰ καλυτερέψει τὴ στάθμη τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ τὶς συνθήκες ἐργασίας μας. Κ' ἡ παλιὰ ἀντίληψη ὅτι οἱ

ήθοιοιοί είναι «ίνδάλματα» και δέν πρέπει νά ασχολοῦνται μὲ τίποτ' ἄλλο παρὰ μὲ τὸ ρόλο τους, εἶναι τόσο ξεπερασμένη πού μόνο τὰ γέλια προκαλεῖ. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεάτρου οὔτε μιὰ στιγμή δέν ἔπαψαν νά πιστεύουν ὅτι πάνω ἀπ' ὄλα εἶμασθε ἄνθρωποι, μὲ ὑποχρεώσεις, μὲ δικαιώματα, μὲ ἐλπίδες, μὲ φόβους, μὲ ἀνάγκες...

Καὶ γιὰ ὄλα αὐτὰ θ' ἀγωνιστοῦμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, χέρι μὲ χέρι μ' ὄλους τοὺς ἐργαζομένους, καθοδηγώντας τους μάλιστα ἂν εἶναι δυνατόν. Κι ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ἔχει ἀνάγκη ἀπ' τοὺς καλλιτέχνες καὶ τοὺς διανοούμενους νά τοῦ δείχνουν τὸ δρόμο, νά περπατᾶνε μαζί του, νά πηγαίνουν πρῶτοι. Καὶ δέν κατεβαίνουν στὴν ἐκτίμησή του, ἀλλὰ ἀνεβαίνουν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ καλλιτέχνες, πιασμένοι χέρι-χέρι, μὲ τὸν ἐργαζόμενο λαό, ἀντλοῦν διδάγματα, βλέπουν τίς γνήσιες ἀντιδράσεις τοῦ λαοῦ, τὸν ζοῦν μὲ τίς κωμικές, τίς τραγικές, τίς καλές καὶ τίς κακές ἀντιδράσεις του. Κι ὅταν ἀνεβαίνουν στὴ σκηνὴ νά παίξουν, δέν παίζουν στὸν ἀέρα, ἀλλὰ μπροστὰ σ' ἓνα κοινὸ πού ἀποτελεῖται ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν ἐργαζόμενο λαό. Κι ὅταν ἀκόμη μελετᾶει τὸ ρόλο του ὁ ἠθοιοιός, ἢ παίζει στὴ σκηνὴ τὸ ρόλο του, δέν εἶναι ἡ ἐρμηνεία του γαλλικὴ ἢ γερμανικὴ, ἀλλὰ εἶναι γνήσια ἐλληνικὴ, δουλεμένη ἀπ' τὴν προσωπικὴ του ζωὴ μέσα στὴν ἐλληνικὴ πραγματικότητα, μέσα στοῦ καμίνι τῆς ἐλληνικῆς πραγματικότητος.

Ἡ ἀγωνιστικὴ ἔξαρση αὐτῶν τῶν ἡμερῶν πού συγκλόνισαν τὴν Ἑλλάδα, σφραγίστηκε μὲ τὴν ἀπεργία. Κ' οἱ Ἑλληνες ἠθοιοιοί, πρωτοπόροι, δημοκράτες καὶ φωτισμένοι ἄνθρωποι, γιὰ τὴν ὁμαλότητα καὶ τὴ λύση τῶν αἰτημάτων τους ἔδωσαν τὸ μεγάλο «Παρών»!

Φ. Σαρρή

Σχέδιο

Μνήμερ ἀγώνων

Τοῦ ΤΑΣΟΥ ΒΟΥΡΝΑ

Τούτες τὶς μέρες τοῦ πανδημοκρατικοῦ συναγερμοῦ, ἔχω δοσμένη ὀλόκληρη τὴν καρδιά μου στὴ νεολαία τῆς πατρίδας μας. Πραγματικά, πρέπει νὰ ἴμαστε πολὺ περήφανοι γιὰ τὴ νέα γενιά, τὴν ἀπτόγητὴ στὸν ἀγώνα, τὴν τυρανομάχο. Αὐτὴ εἶναι τὸ ἔναυσμα τοῦ παλλαϊκοῦ ξεσηκωμοῦ, αὐτὴ καὶ ὁ αἰμοδότης του. Σὲ ὅσα φέρετρα θυμάτων τῶν δημοκρατικῶν ἀγώνων γονατίσαμε ἐδῶ καὶ δεκάδες χρόνια, ἦταν φέρετρα ποὺ κλείνανε νέα κορμιά, τὴν ἀνοιξη τῆς ζωῆς. Τὸ μέγα δῶρο τῆς ὑπαρξης τὸ πρόσφεραν ἀφειδώλευτα ἐκεῖνοι γιὰ τοὺς ὁποίους ἦταν πιὸ πολὺτιμο — οἱ ὑπέροχοι, οἱ δυσμάχητοι, οἱ ἀκαταμάχητοι νέοι μας.

Γυρίζοντας πρὶν λίγες μέρες ἀπὸ τὸ σεισμὸ τῆς κηδεῖας τοῦ Πέτρουλα μὲ γεμάτα δάκρυα τὰ μάτια καὶ τὸ στήθος πλημμυρισμένο ἀπὸ σημαῖες καὶ τραγούδια, θυμόμουν τοὺς ἀγῶνες τῆς νέας γενιᾶς ἐδῶ καὶ τριάντα χρόνια, ὅταν δάζαμε τὰ στήθεια μας ταμπούρι γιὰ νὰ μὴν περάσει ἡ δικτατορία τῆς 4ης Αὐγούστου. Μοναδικές καὶ ἐξαίσιες ὥρες ἔξαρσης! Θυμᾶμαι ὅταν μετὰ τὸ κίνημα τοῦ 1935, καὶ μέσα σ' ἓνα κλίμα ἀντεπαναστατικῆς τρομοκρατίας τῆς Δεξιάς, ξεχυθήκαμε στὰ Προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου (τὸν καθαγιασμένο αὐτὸ χῶρο τῆς ἐλευθερίας περισσότερο ἀπὸ μιὰ ἑκατονταετία) καὶ ἀψηφώντας τοὺς ἀρματωμένους πραιτωριανούς τοῦ θλιβεροῦ ἀποστάτη τῆς δημοκρατίας (καλὴ ὥρα!...) Γ. Κοντύλη, σηκώναμε στοὺς ὤμους μας σὰ λάβαρα νίκης τοὺς διωγμένους ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο δημοκρατικούς καθηγητές μας, τὸ Σβῶλο, τὸ Νίκο Βέη, τὸ Λορεντζάτο. Κάπου στὰ χαρτιά μας σώζεται μιὰ ἱστορικὴ φωτογραφία, παρμένη ἀπὸ ἓναν πλανόδιο. Εἶναι ἓνα κιτρινωμένο ἀπὸ τὸν καιρὸ χαρτόνι, ὅπου διακρίνεται ὁ Νίκος Βέης ὑψωμένος στοὺς ὤμους μας. Ὁ σθεναρὸς ἐκεῖνος δημοκράτης δὲν διέψευσε τὸ ἔνστικτό μας. Μᾶς συμπαρακολούθησε στὸν ἀντιδικτατορικὸ ἀγώνα, στὴν Ἀντίσταση καί, μετὰ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, μπήκε στὴ βουλή καὶ ὑψωσε τὴ φωνὴ ὑπὲρ τῶν λαϊκῶν δικαίων.

Προχτὲς πάλι, ξεφυλλίζοντας παλιούς τόμους ἐφημερίδων τῶν παραμονῶν τῆς 4ης Αὐγούστου, τῆς ἀποφράδας αὐτῆς ἡμερομηνίας, ποὺ μὲ τόσο δραματικὸ τρόπο ἔρχεται σήμερα στὴν ἐπικαιρότητα, τὸ βλέμμα μου στάθηκε σὲ κάποιες φωτογραφίες ἀπὸ τὸν ἀγώνα τῶν φοιτητῶν στοὺς ἀθηναϊκοὺς δρόμους. Καὶ σὲ μιὰ ἀπ' αὐτὲς ἀναγνώρισα μὲ συγκίνηση τὸ Φῶτο Βέττα, φοιτητὴ τότε τῶν μαθηματικῶν, ποὺ σήμερα βρίσκεται στὶς φυλακές. Τριάντα χρόνια καταιγίδων τὸν κράτησαν ἀπτόγητο στὸ μετερέζι τῶν λαϊκῶν ἀγώνων. Τοῦ στέλνω ἀπὸ τούτη τὴ θέση τὸν ἀδελφικὸ χαιρετισμὸ μου.

Θυμᾶμαι ἀκόμα τὸ 1937 τὴν ἀνοιξη — μῆνα Ἀπρίλη — ὅταν ἦρθε στὴν Ἑλλάδα ὁ Γάλλος ὑπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ στέλεχος τοῦ γαλλικοῦ «Λαϊκοῦ Μετώπου» Ζὰν Ζαί. Ἡ δικτατορία στὴ χώρα μας περνοῦσε τὸν πρῶτο ματοβαμμένο χρόνο της. Οἱ φυλακές καὶ τὰ στρατόπεδα ἦταν γεμάτα, ἀλλὰ οἱ «πλάστρες φωτιές» τῆς δημοκρατίας κρυφόκαιγαν στὰ στήθεια τῆς νεολαίας.

Μαζευτήκαμε ὅλοι στὸν «Παρνασσό», ὅπου, μπροστὰ στὸ Γάλλο ὑπουργό, θὰ μιλοῦσε ὁ καθηγητὴς τῆς Σορμπόννης καὶ διάσημος ἑλληνιστὴς Οὐμπέρ Περνό, ἀποφασισμένοι νὰ δόσουμε μιὰ μάχη γιὰ τὴ δημοκρατία κ' ἓνα μάθημα στὸ νᾶνο δικτάτορα.

Οί έκδηλώσεις τῶν φοιτητῶν ἔκαναν τὴν παλιὰ αἶθουσα νὰ τρέμει. Ξαφνιασμένοι οἱ πραιτωριανοὶ τοῦ δικτάτορα εἶχαν ζαρώσει στὴν ἀρχὴ στὸν ἐξώστη τῆς σάλλας καὶ στὶς ζητωκραυγὰς τῶν φοιτητῶν ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας ἀπαντοῦσαν μὲ τὸ σύνθημα: «Ζήτω ὁ βασιλεύς!» Κι ὅταν εἶδαν ὅτι ἡ δημοκρατικὴ λάβα φούντωνε κ' ἦταν ἔτοιμη νὰ ξεχυθεῖ στοὺς δρόμους, ὄρμησαν ἀκάθεκτοι, ἄρπαξαν τὶς καρέκλες καὶ μᾶς χτυποῦσαν κατακέφαλα, τραυματίζοντας πολλοὺς ἀρκετὰ βαριά.

Ἐκπληκτοὶ καὶ συγκινημένοι ὁ Γάλλος ὑπουργὸς καὶ ὁ σοφὸς ἑλληνιστὴς παρακολουθοῦσαν τὸ κανιβαλικὸ ὄργιο μὲ δάκρυα στὰ μάτια. Κι ὅταν πῆγαν στὴν πατρίδα τους, κατάγγειλαν μὲ αὐστηρὰ λόγια τὴ δολοφονικὴ ἐπίθεση κατὰ τῶν φοιτητῶν τῆς Ἀθήνας ἀπ' τὰ ὄργανα τοῦ δικτάτορα.

Γιὰ τὴν ἱστορία, σημειώνω ὅτι ἦταν πρώτη φορὰ ποὺ ἐμφανίστηκε στὴ δημόσια ζωὴ μας ἐκείνη τὴ μέρα ἡ συμμορία τῆς «Καρφίτσας». Οἱ πραιτωριανοὶ γιὰ νὰ διακρίνονται μεταξύ τους, εἶχαν κολλήσει στὸ πέττο τοῦ σακκακιοῦ τους μιὰ καρφίτσα, τὴν ἴδια ποὺ ἔγινε δολοφονικὸ στυλέττο στὴ Θεσσαλονίκη καὶ μπήχτηκε στὸ κρανίον τοῦ Γρηγόρη Λαμπράκη.

Βγαίνοντας ἀπὸ κείνο τὸ μακελλιὸ τοῦ «Παρνασσοῦ» συνάντησα στὴ γωνία Σταδίου - Ἐδ. Λῶ τὸ φίλον μου καὶ συμφοιτητὴ μου Γιώργη Σίμο. Λίγες στιγμὲς ἀργότερα πιάστηκε ἀπὸ τὰ στίφη τῶν χαφιέδων καὶ ἀκολούθησε ὅλους τοὺς ἀναβαθμοὺς τοῦ μαρτυρίου τῶν ἀγωνιστῶν — στρατόπεδα Μεταξικά, στρατόπεδα Χιτλερικά. Σήμερα βρίσκεται πολιτικὸς πρόσφυγας στὴν Τασκένδη. Κοντεύουν τριάντα χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ ἔχω νὰ τὸν δῶ. Σήμερα, ποὺ μιὰ ἄλλη γενιά, καλύτερη ἀπ' τὴ δική μας, ὑπερασπίζει τὴ δημοκρατία μὲ τὰ στήθη της, τὸν θυμάμαι. Καὶ ἀπὸ τούτη ἐδῶ τὴ γωνιά τοῦ στέλνω τὴν ἀγάπη μου μαζί μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι κοντοζυγώνει ὁ καιρὸς νὰ συναντηθοῦμε καὶ πάλι καὶ νὰ σφίξουμε τὰ χέρια μας. Γιατὶ ἡ δημοκρατία — δὲν γίνεται ἀλλιῶς — θὰ νικήσει! Στὰ θεμέλιά της ἔχουμε βάλει κ' ἐμεῖς τὴ νιότη μας. Κ' ἡ σημερινὴ γενιά χτίζει μὲ τὸ αἷμα της τὸ ἄπαρτο κάστρο της.

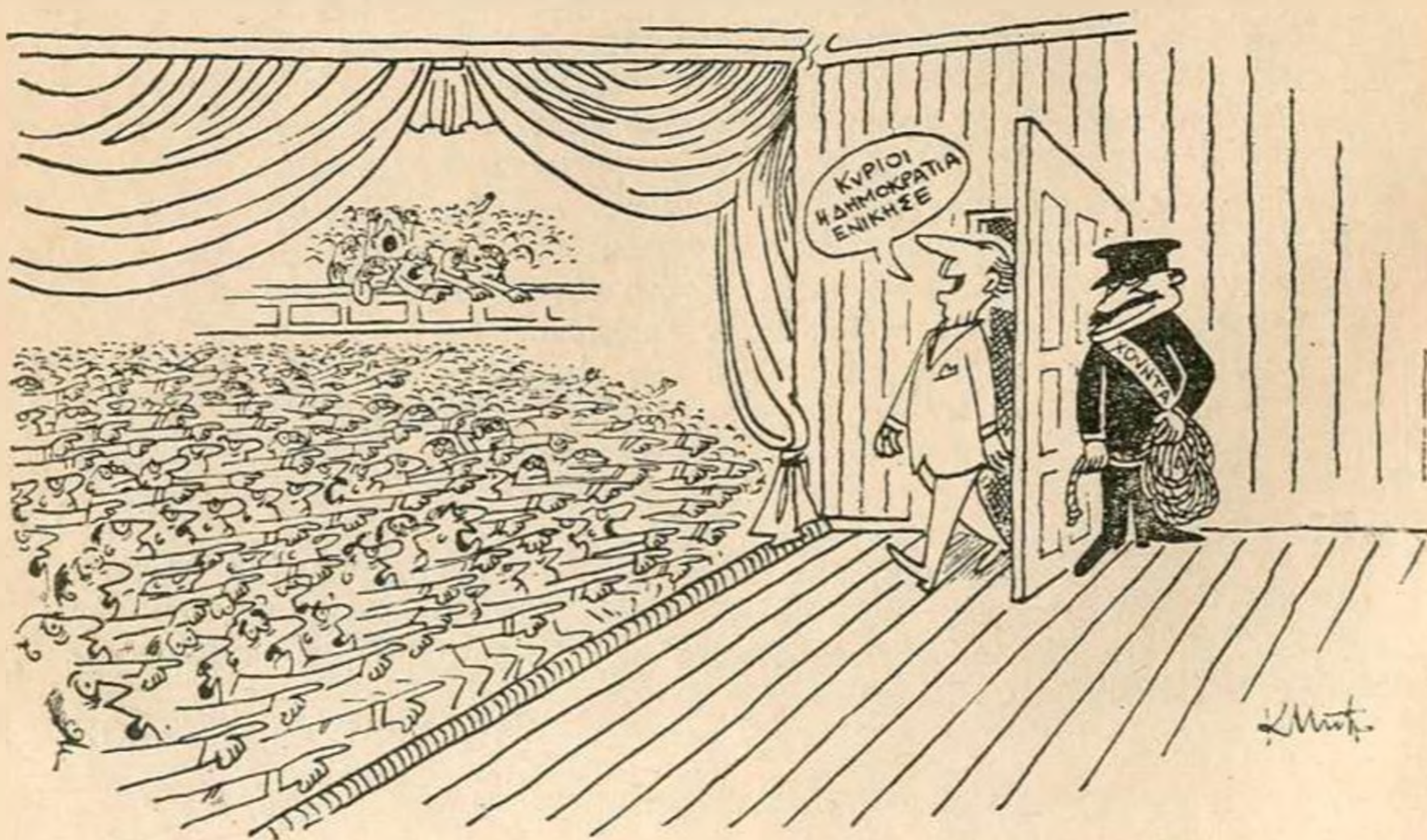
Φεῦ! Ξένοι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, οἰκεῖοι πρὸς τοὺς ξένους
οὐδ' ἐλαχίστην ἔχοντες φιλοτιμίαν γένους
καὶ πᾶσαν θυσιάζοντες ἀρχὴν εἰς τὸ συμφέρον
νὰ φέρει μέλλον καὶ παρὸν ἀφήσαμε τὸ φέρον.
Τὸν μὲν λαὸν τὸν ἄλλοτε συναθλητὴν γενναῖον
εἰς φορολόγους ὄνυχας ἀφήσαμεν ὀρνέων.
Ἡμεῖς δ' ἐγίναμεν ἡμῶν αὐτῶν οἱ χειροκτόνοι
διότι ὄλοι χαμερπῶς ἐκλίναμεν τὸ γόνυ
ἐμπρὸς εἰς τὸν ἐλάχιστον βασιλικὸν Γραφίσκον
ὡς Πέρσαι· εἰς τοῦ λάμποντος ἡλίου των τὸν δίσκον.

Κατ' αὐτοὺς τοὺς καιροὺς εὐδοκίμοισιν ὅσοι ἐνώπιον τῆς ἐξουσίας διπλοῦσι διπλωματικῶς τὸ σῶμα εἰς ἐδαφιαίας προσκυγήσεις, ὅσοι ὀμιλοῦντες πνίγουσι τὴν φωνὴν ἐντὸς τοῦ λάρυγγος [...] ὅσοι ἀπορρίψαντες κύρια πατρωνυμικὰ ὀνόματα ἀπσπαλοῦνται «ἀφοσιωμένοι».

ΕΝΑ ΜΗΝΑ ΠΡΙΝ...

«ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ», 19 Ιουνίου 1965

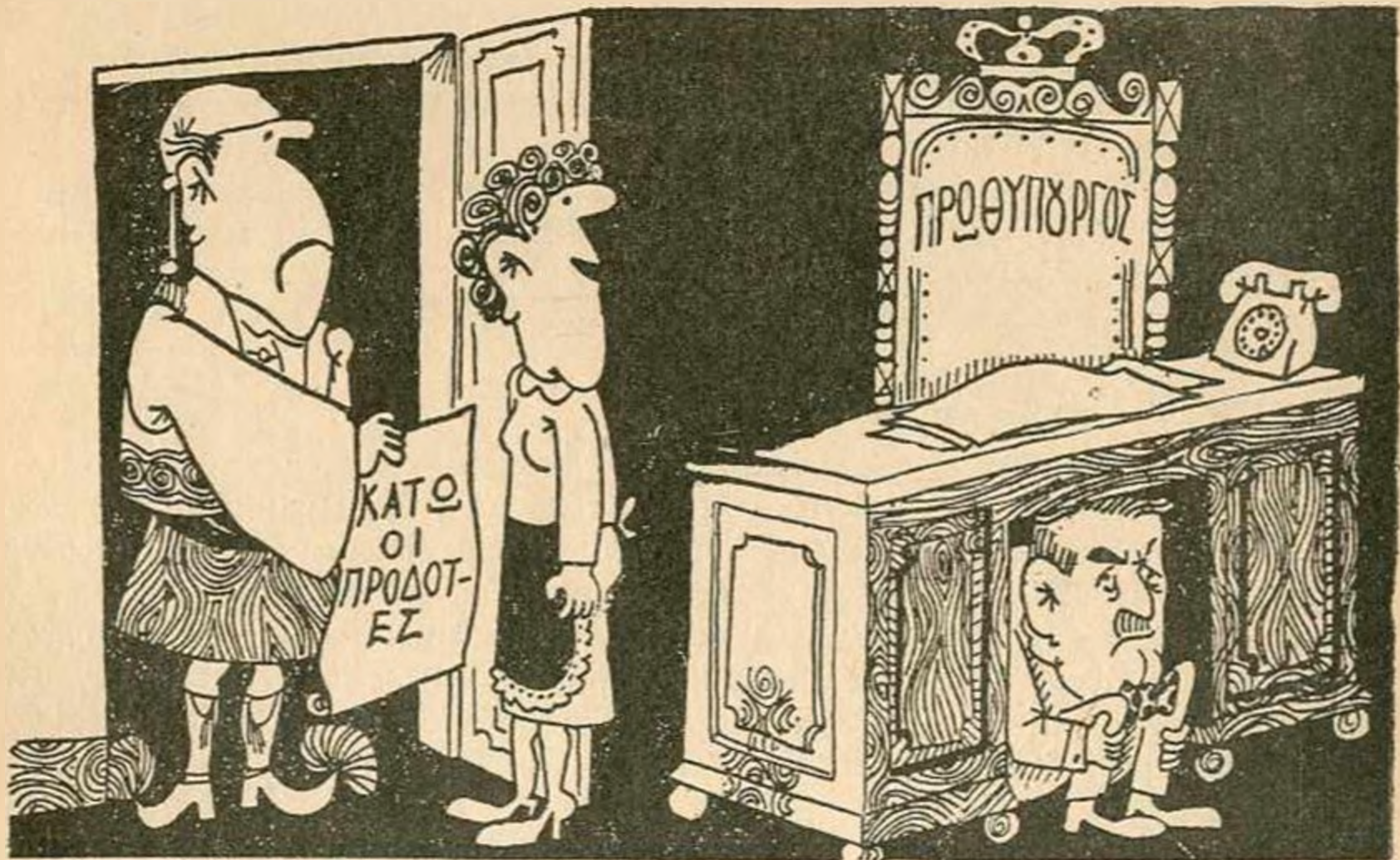
K. Mitrop.

«ΑΥΓΗ», 27 Ἰουνίου 1965

«Δ. ΑΛΛΑΓΗ», 19 Ἰουλίου 1965

«Πανικόβλητη ἡ κυβέρνησις τῶν ἀνδρικοῦλων μπροστά
στὴν λαϊκὴ κατακραυγὴ...» (οἱ ἐφημερίδες)

— Κύριε Πρόεδρε, σὰς ζητᾶν, κάποιος, ποὺ ἐπιμένει ὅτι τὸν... γνωρίζετε πολὺ καλά!...

(Τοῦ ΔΗΜΟΥ ΣΚΟΥΛΑΚΗ)

ΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ*

ΣΤΗ ΜΑΧΗ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἡ συγγραφέας Ἑλλη Ἀλεξίου

Ἐνα ἑκατομμύριο Ἀθηναῖοι βγήκαν καὶ περπάτησαν εἰρηνικὰ στοὺς δρόμους ἀπὸ Καστρὶ ὡς Σύνταγμα φωνάζοντας, μὲ ἀπόφαση καὶ πάθος ἀληθινό, «ζήτω ἡ Δημοκρατία». Καὶ χέρια, πόδια, καρδιές τῶν «χρυσοφόρων Μήδων» παράλυσαν... Οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι μπαίνουμε καὶ μεῖς στὴν οὐρὰ αὐτοῦ τοῦ ὠραίου λαοῦ, μὲ καμάρι πὼς εἴμαστε κομμάτι του. Καὶ σίγουροι πὼς τὸ μεγάλο ρεῦμα τῆς ἀρετῆς θὰ σαρώσει τὴν ἀνομία.

Ὁ ποιητὴς Μανόλης Ἀναγνωστάκης

Νομίζω ὅτι καθέκον κάθε πνευματικοῦ ἀνθρώπου, στίς σημερινές δύσκολες ὥρες, ἀλλὰ καὶ πάντοτε, εἶναι νὰ δίνει τὸ παρὼν στὸ πλευρὸ τῶν δυνάμεων ποὺ ἀγωνίζονται ἐναντίον τῆς ἐκτροπῆς ἀπὸ τὴν ὀμαλότητα καὶ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας.

Ἡ συγγραφέας Μέλπω Ἀξιότη

4 Αὐγούστου 1936, ἀπόγευμα. Στὴν πλατεία τῆς Κηφισίας μπαίναμε μὲ μιὰ φίλη στὸ λεωφορεῖο. Βλέπομε κόσμο νὰ διαβάξει στὸν τοῖχο. —Τί εἶναι ἐκεῖ; ρωτοῦμε τὸ εἰσπρακτοράκι τοῦ λεωφορείου. —Μπά, τίποτα! μᾶς λέει, — γράφει πὼς ὁ Μεταξᾶς ἐκήρυξε Δημοκρατία.

Ἀπὸ μιὰ τέτοια γλωσσικὴ σύγχυση εἶχαμε πληροφορηθεῖ ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὅτι ἐμελλε ν' ἀκολουθήσει. Οἱ καιροὶ σήμερα δὲν εἶναι ἴδιοι, ἡ σύγχυση ὅμως μπορεῖ νὰ ἐκσυγχρονίζεται.

Στὴν Ἑλλάδα γεννήθηκε ἡ Δημοκρατία! λέμε πάντα μὲ ὑπερηφάνεια — τὸ ζήτημα ὅμως εἶναι μήπως ἡ χώρα ὅπου γεννήθηκε γίνεῖ ὁ τάφος τῆς. Πολλοὶ εἶναι οἱ νεκροὶ καὶ πολλοὶ οἱ ζωντανοὶ ποὺ ἔχουν ἀρκετούς, ἀπὸ προσωπικὴ ἐμπειρία, λόγους γιὰ νὰ παρεμποδίσουν ἀναλογίες ἄλλων ἐποχῶν, ὅσο εἶναι καιρός.

Ὁ κριτικὸς Ἀλέξης Ἀργυρίου

Μολονότι δὲν θὰ εἶναι ἡ τελευταία φορὰ ποὺ παραδίδονται κάποιοι ἠθικοὶ κανόνες — δὲν λέω τὸ Σύνταγμα — στὸν τόπο μας, δὲν εἶναι τίμιο καὶ σωστό, ἡ πυκνότητα τοῦ φαινομένου νὰ μᾶς ὁδηγεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν μπορούμε νὰ μεταβάλουμε τίποτα. Ἡ ἀντιδικία τῆς πολιτικῆς μὲ τὸ πνεῦμα εἶναι πανάρχαιη, ὅπως μᾶς δίδαξε τὸ παρελθόν, μὰ ποτὲ οἱ πνευματικοὶ ἀγῶνες δὲν ὑπῆρξαν μιὰ μάταιη προσπάθεια. Ἰσα ἴσα οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι ποὺ ἀντιστάθηκαν στὴ βία καὶ πολέμησαν γιὰ τὶς ἐλευθερίες, συντελέσανε πάντα στὴν ἐξέλιξη μιᾶς ζωῆς μὲ ἀνθρωπινότερους δρους.

* Ἐπειδὴ τὰ κείμενα αὐτὰ συγκεντρώθηκαν μέσα σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα, δὲν στάθηκε δυνατὸ νὰ ἐπικοινωνήσουμε μὲ ὅλους τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους καὶ γι' αὐτὸ ἡ ἔρευνα αὐτὴ δὲν ἔχει τὴν πληρότητα ποὺ οἱ περιστάσεις ἀπαιτοῦν.

Δέν ξέρω καμιά πολιτική στόν κόσμο πού νά μή χρησιμοποιεί τόν άνθρωπο
ώς μέσον. Κ' ίσως μέ τά σημερινά δεδωμένα νά φαίνεται πώς δέν υπάρχει διέξο-
δος. Ἡ πολιτική ἔχει σάν ὄπλο τῆς τῆ σκοπιμότητα, γάρη στήν ὁποία δέν βλέπω
ἀν σώζεται ἡ ἀνθρωπότητα, γεγονός δμως παραμένει ὅτι δέν σώζεται ὁ ἄνθρωπος.
Ἡ κοινωνία σκοτώνει ἕναν ἐγκληματία γιά νά προστατέψει τά μέλη τῆς, ἀλλά
σκοτώνει κ' ἕναν ἐπαναστάτη, ἀν καί εἶδαμε ὅτι πολλές ἐπαναστάσεις κέρδισαν
τήν κρίση τῆς ἱστορίας. Μ' ἕνα λόγο ἡ πολιτική ἐκφράζει τῆ δέσμευση μιᾶς ὑπάρ-
χουσας κατάστασης καί καθυστερεῖ τῆ ροή τῆς ζωῆς, ἀκόμη καί τότε πού ἡ πο-
λιτική γίνεται ἐπανάσταση, ἀν τῆ σκεπτοῦμε στό ἀμέσως ἐπόμενο βῆμα τῆς. Ἡ
πολιτική εἶναι «καθεστώς» καί ἐπιτρέπει στό πράγματα νά ἐξελισσονται μέχρι τὸ
σημεῖο ἐκεῖνο πού νά μήν παραβιάζεται τὸ στάτους κβό. Τὸ νόημα τῶν πνευματι-
κῶν ἀγώνων ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ εἶναι ἡ ἀρνήση νά ὑποταχθοῦμε στή σκοπιμότη-
τα, ὥστε νά παρέχεται ἡ δυνατότητα στή διακίνηση τῶν νέων ἰδεῶν καί νά πρα-
γματοποιεῖται ἡ συνειδητοποίηση τῶν αἰτημάτων τῆς ἐποχῆς πού τὰ καθεστῶτα ἀ-
ναστέλλουν. Ἡ ὁράση αὐτῆ τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων δέν ἀποτελεῖ ἀσκηση πο-
λιτικῆς, ἀλλά ἀνταποκρίνεται στό ἴδιο τὸ νόημα τῆς πνευματικῆς λειτουργίας. Ὅ-
σοι φορὲς οἱ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος σιωπήσαν γιά ὅ,τι τραγικὸ συνέβαινε γύρω
τους, ἀποβλέποντας σέ μιὰ σκοπιμότητα, δέν ἔδωσαν μόνο τὴν ἐποχὴ τους, δέν
ἔδωσαν μόνο τὸν ἑαυτό τους, ἀλλὰ κάποτε καί τοὺς ἱερούς σκοποὺς πού ζητοῦσε ἡ
πολιτικὴ ἐκείνη πού ὑπεράσπιζαν σιωπαίνοντας. Ἡ πικρὴ πείρα τῶν τελευταίων
δεκαετιῶν, μέ τίς δραματικὲς ἀνακατατάξεις, τὸ δηλώνει νομίζω ἀρκετὰ καθαρὰ.
Νά σκεφθεῖ κανεὶς τίς συνέπειες μιᾶς τέτοιας σιωπῆς, σήμερα πού ἡ πολιτικὴ,
σέ παγκόσμια κλίμακα, ἔχει μεταβληθεῖ σέ πρακτορικὴ, καρκίνωμα πού τείνει νά
τὴν καταφάει καί νά τὴν μεταβάλλει σέ ἀνδρείκελο τοῦ ἴδιου τῆς τοῦ ἑαυτοῦ. Κά-
τω ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς σύγχρονους ὄρους τὸ χρέος τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων γίνε-
ται ἀκόμη μεγαλύτερο καί ἡ ἀπαίτηση γιά μιὰ ἐξοδο ἀπὸ τὸ κακὸ ὄλοένα καί πιὸ
ἀναγκαῖα. Τὸ κατάλληλο ἔδαφος ὑπάρχει. Μέσα σ' ἕνα περιβάλλον τόσων ἐπανα-
στατημένων συνειδητῶν διαφαίνεται ἡ δυνατότητα γιά μιὰ ἀλλαγὴ. Ὅμως ἀλλοί-
μονο, τὴν ἀλλαγὴ αὐτὴ δέν πρέπει νά τὴν ἐλπίζουμε σέ πολὺ προσεχεῖς γενιές. Ἀλλὰ
ἀκόμη καί ἀν ἡ ἐλπίδα αὐτὴ δέν πραγματοποιηθεῖ ποτέ, ὅσο δέν μεγαλώνει ἡ ἐν-
στασή μας στό κακὸ, τόσο πιὸ πολὺ αὐτὸ θὰ ἐπιτίθεται μέ μανία, ζητώντας νά μᾶς
ἐξαφανίσει. Ἡ πολιτικὴ, γνωρίζοντας καλά τὴν ἀξία του, θὰ ζητάει πάντα νά
πνίξει ἢ νά ἐξαγοράσει τὸ πνεῦμα. Οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι ἐπιδιώνουν μονάχα
πολεμώντας αὐτὸν τὸν θανατηφόρο ἐναγκαλισμὸ. Ὑπηρετώντας τὴν ἀλήθεια, πού
δέν ἀναγνωρίζει σκοπιμότητες καί μέσα, ὑπηρετοῦν τὴν ἴδια τὴν ὑπόθεσή τους. Μέ-
σα στήν ἀλήθεια περιέχεται καί ἡ δημοκρατία καί ἡ ἐλευθερία. Μπορεῖ αὐτὲς οἱ
δύο λέξεις νά εἶναι συγκολλημέναι, ἀλλὰ εἶναι γνήσιες καταστάσεις καί ἔχουν
σαφὲς περιεχόμενο, ὅταν ἔχεις σωστὴ πνευματικὴ ἀγωγή.

Στόν τόπο μας πολλὰ πράγματα εἶναι σέ κακὸ ὁδόν. Ἐχομε χάσει τὸ παι-
χνίδι ἀκόμη καί σέ βασικά θέματα. Νά σκεφθεῖ κανεὶς τὸ γλωσσικὸ καί τὸ εκπαι-
δευτικὸ μας πρόβλημα. Ζοῦμε σ' ἕνα πνευματικὸ μεσαίωνα. Ὅσο δμως ἀφήνομε
ἀσύδοτες τίς δυνάμεις πού καλλιεργοῦν ἀνελεύθερες καί ὀπισθοδρομικὲς ἀντιλή-
ψεις, τόσο θὰ καθυστεροῦμε τὴν ἀνάπτυξη τοῦ τόπου μας. Κι δμως ὁ κόσμος ἔδειξε,
πολλὲς φορὲς τὰ τελευταῖα χρόνια, ὅτι ἔχει συνειδηση καί εὐαισθησία ἀπέναντι
στοὺς κανόνες πού καταπατοῦνται. Συχνὰ πῆγε πιὸ μπροστὰ ἀπὸ ἐκείνους πού ζή-
τησαν νά τὸν καθοδηγήσουν. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ καλοὶ οἰωνοὶ ἀποτελοῦν τοὺς ὄρους
πού θὰ μᾶς φέρουν σέ μιὰ ἀλλαγὴ. Ἀρκετὰ καθυστερήσαμε.

Νομίζω ὅτι εἶναι καιρὸς νά ἀναληφθεῖ ἕνας ἀγώνας ἀπὸ τοὺς πνευματικούς
ἀνθρώπους τῆς χώρας μας, πάνω σέ μιὰ βάση γενικὴ καί ἔξω ἀπὸ ὁποιεσδήποτε
πολιτικὲς δεσμεύσεις, πού νά ἐκφράσει τὸ διάχυτο πνεῦμα γιά περισσότερη ἐλευ-
θερία, γιά περισσότερη δημοκρατία καί νά ματαιώνει κάθε φορὰ τὰ σχέδια ὀρειῶν
ἐπιχειροῦν νά ἀναγκάτισουν τὴν ἀνάπτυξη τοῦ τόπου, ἐντειχίζοντας τὸν σέ σχή-
ματα καταδικασμένα ἀπὸ τὴν ἱστορία, σέ ἰδέες διπλὰ πεθαιμένες, σέ μορφὲς ζωῆς

μεσαιωνικές. Ένα τέτοιο χώρο, ελεύθερης πνευματικής αναπνοής, τον θεωρώ σήμερα δυνατό και αναγκαίο, και μέσα στα πλαίσια μιας καθαρής πνευματικής δραστηριότητας.

Ο κριτικός Μάρκος Λυγέρης

Οι χούντες είναι οι χρυσές λόγχες της Αμερικής. Με το χρυσάφι της έχει δημιουργήσει παντού την έτη φάλαγγά της και έχει τους έγκραθétους της. Με το χρυσάφι της συγκρότησε στο Άλβε - σέτρε τη χούντα της στον Άγιο Δομίνικο, με το χρυσάφι γρήγορα και ξαφνικά και την κατάλληλη ώρα έστησε τη χούντα στο Άλγέρι, έναν κρίκο σ' αυτή τη χρυσή αλυσίδα αποτελεί και η ελληνική χούντα, όπως και οι άλλες ασιατικές χούντες.

Η Δημοκρατία στην Ελλάδα έχει πάθει πολλούς ακρωτηριασμούς, από τις δικτατορίες, από την Κατοχή και από τις αιματοβαμμένες κυβερνήσεις με τους αιματοστάλαχτους νόμους που λειτουργούν ακόμα. Ο αγαπητός μου φίλος και Πρόεδρος της κυβέρνησης κ. Γ. Παπανδρέου, όταν νέος πρωτοπαρουσιάστηκε στην πολιτική ζωή, ήταν για μας τους τότε νέους μια εξέχουσα φυσιογνωμία, πυρετική, ανήσυχη, φιλόδοξη, έδλεπε ψηλά, τον κατείχε το ιδανικό να οδηγήσει τη χώρα του σε νέους ορίζοντες. Ήταν τότε σοσιαλιστής! Τον βλέπουμε με τη φαντασία μας να διαδέχεται το μεγάλο Βενιζέλο, ισάξιός ή και μεγαλύτερός του. Και τώρα τόσα χρόνια που περιμένουμε το θαύμα του, τί να πούμε; «Τόλμα κ. Πρόεδρε. γίνε ο ανορθωτής της κατερειπωμένης Δημοκρατίας» σου παρουσιάζεται τώρα μια ευκαιρία να εγκαινιάσεις μια νέα ιστορική εποχή για τον τόπο, έχεις μαζί σου το λαό, μην παραμελείς αυτή τη φλογερή δύναμη. Άλλιώς οι χούντες, οι δημιουργοί τους και οι χρηματοδότες τους θα σκεπάσουν γρήγορα την Ελλάδα με ένα σκοτάδι πιο μαύρο απ' όσα γνώρισε ως τώρα. (10.7.65)

Ο ζωγράφος Γιάννης Βαλαβανίδης

Οι φασίστες προσπάθησαν. Ο λαός όμως τους απάντησε. Οι φασίστες τότε, όπως τό 'χουν φυσικό, χτύπησαν. Ο λαός προχώρησε. Ο ήρωας του έπεσε. Ο λαός τον έκλαψε, τον πόνεσε, αλλά πάντα προχωράει. Και φυσικά, στο τέλος οι φασίστες θα φύγουν.

Ο ποιητής Κώστας Βάρναλης

Δέ θέλει ρώτημα για τους πνευματικούς ανθρώπους, που σέβονται τον εαυτό τους και αγαπούνε το λαό τους. Η περιφρόνηση της Δημοκρατίας είναι η πρώτη τους υποχρέωση.

Ο συγγραφέας Βασίλης Βασιλικός

Τα νέα με έρθηκαν στην Ιταλία. Ο εφημεριδοπώλης φώναζε «ciclone» και εγώ που πήγα να δω που έβροσκε ο κυκλώνας τούτη τη φορά, τον έρθηκα, στην έκρηξη σελίδα της εφημερίδας, με το πρόσωπο του Νόβα, που ως γνωστόν δεν είναι και δόξα τελα άσχετος με την Ιταλία, καθώς ή γυναίκα του έχει ένα από τα μεγαλύτερα χρυσοχορεία της Ρώμης.

Και είπα μέσα μου: «Πάλι; Δεν είναι ή μοίρα μας ποτέ ν' αξιωθούμε, τι γέννησαν οι πρόγονοί μας; Πάλι δυό έτήματα πίσω; Πάλι μέσ στο Μεσαίωνα της σκέψης και του νοῦ;»

Στην εποχή αυτή των ηλεκτρονικών έγκεφάλων είναι άστειο να λειτουργούν ακόμα παλατιανοί έγκεφαλοι. Στην εποχή αυτή των άλλων άστρων είναι άστειο να πιστεύουμε στη θεωρία πριν απ' τον Κοπέρνικο.

Έφτασα τη μέρα της κηδείας του ήρωα Πέτρουλα. Όλα νεκρά για να τονίσουν πάλι την αιώνια ζωντάνια του λαού μας. Όλα ακίνητα για να περάσει ή μεγάλη κίνηση του Ανθρώπου.

‘Ο ποιητής Νικηφόρος Βρεττάκος

Δέν υπάρχει έθνος στον κόσμο τόσο άξιο καλύτερης τύχης όσο τὸ Ἑλληνικό, με τίς λαμπρές του παραδόσεις καί τὴν ἔξοχό του λαό, πού νά ἔχει ὑποστεί τόσες καταστροφές — ἀλλεπάλληλες καταστροφές — καί νά ἔχει ἐμποδιστεῖ ν’ ἀκολουθήσει τὸ ὄρθιο τῆς ὀημιουργικῆς πορείας πού διαγράφεται μέσα του. Ἀπὸ τὴν ἐπομένη τῆς ἐθνικῆς του ἀπελευθέρωσης ἡ τύχη του ὀρίζεται ἀπὸ τὰ σαπρόφυτα τοῦ σκοταδισμού πού ἐπιχειροῦν σήμερα μὰ νέα ἐπίθεση ἐν μέσω ἡμέρας, γιατί ἡ νύχτα ἀπὸ τὴν ἐπομένη τοῦ Β’ Παγκοσμίου Πολέμου ἄρχισε ἤδη ν’ ἀποσύρεται ἀπ’ ὄλο τὸν κόσμο. Ἄνθρωποι χωρὶς ἐθνική συνείδηση, χωρὶς καμιά συναίσθηση εὐθύνης, ἀπάτριδες πού θὰ ἔκαναν μόνο γιὰ ἄρπαγες ἐθειλοντές σέ διάφορες λεγεῶνες τῶν ξένων πού καίνε καί ρημάζουν ἀθώους λαούς — νόθοι Ἑλληνες, λεγεῶνες τῶν ξένων ἐναντίον τῆς χώρας τους στήν πραγματικότητα, ταπεινώσαν τὴν ἱστορία μας καί ρημάξαν τὴ χώρα μας. Αὐτὴ τὴ στιγμή θ’ ἀποτελοῦσε τὴ μεγαλύτερή μας ἐθνική τραγωδία, μεγαλύτερη κι ἀπὸ τὴ Μικρασιατική καταστροφή μας, ἂν πετύχαιναν τὰ δολοφονικά τους σχέδια σέ βάρος τῆς Δημοκρατίας μας. Αὐτὸ θὰ ἰσοδυναμοῦσε με ὀλοκληρωτική ἐθνική καταστροφή. Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Κάλβου, τοῦ Κολοκοτρώνη καί τοῦ Καραϊσκάκη — ὁ εὐκολοπίστευτος λαός — πρέπει νά συγκιωθῶν σάν ἕνας ἄνθρωπος. Δημοκρατία σημαίνει Ἑλλάδα. Θάνατος τῆς Δημοκρατίας, ἀτιμωτικός ἐθνικός θάνατος.

‘Ο συγγραφέας Γιάννης Γουδέλης

‘Ο Καραμανλῆς ξεκινώντας ἀπὸ τὸ Σύνταγμα ἔφτασε στήν ὑποσκαμμένη ‘Ομόνοια. ‘Ο Νόβας ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ὑποσκαμμένη ὀμόνοια φθάνει νά κατεδαφίσει τὸ Σύνταγμα (μέσω Ἀκαδημίας καί Ἑρώδου).

‘Ο χαράκτης Χρῆστος Δαγκλῆς

Τὰ γεγονότα πού συνέβησαν αὐτὲς τίς μέρες στή χώρα μας, ποιοὶ τὰ προκάλεσαν καί τὸ τί ἐπιδιώκουν, εἶναι ὄλα γνωστά. Ὅπως καί οἱ ἀντιδράσεις ἀηδίας καί ἀγανάκτησης τῆς μεγάλης μάζας τοῦ λαοῦ μας.

Ἔνα εἶναι τὸ καθῆκον ὄλων μας: ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας. Ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας γιὰ σήμερα σημαίνει ἐπαναφορά στήν ἀρχὴ τοῦ Γεωργίου Παπανδρέου καί τῆς κυβέρνησῆς του. Μόνο ἔτσι ἀποκατασταίνεται ἡ θέληση τῆς ἀπόλυτης πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ μας.

‘Ο ποιητής Ἰάσων Δεπούντης

Ἡ ἀπάντησή μου εἶναι: Δέν ἀπομένει παρὰ ὁ ἀγώνας. ‘Ο φασισμός ἔπαθε στίς 15 Ἰουλίου στή χώρα μας νέα ὑποτροπὴ καί τέτοιας βαριάς μορφῆς, πού ἀποτελέσμα τῆς μποροῦσε νά ἦταν παράκρουση ἢ ἀφασία καί γιὰ τὸ πιὸ ἰσορροπημένο μυαλό. Ὅμως χωρὶς ἕνα δευτερόλεπτο χασομέρια ἔσηκώθηκε ὁ λαός καί νάτος, πάλι στοὺς δρόμους, γιὰ νά ὑπερασπιστεῖ (κ’ ἐμεῖς ὄλοι μαζί του) τίς ἐλευθερίες καί τὰ συνταγματικά δικαιώματά του, πού ξαφνικά καί παράλογα εἶδε νά τὰ πετοῦν. Πῶς λοιπὸν νά μὴν ἐκδηλώσω καί ἐδῶ τὴν ἀγανάκτησή μου ἐνάγνια στοὺς μεσαιωνικούς σκοταδιστές, όταν ἐπὶ πλέον θυμᾶμαι πῶς τέτοιες μέρες πέρυσι τὸ καλοκαίρι (τὸ πρῶτο ὕστερα ἀπὸ δεκαετίες πού εἶπαμε νά νιώσουμε λίγο σάν ἐλεύθεροι καί ὀημιουργικοὶ ἄνθρωποι) δουλεύαμε μὰ ὀμάδα πνευματικῶν φίλων πάνω σὲ νομοσχέδιο γιὰ τὴν ἐκπαιδευτική μεταρρύθμιση καί σάν τελειώσαμε τὴ μελέτη μας ὑποβάλαμε, ὁ σεβαστὸς δάσκαλος Θρασ. Σταύρου, ὁ βουλευτῆς κ. Ι. Π. Κουτσογέρας, οἱ παλιοὶ ἄξιοι συνεργάτες τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη Φωτεινῆ Τζωρτζάκη καί Μιχ. Οἰκονόμου, κ’ ἐγώ, ἕνα λεπτομερές ὑπόμνημα στή Βουλὴ με διατυπωμένο κύριο αἴτημα νά γίνει λαϊκὴ ἢ Παιδεία μας. Ἐχει ἡμερομηνία τὸ ὑπόμνημα αὐτό, πού τὸ ἔλαβαν σὀβαρὰ ὑπ’ ὄψη τους οἱ ἀρμόδιοι τότε, 17 Αὐγούστου 1964. Τὴ ἀντίθεση ἐφέτος! Ἀπὸ σήμερα 28 Ἰουλίου 1965, πού γράφω τίς λίγες

τούτες γραμμίες, ὡς τὴν ὥρα πού θά συμπληρωθεῖ, τὸν Αὐγούστο, ἕνας χρόνος ἀπὸ πέρυσι, ἀπομένουν μόνο εἴκοσι μέρες. Καὶ ὁμως, ἔχω τὴν ἐντύπωση πὼς βαδίζουμε, ὄχι στὴν προκοπή, ὅπως ὅλοι τὴν ποθήσαμε καὶ τὴν ἀγκαλιάσαμε γιὰ δική μας, ἀλλὰ στὸ χάος! Γιατὶ κανεῖς (καὶ αὐτὸ ἐπιδιώξανε οἱ ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ), κανεῖς δὲν ξέρει ποιές δυνάμεις, ποῦ καὶ πὼς διαμορφώνουν τὰ εἰκοσιτετράωρα, πού ἔρχονται σκοτεινά, ἐναγώνια, ἀπάνθρωπα, σὲ σημεῖο πού νὰ ἔχουν κιόλας ἐπιβάλει σὲ κάθε δημοκρατικὸ πολίτη τὴ μόνη λύση, μόνη διέξοδο: Δὲν ἀπομένει παρὰ ὁ ἀγώνας.

Ὁ ζωγράφος Βαγγέλης Δημητρεῖας

Πολλές φορές ἔχει ἐξαπατηθεῖ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς μὲ εὐκόλα ἐπιχειρήματα. Ἄλλες φορές προδόθηκε ἀνοιχτὰ χωρὶς καν προσχήματα.

Τοῦτος ὁμως ὁ στραγγαλισμὸς τῆς λαϊκῆς ἐντολῆς εἶναι ἀπὸ τοὺς πιὸ δόλιους καὶ τοὺς πιὸ ξετσιπωτοὺς.

Οἱ ἐπιπτώσεις θά εἶναι ἀσφαλῶς τρομερές καὶ μᾶς δημιουργοῦν τὴν ὑποχρέωση νὰ ἐντείνουμε τὴν πάλη μας, γιὰ τὴν ἐπιστροφή στὴν ὁμαλότητα.

Ὁ ποιητὴς Δημήτρης Δούκαρης

Ἀγωνιστικὸ ἐγερτήριο προκαλοῦν τὰ τελευταῖα γεγονότα σὲ ὅλες τίς τήμες συνειδήσεις.

Ὁ συγγραφέας Στρατῆς Δούκας

Κατάπληξη, κατάθλιψη καὶ ἀηδία μαζί εἶναι τὰ συναισθήματα πού ἐδοκίμασε ὁ λαὸς ἀπὸ τὰ ἀπροσδόκητα πολιτικὰ γεγονότα. Δὲν ἤλθαν, βέβαια, σὰν κεραυνὸς ἐν αἰθρία ἀπὸ καιρὸ κατὶ σάπιο θρωμοῦσε, ὄχι στὴ Δανία ἀλλὰ ἐδῶ μέσα στὴν Ἑλλάδα. Ὅμως δὲ θά μπορούσε ἴσως νὰ προεικάσει κανεῖς τὸν συγκλονιστικὸ καὶ ἀπροσχημάτιστο ὡμὸ τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο ἐκδηλώθηκε ἡ ἀνακτορική παρέμβαση στὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς χώρας. Τὴν ἀπροκάλυπτη βία πού ἐπιχειρήθηκε ἐναντία στὴ λαϊκὴ θέληση καὶ πού δὲ μπορούν νὰ τὴν καλύψουν τὰ ἀπίθανα καὶ ἀντιφατικὰ κείμενα τῶν βασιλικῶν ἐπιστολῶν πού συνέγραψαν οἱ παντοίας προελεύσεως βασιλικοὶ σύμβουλοι. Κ' αἰσθάνεται ὁ λαὸς κατάθλιψη καὶ ἀηδία μαζί διακρίνοντας τὴν εὐτέλεια τῶν κινήτρων τῆς ἀποστασίας καὶ καταπρόδοσης τῆς λαϊκῆς ἐντολῆς ἀπὸ ἕνα μέρος τοῦ πολιτικοῦ κόσμου πού θέλει νὰ παριστᾷ τὴν πολιτικὴ του ἡγεσία καὶ βλέποντάς το νὰ χάνει ξαφνικά ὄχι πιά τὴν ἀνθρώπινή του ἀξιοπρέπεια ἀλλὰ τὴν ἀνθρώπινή του ὑπόσταση καὶ νὰ μεταβάλλεται ὡς διὰ μαγείας σὲ μιὰ ἐξανδραποδισμένη ἀγέλη ὅπως τῶν πανάθλιων συντρόφων τοῦ Ὀδυσσεῦ μέσα στὴν αὐλὴ τῆς Κίρκης. Καὶ αἰσθάνεται ἀηδία καὶ ντροπὴ ὁ λαὸς μπροστὰ στὴν πρωτόφαντη καὶ πρωτάκουστη ἀνατροπὴ τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν, ἀλλὰ καὶ δέος μπροστὰ στοὺς ἐθνικοὺς κινδύνους πού ἐπαπειλοῦνται στὴν κρισιμότερη στιγμή τοῦ ἀγώνα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Ὁ πολυβασανισμένος αὐτὸς λαὸς ξαναζεῖ τὴ δραματικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς μικρασιατικῆς καταστροφῆς, ὅπου οἱ ἴδιοι πολιτικοὶ παράγοντες, τῆς μικρᾶς καὶ ἀνεγτίμου Ἑλλάδος, καὶ οἱ σημερινοὶ ἀπόγονοι τῶν «οἰκαδε» μὲ τὴν παθολογικὴ ὑστερία τοῦ ἀντιδενιζελισμοῦ τοὺς τότε καὶ τοῦ ἀντιπαπανδρεϊσμοῦ τοὺς σήμερα, πάντα τὸ ἴδιο πωρωμένοι καὶ ἀδίσταχτοι, ὤθησαν τὸ ἔθνος στὸ χεῖλος τῆς καταστροφῆς. Μὰ ὁ λαὸς συσπειρωμένος στὸν ἑαυτὸ του, μόνος ἀλλὰ καὶ πανέτοιμος γιὰ τὸν ἀγώνα, δὲ θά δεχθεῖ νὰ τεθεῖ ἐπικεφαλῆς του παρὰ ἡ πολιτικὴ ἡγεσία πού θά τὴν αἰσθανθεῖ κοντά του, δὲ θά δεχθεῖ σὰν συμπαραστάτη παρὰ τὴν πνευματικὴ ἡγεσία πού θά δεθεῖ ἄρρηκτα μαζί του.

Ὁ πνευματικὸς κόσμος μας, μνήμων τῶν μακραίωνων ἀνθρωπιστικῶν καὶ δημοκρατικῶν παραδόσεων, εἶναι βέβαιο ὅτι θά σταθεῖ στὸ ὕψος τῶν σημερινῶν περιστάσεων. Ξέρει ὅτι ὁ ἀγώνας αὐτὸς εἶναι ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν, ὑπὲρ ἱερῶν καὶ δόσιων. Ὅτι πρόκειται γιὰ τίς πανάκριβες καὶ ἀκριβοπληρωμένες πολιτικὲς του

ἐλευθερίες, πρόκειται γιὰ τὴ ζωὴ, τὴν προκοπὴ καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους. Ξέρει ἀκόμα ὅτι ὁ ἀγῶνας αὐτὸς θὰ εἶναι μακρὺς καὶ ἀνειρήνευτος. Ἀλλὰ δὲν εἶναι διατεθειμένος ν' ἀφήσει τὰ ἄγια του στοὺς μεσαιωνικοὺς βρυκόλακες.

Ὁ ζωγράφος καὶ ποιητὴς Νίκος Ἐγγονόπουλος

Τί σημασία μπορεί νὰ ἔχει ἡ γνώμη ἐνὸς καλλιτέχνη στὰ χρόνια μας;

Ἀγαπῶ μὲ πάθος τὴν ἐλευθερία, τὴν Δημοκρατία, τὴν τάξη, τὴ νομιμότητα, τὸ σεβασμὸ τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας καὶ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Ὅλα τούτα ἔπαθαν μεγάλο στραπάτσο αὐτὲς τὶς μέρες.

Τί σημασία μπορεί νὰ ἔχει ἡ γνώμη ἐνὸς καλλιτέχνη στὸν τόπο μας;

Ὁ ποιητὴς Κώστας Θρακιώτης

Κατάπληξη καὶ θαυμάσια δόνη νιώσαμε ὅλοι μας μὲ τὸ ἀντιδημοκρατικὸ πραξικόπημα τῆς 15ης Ἰουλίου. Ποτὲ δὲν μπορούσαμε νὰ φανταστοῦμε τὴν ἀπροσχημάτιστη τούτη πολιτικὴ ἐπιδουλή ἐνάντια στὶς βασικὲς συνταγματικὲς μας ἐλευθερίες. Ὁ ξένος παράγοντας, ποὺ ὑπῆρξε ἡ πηγὴ ἔλων τῶν ἀνωμαλιῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν μας συμφορῶν, ἀπὸ τότε ποὺ δημιουργήθηκε τὸ δῆθεν «ἐλεύθερον κράτος μας», καὶ μὲ τοὺς ντόπιους πράκτορες του καὶ συνεργάτες ποὺ τὸν ὑπηρέτησαν καὶ τὸν ὑπηρετοῦν σὲ βάρος τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας καὶ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων μας, ἔκανε καὶ πάλι τὸ θαῦμα του. Ἀλλὰ φαίνεται πὼς δὲν ὑπολόγισαν αὐτὴ τὴ φορὰ τὴ μεγάλη ἀντίδραση τοῦ λαοῦ μας, ποὺ ἀνεξάρτητα ἀπὸ πολιτικὲς τοποθετήσεις καταδίκασε στὸ σύνολό του τὴν ἄθλια καὶ πρωτάκουστη συνωμοσία. Μὲ τὴν πολιτικὴ του ὀριμότητα ὁ λαὸς μας ἀντιλήφθηκε τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ποὺ τοῦ ἐπιφύλασσε τούτη ἡ ἐκτροπὴ καὶ ποὺ τὰ ἐλατήριά της ἦταν τόσο ξεκάθαρα: ἡ κατάλυση τῶν δημοκρατικῶν του ἐλευθεριῶν, ἡ νατοϊκὴ λύση στὸ Κυπριακό, ἡ ἀποστολὴ τῶν παιδιῶν μας στὸ σφαγεῖο τοῦ Βιετνάμ κλπ. Ἔτσι, οἱ διεθνεῖς κύκλοι τῆς ἀνωμαλίας καὶ οἱ πρόθυμοι μάγειροί τους πῆραν τὴν μεγαλειώδη καὶ ἀποστομωτικὴ ἀπάντησή μὲ τὴν πανεθνικὴ ἐξέγερση ὄλων: Δημοκρατία ἢ θάνατος. Τώρα, ἀνεξάρτητα ἀπ' ὅλη τούτη τὴν περιπέτεια, σὰν ποιητὴς σκέφτομαι καὶ τὴ θλιβερὴ περίπτωσή τοῦ «συνάδελφου» Γ. Ἀθάνα - Νόδα. Ξέρουμε ὅλοι μας, πὼς οἱ πραγματικοὶ πνευματικοὶ ἄνθρωποι καὶ ξεχωριστὰ οἱ ποιητὲς εἶναι οἱ πιὸ εὐαίσθητοι στὰ θέματα τῆς ἠθικῆς ἀξιοπρέπειας καὶ τιμῆς. Πάντα στάθηκαν οἱ συνειδητοὶ ἐκφραστὲς τῶν πιὸ προχωρημένων ἀρχῶν «τοῦ ὁραίου, τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ ἀληθινοῦ», θεματοφύλακες τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἀληθινοῦ πνεύματος τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ἐλευθερίας. Τὰ θαυμαστὰ παραδείγματα τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Κάλδου, τοῦ Παλαμά, τοῦ Σικελιανοῦ καὶ τοῦ Καζαντζάκη, δὲν τὸν ἔκαναν νὰ σκεφτεῖ πὼς ἡ ἀθανασία δὲν στεφανώνει ποτὲ τοὺς αὐλόδουλους ὑπηρέτες, μὰ τοὺς πραγματικὰ ἐλεύθερους ἄντρες, τοὺς πιστοὺς στὰ μεγάλα ἰδανικὰ τῆς ἀνθρωπότητας; Λυπᾶμαι σὰν «συνάδελφος» καὶ σὰν ἄνθρωπος γιὰ τὸν ἄχαρο ρόλο ποὺ ἐπωμίστηκε, γιὰτὶ πιστεύω πὼς ἕνας ποιητὴς, «φύσει καὶ θέσει», γεννήθηκε γιὰ ν' ἀτενίζει πιὸ ψηλὰ καὶ ἀπὸ τ' ἄστρα, γιὰ νὰ μὴ συναγελάζεται μὲ τὰ σκουλήκια. Ἀλλιῶς θὰ πεῖ, πὼς δὲν εἶχε ποτὲ του φτερὰ καὶ ἦταν καὶ εἶναι γιὰ πάντα ἐξωφλημένος.

Ἡ παιδαγωγὸς Ρόζα Ἰμβριώτη

Πιστεύω ἀκράδαντα, ὅτι τὸ χρέος τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου αὐτὴ τὴ στιγμή εἶναι νὰ ὑπερασπίσει μὲ ὅλες του τὶς δυνάμεις τὴ «συνταγματικὴ νομιμότητα». Νὰ κάνει συνειδητοὺς τοὺς κινδύνους ἀπὸ τὴ δολιοφθορὰ ποὺ ἐπιχειρεῖται στὴ λαϊκὴ κυριαρχία καὶ ποὺ γίνεται μὲ σχέδιο προκαθορισμένο. Ἀρκετὰ πιὰ ἡ βασανιστικὴ πορεία ἑκατὸν τριάντα τρία χρόνια, ποὺ Παλάτι καὶ Χοῦντες καὶ Ξένοι, ἦταν οἱ δημιουργοὶ της. Καὶ νὰ πάλι τὸ σατανικὸ σχέδιο ἀπλώνεται σὰν ἱστός ἀράχνης ποὺ ἔχει καταστρωθεῖ ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ, ἀπὸ τὴν Μπόν, τοὺς Ἀμερικανούς

και τους κατα χωρες στρατοκράτες κι αντιδραστικούς κύκλους με σκοπό τη διάσωση των νεοαποικιοκρατών και της κυριαρχίας τους. Σημιάδι το κοινό μυσίδο: «Είναι καιρός, λένε οι κύκλοι της ανωμαλίας, να αποκαταστήσουμε και στην Ελλάδα την τάξη και το αίσθημα της πειθαρχίας!» και έργο τους να παραμερίσουν τον κυρίαρχο λαό, να φτάσουν στην προσωπική εξουσία και στην τυφλή υπακοή στα άνωθεν κελεύσματα. Σύμφωνα με το σχέδιο αυτό του ΝΑΤΟ, των ρεβανσιστών και των Αμερικανών, πρέπει οι ελευθερίες του ατόμου, ή ελευθερία της γνώμης και της συνείδησης, τα δικαιώματα των εργαζομένων να καταπνιγούν. «Οι νόμοι, γράφουν οι έγκεφαλοι του ΝΑΤΟ, μπορεί να επιτρέπουν όλα αυτά, όταν έχουμε ειρήνη, όμως σήμερα τέτοιοι νόμοι είναι καταστρεφτικοί και πρέπει να αλλάξουν». Οργανώνουν λοιπόν παντού άμυνα κατά «του εσωτερικού εχθρού» που είναι σ' αυτή την περίπτωση ο εργαζόμενος λαός. Φτιάχνουν διπλό επιτελικό σχέδιο. Από τη μια ενεργούν μυστικές παραστρατιωτικές οργανώσεις, χούντες, για τη δολιοφθορά και το πνίξιμο κάθε φωνής του λαού με τον καταναγκασμό και τη βία, κι από την άλλη δηλητηριάζουν την ειρηνική ατμόσφαιρα και φαρμακώνουν την ψυχή της νεολαίας με ύστερικές κραυγές για τον από Βορρά κίνδυνο με μια καλομελετημένη ιδεολογική επίθεση. Δείχνεται σαν μοναδική σωτηρία το ΝΑΤΟ, για να περισωθεί ο ελεύθερος λεγόμενος κόσμος, δηλ. το μονοπωλιακό κεφάλαιο, οι στρατοκράτες, οι έμπρηστές της ειρήνης σε κάθε χώρα, ο νεοφασισμός.

Χρέος των πνευματικών ανθρώπων να ξεσκεπάσουν όλα αυτά τα σατανικά σχέδια των ιμπεριαλιστών και των ύπηρετών τους σε κάθε χώρα, όπως και στη δική μας. Να σκίσουμε αυτό το διάτρητο μανδύα του ελεύθερου λεγόμενου κόσμου. Να δείξουμε, ότι το σχέδιο εφαρμόζεται κ' εδώ με υπέρμετρο ζήλο από τη χούντα και τους αυλικούς κύκλους με τη βοήθεια των ξένων. Πρέπει να σταθούν οι πνευματικοί άνθρωποι πλάι στο λαό, πλάι στην υπέροχη νεολαία μας, για να γίνει κοινή συνείδηση μιά και πράξη το άρθρο 114 του Συντάγματος. Χρέος των πνευματικών ανθρώπων είναι να δώσουν το παρών στη φωνή του λαού και την προσταγή της Ιστορίας. Να απαιτήσουν ή κυδέρνηση να εκπληρώσει την έντολή του λαού στο άκέραιο. Κανένα συμβιβασμό με τους δολιοφθορείς. Η Δημοκρατία πρέπει να νικήσει. Ο λαός να γίνει αφέντης στο σπίτι του. (10.7.65)

Ο καθηγητής Γιάννης Ίμβριώτης

Τούτες τις μέρες όλος ο ελληνικός λαός παρακολουθεί με κομμένη την ανάσα τη φοβερή απειλή. Η χούντα συνωμοτεί, έτοιμάζεται να έξορμήσει, να βιασπραγήσει, να σταματήσει κάθε ομαλή δημοκρατική ανάπτυξη σε τούτον τον τόπο, να γυρίσει πρὸς τὰ πίσω κάθε πρὸς τὰ εμπρὸς κίνηση. Όλο αυτό το ανθεθνικό, το αντιλαϊκό κίνημα θρέφεται από την ελληνική ολιγαρχική αντίδραση κι από τον ξένο ιμπεριαλιστή που ματώνει τόσους και τόσους φιλειρηνικούς λαούς, όπως στην Κύπρο, στο Βιετνάμ, στον Άγιο Δομίνικο. Η χούντα είναι ή κοφτερή αιχμή όλων αυτών των σκοτεινών δυνάμεων, που έτοιμάζεται να καταφέρει χτύπημα στη δημιουργική όρμη του λαού, στις δημοκρατικές ελευθερίες, στα επιταχτικά αϊτήματά του για μιάν ανώτερη ανθρώπινη ζωή, στον αγώνα των αδελφών Κυπρίων. Εμπρὸς στον κίνδυνο κανείς δέν πρέπει να μείνει άπραγος. Ούτε ή χούντα ούτε καμιά άλλη σκοτεινή αντιστορική δύναμη πρέπει να μπορέσει να πετύχει. Ίδιαίτερα οι πνευματικοί άνθρωποι τούτη την κρίσιμη στιγμή έχουν αυξημένο το χρέος να προβάλλουν στο προσκήνιο, να λαλήσουν σ' όλο το λαό, να τον έμψυχώσουν και να τον ορθώσουν άτράνταχτο υπερασπιστή των δικαιωμάτων του, του ανθρωπισμού του, του έργου του, όλης της αξίας της ιστορικής λειτουργίας του. Καμιά χούντα δέν πρέπει να «περάσει». (10.7.65)

Ο γεν. γραμ. του ΣΕΗ Λυκούργος Καλλέργης

Κάθε Έλληνας όταν αναλογίζεται την πρόσφατη ιστορία της Ελλάδας από την απελευθέρωση του 1821 ως τις μέρες μας, είναι αδύνατο να μη νιώθει συναί-

σθήματα πού νά κυμαίνονται ανάμεσα στο θαυμασμό και τήν περηφάνεια από τή μιά, στήν απέραντη θλίψη και τήν αγανάκτηση από τήν ἄλλη. Πόσες ὑπέροχες ανατάσεις τοῦ ἔθνους μας! Καί πόσες μαρτυρικές καταπτώσεις! Στόν ἐλληνικό κοινωνικό βίο οἱ δυνάμεις οἱ ἀνυψωτικές ὑπονομεύονται κάθε φορά ἀπό πανούργες δυνάμεις καταλυτικές πού συντρίβουν τήν ὀρμή τοῦ λαοῦ μας και ἀναποδογυρίζουν κάθε τόσο τήν ἐξελικτική του πορεία. Οἱ εὐκολόπιστοι τὸ λένε τοῦτο μοίρα τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς. Καί ὁμως, μέ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου ἔχει γίνει πιά κοινή συνείδηση, ὅτι οἱ δυνάμεις αὐτές πού σάν κακὰ δαιμόνια ξεπετιοῦνται κάθε φορά και φράζουνε τὸ ὄρομο στόν ἐλληνικό λαό, δέν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὰ ἄνομα και αἰσχρὰ ὑλικά συμφέροντα μικρῆς μερίδας Ἑλλήνων πού πρακτορεύουν μαζί μέ τὰ δικά τους και τὰ ξένα συμφέροντα μέσα στήν ἴδια τους τῆ χώρα. Εἶναι οἱ καλλικάντζαροι τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς, οἱ κληρονόμοι τῶν κοτζαμπάσηδων τοῦ 21. Δέν εἶναι ἄσπλοι και μόνοι τους. Ἔχουν συνεπίκουρους τούς κοτζαμπάσηδες ὅλου τοῦ κόσμου. Τῆ σκληρή, τήν πανούργα, τήν ἀπάνθρωπη δραστηριότητά τους γιά τήν περιφρούρηση και αὔξηση τῶν ὑλικῶν τους συμφερόντων, τῆ λένε ὄραση γιά τήν προστασία τοῦ ἀστικού καθεστώτος. Θεωροῦν τήν Ἑλλάδα τσιφλίκι δικό τους. Περνάνε ἀπὸ πολλές μεταμορφώσεις. Μεταχειρίζονται ὅλα τὰ θεμιτά και ἀθέμιτα μέσα. Καί ἐξαπατοῦν πολύ κόσμο, λαϊκό και μορφωμένο, ὅτι χωρὶς αὐτοῦς ἡ Ἑλλάδα εἶναι χαμένη.

Μπροστά σ' αὐτή τήν κατάσταση ἡ θέση τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου εἶναι ξεκάθαρη. Δέ μπορεί νά μείνει ἀδιάφορος. Ἔχει χρέος νά ἀντιταχθεῖ στόν κοτζαμπασιδισμό, νά τὸν ξεσκεπάσει. Νά τοῦ δῆλαει τίς διάφορες μάσκες πού κάθε φορά ἀλλάζει. Νά φανερώσει τήν ἐξέλιξή του στή σύγχρονη οικονομική ὀλιγαρχία πού διατηρεῖ ἄνομους δεσμούς μέ τὸ ξένο κεφάλαιο γιά νά περιφρουρεῖ και νά αὔξαινει τὰ ἄνομα πλούτη της. Μπορεῖ σέ μερικούς διανοούμενους ἡ θέση τούτη νά φανεῖ πεζή, «πολιτική», και ἴσως ἔξω ἀπὸ αἰσθητικούς και ἐπιστημονικούς κανόνες. Μά στήν Ἑλλάδα αὐτές τίς μέρες περάσαμε ξανά — ὕστερα ἀπὸ ἓνα νικηφόρο τῆναγμα πρὸς τὰ ἔμπρὸς μέ τίς ἐκλογές τοῦ περασμένου Φλεβάρη — σέ μιὰ νέα ὠμή, πεζή και ἀσχημη πραγματικότητα, σέ μιὰ νέα σκληρή, πανούργα, ἀνελέητη ἐπίθεση τοῦ κοτζαμπασιδισμού. Τὰ ὄπλα μας δέν πρέπει νά ἴναι πιά ἀπὸ ξύλο πλουμιστό, μά ἀπὸ καθαρό και κρύο ἀτσάλι.

Ὁ συγγραφέας Ἰάκωβος Καμπανέλλης

Ὅσοι δέν θέλουν νά καταλάβουν αὐτὸ πού κατάλαβε τὸ συντριπτικὰ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, πὼς δηλαδή τὰ βασιλικά γράμματα ἐπρόσβαλαν τήν ἀξιοπρέπεια κάθε Ἑλληνα πολίτη, εἴτε δέν ἔχουν στοιχειώδη ἐλληνική περηφάνεια εἴτε τήν καταπίνουν ἀπὸ σκοπιμότητα. Τὸ πρόβλημα δέν εἶναι τώρα πιά τὰ ἐκδοκομματικά της Ἐνώσεως Κέντρου, ἀλλὰ ἡ ἄρνηση τοῦ Παλατιοῦ νά παραδεχτεῖ τήν ἰσχύ τοῦ λαοῦ. Τὸ Παλάτι στήν Ἑλλάδα ὑπῆρχε και ὑπάρχει ἐλέω περιστάσεων. Ἡ κυβέρνηση Παπανδρέου ὑπῆρχε ἐλέω λαοῦ. Ἡ αἰωνιότης και ἡ δύναμη εἶναι ὁ λαός, και ὄχι οἱ περιστάσεις και τὰ δημιουργήματά τους. Ὁ λαός ἐνίωσε δικό του τὸν Παπανδρέου και ξένο τὸ Παλάτι. Καί ἐνίωσε σωστά ὁ λαός. Τώρα τὸ ζήτημα εἶναι πὼς αὐτός ὁ λαός δέν θά προδοθεῖ γιά ἄλλη μιὰ φορά.

Ὁ ζωγράφος Ὁρέστης Κανέλλης

Πρέπει ὅλοι νά ὑπερασπίσουμε μέ πάθος τὰ δικαιώματά μας πού κινδυνεύουν. Κανείς δέν ἔχει ἐπιστημάνει μέ τόση σαφήνεια, ἀκρίβεια και ἐπιγραμματικότητα τήν οὐσία τοῦ κινδύνου ὅσο ὁ νόμιμος πρωθυπουργός Παπανδρέου. Αὐτὸ ὁμως δέν σημαίνει ὅτι και ὁ ἴδιος δέν ἔχει ὀσφρὶς εὐθύνες ἀφοῦ, πραγματικά λαοπρόβλητος, ὄχι μόνο ἀνέχτηκε ἀλλὰ και τοποθέτησε σέ καίριες θέσεις ὑποπτα ἄτομα.

‘Ο ήθοποιός Τ. Καρούσος

‘Ο,τι έγινε είναι: άπαράδεκτο, κι όπως έγινε, μ’ αυτή την πρωτοφανή σκαιότητα, είναι: πιδ άπαράδεκτο. Προσβάλλει: τδ αίσθημα τής στοιχειώδους εϋπρέπειας. Και ξέρετε τί έγινε; ‘Επιασαν τδ ‘Εθνος άπό τδ λαϊμό και τοϋ λένε: ΟΧΙ δ,τι θέλεις έσύ, αλλά δ,τι θέλουμε έμεις. Και μεις θέλουμε νά μείνεις χαμηλά, πολϋ χαμηλά, εις τόν αιώνα τόν άπαντα χαμηλά. ‘Αλλά τδ ‘Εθνος δείχνει δτι δέν τδ δέχεται: αυτό. Και ίσως ήρθε ή στιγμή νά έκκαθαριστεί ριζικά τδ ζήτημα πού ταλαιπωρεί ενάμισυ αιώνα τήν ‘Ελλάδα.

‘Ο συγγραφέας Νίκος Κατηφόρης

‘Από τή σύγκρουση τής λαϊκής κυριαρχίας με τήν εϋνοιοκρατία, πρόβαλε άπειλητικό τδ μαϋρο σύγγεφο τοϋ νεοφασισμού, πού πάει νά σκεπάσει τδ γαλανδ οϋρανδ τής πατρίδας! Τραγική περιπέτεια πού άναταράζει και γεμίζει άνησυχία κάθε ζωντανή συνείδηση. Σ’ αυτή τήν ταραχή δέν μποροϋν ν’ άδιαφορήσουν οί πνευματικοί άνθρωποι. ‘Αντίθετα, καθώς ή φύση τής δουλειάς τους τους δπλίζει με ευαισθησίες πού τους δίνουν δξύτερη συναίσθηση τοϋ κακοϋ, γίνονται μοιραία δ δ ηγοί συνειδησεων και έρχονται στήν πρωτοπορία τοϋ κοινοϋ άγώνα για τήν έλευθερία.

‘Η χαράκτρια Βάσω Κατράκη

Σέ δλη τή διάρκεια τής τελευταίας πολιτικής κρίσης δρίσκομαι κάτω άπό τδ πνιχτδ αίσθημα τοϋ τρομεροϋ σεισμοϋ πού τάραξε τήν πατρίδα μας τελευταία. ‘Ολο αυτό τόν καιρο έχασα τδ αίσθημα τής ανάγκης νά έργαστω καλλιτεχνικά, έχασα τήν έπαφή μου με τή δουλειά μου.

Αϋτοί οί «σπουδαίοι κύριοι» πού σκαρώσανε τά γεγονότα αϋτά δέν βλέπουν δτι καταστρέφουνε τόν τόπο τοϋτο ήθικά, πνευματικά άκόμα και οίκονομικά;

‘Ολοι τέλος πάντων πρέπει νά άναγκαστοϋμε νά φύγομε άπό τή γή τών γονιων μας;

Τά παιδιά μας δέδαια τά έτοιμάζουμε νά τά φυγαδεϋσομε, αλλά έμεις δέν μποροϋμε νά φύγομε.

Μας άπομένει νά άγωνιστοϋμε για τή σωτηρία τής πατρίδας μας, πού άνόητα και άνόσια τή ρίχνουνε στή ντροπή, νά άγωνιστοϋμε για τήν επικράτηση τών συμφερόντων τοϋ ταλαίπωρο και προδομένου λαοϋ μας, για τήν ήθική, πνευματική και έπιστημονική ανάπτυξη τοϋ τόπου μας, και για μιá άληθινή Δημοκρατία.

‘Ο ήθοποιός Μάνος Κατράκης

‘Οπως κάθε ‘Ελληνας πού άγαπάει τήν πατρίδα του, θεωρω έπιτακτική άνάγκη τήν άποκατάσταση τής συνταγματικής όμαλότητας και τής Δημοκρατίας και θ’ άγωνιστω με όλες μου τίς δυνάμεις προς τήν κατεύθυνση αϋτή.

‘Ο ζωγράφος Δ. Κοκκινίδης

Τά κρίσιμα γεγονότα τών τελευταίων ήμερων προκαλοϋν δίκαιη άγανάκτηση και άνησυχία για τδ μέλλον τοϋ τόπου, αλλά και καταδείχνουν τήν πολιτική ώριμότητα τοϋ έλληνικοϋ λαοϋ, πού επιτρέπει τήν αισιόδοξη πρόβλεψη δτι δέν ύπάρχει πιά χωρος για άνώμαλες λύσεις.

‘Η δημοσιολόγος Θάλεια Κολυβά

‘Ο πνευματικός κόσμος στάθηκε πάντα φρουρός τών δημοκρατικων έλευθεριων. Δέν πρόσδεσε ποτέ τήν έντολή του, δέ λιποτάχτησε άπό τδ καθήκον του. Τδ ζδιο θα κάμει και σήμερα αν οί έχθροί τής δημοκρατίας θελήσουν νά επιβάλλουν αντιλαϊκές λύσεις. Σύσσωμος θα γράψει μιá νέα αντιστασιακή σελίδα.

‘Ο συγγραφέας Κώστας Κοτζιάς

‘Η Χούντα υπήρχε και πριν, ήτανε ο πυρήνας του Καραμανλικού καθεστώτος. Οί ιδιαίτερες συνθήκες του τόπου μας της είχαν δώσει τή δυνατότητα νά εμφανίζεται ένα διάστημα με τὸ μανδύα μιᾶς κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας. Μετά τή νίκη τῆς δημοκρατίας απογυμνώθηκε κ’ ιδιαίτερα σέ τούτη τήν περίοδο — πού ἀναζητάει νέα προσώπεια — ἐμφανίζεται με τὸ ἀληθινό, τὸ φασιστικό πρόσωπό της. ‘Ιδιαίτερα σ’ αὐτή τήν περίοδο ἡ δημοκρατία κατανοεῖ τὸν κίνδυνο πού διατρέχει, ἀκριβῶς γιατί αὐτή τήν περίοδο τὸν κατανοεῖ κι ὁ τελευταῖος πολίτης της. Τὸ σύνταγμα μας ἀπαιτεῖ τή συσπείρωση, τήν ὀργάνωση, τήν πάλη γιὰ τήν υπεράσπισή του. ‘Η τιμὴ τοῦ Ἑλληνα πολίτη, ἡ τιμὴ τοῦ πατριώτη ἀπαιτεῖ συμμετοχὴ στὸν Ἀγώνα.

‘Ο πρόεδρος τῆς Ε.Ε.Λ. Λέων Κουκούλας

Οί δεσμοὶ τοῦ πνεύματος με τήν ἐλευθερία καὶ τή δημοκρατία εἶναι ἱστορικοί. ‘Ιστορικό εἶναι καὶ τὸ χρέος τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων νά μένουν πάντοτε ἀγρυπνοὶ καὶ ἔτοιμοι νά προασπίσουν τήν κινδυνεύουσα δημοκρατία.

‘Ο ποιητῆς Κώστας Κουλουφάκος

Ἀνοχή τοῦ πραξικοπήματος θὰ σήμαινε ἐγκατάλειψη κάθε ἐλπίδας γιὰ τήν οἰκονομική καὶ πνευματική ἀνάπτυξη τῆς πατρίδας μας. Θὰ σήμαινε ἐγκατάλειψη κάθε προσπάθειας γιὰ τή διαπαιδαγώγηση υπεύθυνων καὶ ἐνεργῶν πολιτῶν, ἱκανῶν νά λειτουργοῦν ὡς πλῆθος φωτισμένων ἀτόμων κι ὄχι ὡς λεγεῶνες φανατικῶν ἢ ἀδιάφορων ὑπηκόων. Θὰ σήμαινε καταδίκη τῆς Ἑλλάδας σέ χώρα μισθοφόρων καὶ ξενοδοχοῦπαλλήλων, σέ χώρα δπου ἡ δουλοπρέπεια, ἡ διαβολή, ἡ εὐλύγιστη μέση θ’ ἀποτελοῦν καθεστῶς. Θὰ σήμαινε καθίζηση ἀπὸ τὸ 1965 στὸ 1765, ἰσοδύναμη με πῆδημα αὐτοκτονίας. Κανένας Ἑλληνας, σ’ ὅποιο κόμμα κι ἂν ἀνήκει, δὲν τὰ θέλει αὐτά. Γι’ αὐτὸ καὶ κανένας δὲν ἀνέχεται τὸ πραξικόπημα. Καὶ δὲ θὰ μείνει οὔτ’ ἓνας πού νά μὴν ἐναντιωθεῖ ἐνεργά.

‘Η ζωγράφος Μαρία Κωστάκου

‘Η Δημοκρατία τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα θὰ ἔπρεπε νά προβληματίζεται σέ τελειότερες μορφές λειτουργίας της καὶ ὄχι νά μάχεται γιὰ τήν ὑπαρξή της. ‘Η ἐντιμότητα τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ πρέπει νά εἶναι ἡ πρώτη ἀρετὴ τους. Ἀλλιῶς, πρέπει νά ἐπεμβαίνει ὁ ἴδιος ὁ λαός.

‘Η συγγραφέας Ἑλλη Λαμπρίδη

‘Οτι ἡ σημερινὴ κρίση εἶναι ὀξεία καὶ ἐπικίνδυνη, δὲ γεννᾶται ζήτημα. Τὸ ἐνστικτο τοῦ λαοῦ, ἐνισχυμένο ἀπὸ δέκα ἕξη μηνῶν ἀνεπίθετη μονοκρατορία — κι ἂς λένε σήμερα οἱ ἄλλοι ὅτι διαφωνοῦσαν — βρῆκε τὸ ἐπίκεντρο τῆς ἀνησυχίας. Μπορεῖ, ἐπιτρέπεται κατὰ τὸ Σύνταγμα νά διορίζει τὸ Στέμμα κυβέρνησης; Σ’ αὐτὸ ἀντέδρασε ὁ λαός με τήν παλλαϊκὴ ἐκδήλωση τῆς περασμένης Δευτέρας. Δὲν ἦταν ἔχλος, ἦταν λαός, πού ἐρριξε ὅλο τὸν ὄγκο του νά πει ὄχι στὸ ἐρώτημα αὐτό. Ὅλα τ’ ἄλλα εἶναι λεπτομέρειες.

Ἔτσι πού παρουσιάζεται σήμερα ἡ κατανομή τῶν δυνάμεων μέσα στὴ Βουλή, ἡ μόνη σωστὴ λύση εἶναι νέες ἐκλογές. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς τὸ Κέντρο, ἂν μείνει ἐνωμένο, καὶ δὲν κατεβοῦνε δυὸ Κέντρα στίς ἐκλογές, ὅπως δὲν εἶναι ἀπίθανο, θὰ ὀγει ἐνισχυμένο ἀπ’ αὐτές. Ἀλλὰ γιὰ νά ζήσει καὶ νά προκόψει τὸ Κέντρο, θὰ χρειαστεῖ νά κάνει ριζικὸ μετασχηματισμὸ στὸ μηχανισμό του: Νά γίνει ἡ Κοινοβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ ζωντανὸ ὄργανο συμμετοχῆς στίς ἀποφάσεις, κι ὄχι ἄνθρωποι τοῦ «Ναί», νά λειτουργήσῃ τὸ Ἰπουργικὸ Συμβούλιο σὰ συλλογικὸ διοικητικὸ ὄργανο, δπου οἱ ἀποφάσεις νά παίρνονται, εἰ δυνατό κατὰ ὁμοφωνία, ἂν ὄχι, κατὰ πλειοψηφία στήν ὁποία νά ὑποτάσσεται κι ὁ πρωθυπουργός ἔστω κι ἂν

μειοψήφισε· να χαραχθεί γενικό πρόγραμμα, να γίνουν συνετές οικονομίες, και τα δικαιώματα του λαού να μη του δίνονται σαν «παροχές», αλλά σαν δικαίη ενίσχυση της θέσης του. Η επιβολή ενός προσώπου στον τεράστιο αυτό μηχανισμό είναι απαράδεκτη. Κυρίαρχη πρέπει να είναι η ιδέα, το σχέδιο, το εθνικό συμφέρον. Και ποιος θα το όρισε αυτό; Αυτή είναι η μεγαλύτερη νοητική δυσκολία της δημοκρατίας.

Αν όμως δε γίνουν αυτά, αν προτιμηθούν νόθευσις λύσεις, είτε χωρίς, είτε και με έκλογες, πολύ φοβούμαι πως σε λίγους μήνες θα χουμε πάλι τα ίδια.

Ο ποιητής Τάσος Λειβαδίτης

Η έκπαραθύρωση, όπως πολύ σωστά ονομάστηκε, μιας νόμιμης κυβέρνησης που διαθέτει τα 53% των ψηφοφόρων, μαζί με τη γνωστή και σκανδαλώδη, χρόνια τώρα, «αγνοια» της Αριστεράς (μη συμμετοχή στα Συμβούλια Στέμματος κλπ.) είναι — γιατί να μην το πούμε έξω από τα δόντια; — μιὰ φτυσιά στο πρόσωπο του ελληνικού λαού. Κι όπως συνέδη πάντα στην ιστορία, για να προλάβουν την αντίδραση στην προσβολή, τη συμπληρώνουν με αίμα. Το αίμα του Βαλδεμίρη μόλις προχτές, το αίμα του Πέτρουλα σήμερα. Μά αν ο ελληνικός λαός επιζεί σήμερα από τόσους και τόσους κατατρεγμούς είναι γιατί ξέρει να μην λυπάται το αίμα του όταν το χρειάζεται η ελευθερία και η αλήθεια.

Όσο για τον κ. Νόβα, όχι μόνο η αναρρίχηση του στο ρόλο του πρωθυπουργού μα και η συμμετοχή του στο θίασο του μεγάρου της οδού Πανεπιστημίου και Σίνα (γιατί θα 'ταν άστειο να μιλάμε περί Ακαδημίας) αποδείχνουν και την «αξία» του άνδρος και τη γελοιοποίηση των αξιών στον τόπο μας. Μά δεν είναι ώρες για χιούμορ. Υπάρχουν σοβαρότερα πράγματα απ' τον κ. Νόβα αυτήν τη στιγμή — είναι ο λαός κ' η πληγωμένη του αξιοπρέπεια. Οι πνευματικοί άνθρωποι της χώρας μας, πρέπει να σταθούν πλάι του και ν' αγωνιστούν με πάθος, γιατί σαν πρωτοπόρο κ' ευαίσθητο κομμάτι του λαού, πρέπει να νιώθουν περισσότερο από κάθε άλλον το θάρος και την οργή αυτής της φτυσιάς.

Ο ποιητής Βύρωνας Λεοντάρης

Το σημαντικό και ελπιδοφόρο των κρίσιμων αυτών ημερών είναι ότι οι λαϊκές μάζες με το σωστό αίσθητήριό τους κατάλαβαν την αληθινή ουσία της κρίσης. Παρά τις από καιρό προσπάθειες να αποκρυφούν οι πραγματικοί κίνδυνοι που απειλούσαν και απειλούν το λαό, παρά τη φιλολογία της τελευταίας στιγμής ορισμένων συγκροτημάτων του τύπου, που μιλούν απλά και μόνο για παραδίαση της συνταγματικής τάξης — και για τίποτε άλλο —, ο λαός κινητοποιήθηκε για να προστατεύσει και τις λίγες ελευθερίες που με χίλιους αγώνες κρατάει ακόμη και για να υπερασπίσει το αληθινό νόημα της ψήφου του. Διακήρυξε με το αίμα του πως δεν υποτάσσεται στη βία και πως δεν θεωρεί την ψήφο του σαν ένα πτώμα που ενταφίασε στις κάλπες, αλλά σαν ζωντανή πράξη με συνέχεια και συνέπεια. Προειδοποίησε πως εκλέγει εκπροσώπους για να εκτελέσουν τις εντολές του και όχι προστάτες για να του υποδείχουν και να του επιβάλλουν αυτοί τα ιστορικά καθήκοντα. Αυτή η στάση του λαού ως φωτίζει τους πνευματικούς ανθρώπους, για να μπορέσουν να σταθούν κοντά του, ανεξάρτητα της συνείδησής τους στο ύψος της δικής του συνείδησης.

Ο ήθοποιος Στέφανος Ληναίος

Αυτή η παμπάλαια θεωρία ότι ο πνευματικός άνθρωπος κι ο καλλιτέχνης πρέπει να αφοσιώνονται στα γραφτά τους και στις τέχνες τους μόνο, είναι μιὰ σκοτεινή θεωρία. Και δυστυχώς υπάρχουν ακόμα διανοούμενοι και καλλιτέχνες που κλείνουν στα εργαστήριά τους, μακριά απ' τα καυτά προβλήματα της εποχής μας, απροσγείωτοι και ανεύθυνοι.

Ο πνευματικός άνθρωπος είναι ο ουσιαστικός ηγέτης ενός λαού. Μπαίνον-

τας μέσα στα σπίτια και τα μαγαζιά των ανθρώπων, στα ήθη τους και τους φόβους τους, στην καρδιά τους και την τσέπη τους, στις λαχτάρες τους και τις απογοητεύσεις τους, στα όνειρά τους και τις ελπίδες τους, και, διαθέτοντας τη δύναμη της τέχνης του, ο πνευματικός άνθρωπος μπορεί να συλλάβει σωστά το νόημα της ζωής του λαού, να το κάμει διήγημα, ποίημα, πίνακα, μουσική, θέατρο, να το κάμει Τέχνη δγαλμένη απ' τους ανθρώπους για τους ανθρώπους.

Αυτή είναι η αιώνια στάση του πνευματικού ανθρώπου για κάθε εποχή για κάθε χώρα. Ίδιαίτερα στις εποχές όμως που οι άπλοοι άνθρωποι χάνουν τον προσανατολισμό, φοβούνται, μπερδεύονται, τα Γράμματα και οι Τέχνες πρέπει να 'χουν τη δύναμη, με όσα μέσα διαθέτουν, να δείχνουν προς κάθε κατεύθυνση το σωστό. Να παλεύουν για το σωστό χωρίς ανάσα.

Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, στη χώρα μας, που ο λαός μας ξέρει τί έπαθε και τί παθαίνει αυτή ακριβώς τη στιγμή, οι κορυφαίοι άνθρωποι του Πνεύματος και της Τέχνης, ακόμη και τα «εινόδαλματα» εκείνα της σκηνης και της πέννας, έχουν υποχρέωση να σταθούν πρωτοπορία και να συνειδητοποιήσουν τις ευθύνες τους. Να διαφωτίσουν και να διαφωτισθούν. Να οδηγήσουν και να οδηγηθούν. Κι αν χρειαστεί να περπατήσουμε μαζί με το λαό, θα περπατήσουμε, θα τραγουδήσουμε, θα φωνάξουμε. Ποτέ όμως δεν πρέπει να μείνουμε ουδέτεροι.

Ο συγγραφέας Γιάννης Μαγκλής

Η ελευθερία είναι το πρώτο και ύψιστο ιδανικό του ανθρώπου. Η ιστορία του ανθρώπινου πολιτισμού είναι γιομάτη από αγώνες σκληρούς, όλο αίμα, για την απόκτησή της. Οι άνθρωποι ζήτησαν να ελευθερωθούν από τους ελίγους άπάνθρωπους που τους βασάνιζαν και τους τυραννούσαν για να 'ρχουν και να τους εκμεταλλεύονται. Η ιστορία των προγόνων μας είναι γιομάτη από τέτοια παραδείγματα ανθρώπων ελευθέρων. Τέτοια έννοια έδιναν στην ελευθερία και τέτοιο σεβασμό είχαν, που με λύπη τους αναγκάζονταν να 'αδικήσουν ανθρώπους καθ' όλα έντιμους και ενάρετους, που μάλιστα τους έσωσαν από τις επιδρομές των βαρβάρων, μόνο και μόνο γιατί απόκτησαν δύναμη, τεράστια και υπήρχε φόβος μια μέρα να τους επιδληθούν σαν τύραννοι. Η διδασκαλία του Χριστού επίσης είναι κήρυγμα ελευθερίας. Έπειδή δεν μπορούσε να κάνει κοινωνική επανάσταση κάτω από τα ρωμαϊκά δόρατα, κήρυξε τη μακαριότητα και την ανταμοιβή των καταπιεσμένων σε μια άλλη ζωή. Από τη φύση του λοιπόν ο άνθρωπος γεννήθηκε ελεύθερος, μα σκλαβώθηκε από υπάνθρωπους φιλόδοξους σαδιστές κ' εγκληματίες. Όσπου ήρθε η μέρα που με τους αγώνες και την πάλη και τις θυσίες ο άνθρωπος καταδίκασε την τυραννία και μίσησε τους τυράννους. Η χώρα μας από τότε που λευτερώθηκε πολλά υπέρφερε από την τυραννία. Λευτερώθηκε από τον Τούρκο κατακτητή για να σκλαβωθεί, μερικές φορές πιότερο σκληρά και 'αδικο, από τον γόπιο ή συμμαχικό τύραννο. Τ' απομνημονεύματα του στρατηγού Μακρυγιάννη μ'ας γιομίζουν θυμό, πικρία, κι αγανάκτηση κατά των γόπιων και ξένων 'αδικητών. Τα πάθια του, οι έξευτελισμοί του, τα μαρτύριά του, τα νιώθουμε δικά μας. Μ'ας φέρνουν το δάκρυ και μ'ας 'ατσαλώνουν την καρδιά για τον αγώνα. Και τούτο, γιατί ο 'εξαιρέτος αυτός άνθρωπος αγωνίστηκε για τη λευτεριά των συμπατριωτών του και, σε προέκταση, τη δική μας και των παιδιών μας. Όπως λοιπόν η λευτεριά από τη φύση της είναι το ύψιστο των ιδανικών του ανθρώπου, χρέος 'εχομε όλοι μας να την υπερασπίσουμε και να τη σώσουμε. Παιδί της λευτεριάς είναι η δημοκρατία.

Χαιρετίζω τη Λευτεριά και τη Δημοκρατία, όπως καλημερίζω τη μάνα μου που μου 'εδωσε τη ζωή. Και μου είναι απαραίτητη όπως η ανάσπια.

Χαιρετίζω τους αγωνιστές της δημοκρατίας. 'Ας είναι βέβαιοι ότι ούτε οι ξένοι ούτε οι γόπιοι τύραννοι μπορούν να τους δουλώσουν. Στη χώρα τούτη ζούν πάντα μέσα στις ψυχές των ανθρώπων μας οι τυραννοκτόνοι 'Αρμόδιοι και 'Αριστογείτονες. Οι 'Ιππαρχοι, όσο και αν συμμαχήσουν με τους βαρβάρους, πέφτουν.

‘Ο ακαδημαϊκός Σπύρος Μελάς

‘Η θέση των πνευματικών ανθρώπων είναι σε μια πραγματική Δημοκρατία. Αυτό όλοι το ξέρουν, αλλά λίγοι μάχονται για να το αποκτήσουν. Πίστη όμως στη Δημοκρατία σημαίνει και αγώνας. Όποιος λοιπόν έχει θάρρος ας αγωνιστεί.

‘Η ποιήτρια Μελισσάνθη

Τά γεγονότα των ημερών αυτών ήταν μια οδυνηρή έκπληξη.

‘Ο αρχιτέκτων Κώστας Μπίτσιος

‘Ο ελληνικός λαός στις τελευταίες εκλογές υπερψηφίζοντας τη Δημοκρατία ανέδειξε εκείνους που προόριζε για την πολιτική του ηγεσία. Πίστεψε ότι η ψήφος του θα στερέωνε τη Δημοκρατία και θα άνοιγε το δρόμο για ένα ευτυχέστερο μέλλον. Στις δύσκολες σημερινές στιγμές έχουμε χρέος να βοηθήσουμε για να παραμείνει σεβαστή ή θέληση αυτή του λαού μας.

‘Ο ακαδημαϊκός Στρατής Μυριβήλης

Σε μια οργανωμένη δημοκρατική κοινωνία, ο στρατός είναι ταγμένος να υπηρετεί και να υπερασπίζεται τη δημοκρατία. Αντίθετη δράση του στρατού αποτελεί έγκλημα που πρέπει να τιμωρείται. Οι πνευματικοί άνθρωποι, όπως όλοι οι άνθρωποι, έχουν ανάγκη από τις δημοκρατικές ελευθερίες για να μπορούν να δημιουργήσουν και σε κάθε κίνδυνο τις υπερασπίζονται θαρραλέα. (10.7.65)

‘Ο συγγραφέας Μελής Νικολαΐδης

Δέν μπορεί να είναι κανείς αληθινά πνευματικός άνθρωπος χωρίς να πιστεύει βαθύτατα στην ανώτερη πνευματική αξία που λέγεται ‘Ελευθερία και που είναι ταυτόσημη με την έννοια της Δημοκρατίας. Γι’ αυτό και δέν μπορεί να έννοηθεί πνευματικός άνθρωπος που να μὴν ἀγαναχτεί και να μὴν καταδικάζει τη σημερινή συνωμοτική και πραξικοπηματική έκτροπή από τους συνταγματικούς θεσμούς και τις δημοκρατικές παραδόσεις της χώρας μας, που πλήττει και απειλεί να καταλύσει τις ελευθερίες και τα δικαιώματα του λαού. Όλοι οι πνευματικοί άνθρωποι, που έχουν συναίσθηση της αποστολής και της ευθύνης τους, στέκονται ολόψυχα και αποφασιστικά κοντά στον γενναίο και αδούλωτο λαό μας, που με αδάμαστο θάρρος και με ακλόνητη πίστη στα ιδανικά της ‘Ελευθερίας και της Δημοκρατίας αντιστέκεται στις σκοτεινές, αυταρχικές και αυθαίρετες ἐναντίον του ἐνέργειες, και είναι πρόθυμοι και έτοιμοι ν’ αγωνιστούν μαζί του για τα προαιώνια και ύψιστα αυτά ιδανικά της φυλής μας.

‘Ο συνθέτης ‘Αλέκος Ξένος

Χρειάζεται μια ενιαία αγωνιστική στάση όλων των πνευματικών ανθρώπων και στο έσωτερικό και στο έξωτερικό για ένα πραγματικό εκδημοκρατισμό και ειρηνική ανέλιξη των πραγμάτων στη χώρα μας. Στον κύκλο της πολιτικής δραστηριότητας, πρέπει να χρησιμοποιηθούν μέσα της τέχνης, όπως ή άφισα, το τραγούδι, ή ποίηση κλπ., πράγματα που τελευταία ξεχάστηκαν αλλά που βοηθούν πολύ στην έξαρση του λαϊκού φρονήματος.

‘Η ήθοποιός ‘Ασπασία Παπαθανασίου

Πριν από δεκαπέντε μέρες ξέσπασε στην πατρίδα μας μία από τις μεγαλύτερες μεταπολεμικές κρίσεις. Δεκαπέντε μέρες τώρα ο ελληνικός λαός αγωνίζεται σκληρά για να φράξει το δρόμο στο φασισμό, που ύπουλα, συνωμοτικά, με ανώμαλο τρόπο, κατάφερε να καταργήσει τη νόμιμη κυβέρνηση του τόπου. Τά γεγονότα

τῶν τελευταίων ἡμερῶν φέρνουν στή μνήμη ὄλων μας παρόμοια προπολεμικά γεγονότα, πού προετοίμασαν τήν ἐγκαθίδρυση φασιστικῶν καθεστώτων καί ὀδήγησαν τελικά στό ματοκύλισμα τῆς ἀνθρωπότητας. Ὅπως καί τότε, ἔτσι καί τώρα ὁ ἀγώνας μας δέν εἶναι ἀγώνας γιά τήν ἐπικράτηση ἑνός κόμματος ἀλλά εἶναι ἕνας ἀγώνας ἐθνικός, γιά τή σωτηρία τῆς πατρίδας. Γιά ἄλλη μιᾶ φορά καλεῖται ὁ ἐλληνικός λαός — καί στήν πρώτη γραμμῇ οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι — νά ὀρθώσει μιᾶ καινούρια Ἐθνική Ἀντίσταση τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν, γιά τήν κατοχύρωση τῆς πολιτικῆς καί πνευματικῆς ἐλευθερίας.

Ὁ συγγραφέας Μ. Μ. Παπαϊωάννου

Ἡ ἴδια ἱστορία. Ἡ Αὐλή καί οἱ ξένοι χρησιμοποιοῦν διεφθαρμένους πολιτικούς γιά συμφέροντα ἀντίθετα ἀπό τά ἐθνικά.

Τὸ παρήγορο σημεῖο καί τοῦτες τίς μέρες εἶναι ὁ λαός. Χωρίς νά παίρνει ἀνάσα, ἀγωνίζεται νά πείσει τοὺς πολιτικούς πῶς τὸ μόνο πού σώζει ἀπὸ τή ντροπή καί τήν καταστροφή εἶναι νά προτιμοῦν ἀπὸ τήν αὐλική εὐνοια, τή λαϊκή. Ὅπου νά τὸ πετύχει αὐτὸ ὁ λαός στό ἐαθμὸ πού χρειάζεται ἡ Δημοκρατία, τὰ ἐθνικά καί λαϊκά συμφέροντα θά κινδυνεύουν.

Ἴσως ἦρθε ἡ στιγμή αὐτή. Ὅμως δέν εἶναι βέβαιο. Καί ἀπὸ τήν πλευρὰ τοῦ λαοῦ ὑπάρχουν ἐλλείψεις καί ἀδυναμίες. Ἀφήνεται διαρκῶς μόνος του. Πρέπει κάποιος ἐπιτέλους νά ἐρεθεῖ νά κατευθύνει θετικά τοὺς ἀγῶνες του στήν ἐπιτυχία. Ὡς τώρα αὐτὸς ὁ κάποιος ἔλειψε. Στήν ἀπουσία αὐτῆ ἐπὶ πολλὰ χρόνια ὀφείλεται ὁ κίνδυνος πού διατρέχει σήμερα ἡ Δημοκρατία.

Ἡ Ἑλλάδα εἶναι φέουδο τῶν ξένων καί τῆς Αὐλῆς. Μόνο μὲ τή Δημοκρατία, αὐτῆ τῆ Δημοκρατία τοῦ σημερινοῦ της Συντάγματος, εἶναι δυνατόν νά προστατευθεῖ ἡ χώρα ἀπὸ τήν αὐθαιρεσία, τή σκλαδιὰ τῶν ξένων καί τῆς Αὐλῆς. Ἑλλάδα συγχρονισμένη στόν ὕλικό καί πνευματικό πολιτισμὸ δέν ἀρέσει στοὺς «ὑψηλοὺς προστάτες». Ἐθνικὸ λοιπὸν εἶναι ὅ,τι δέν συμφέρει τοὺς ξένους καί τήν Αὐλή. Ἡ στιγμή ζητᾶ ἀπ' ὄλους μας νά θυσιάσουμε τὸ προσωπικὸ συμφέρον στό ἐθνικό.

Ὁ συγγραφέας Νότης Περγιάλης

Πνεῦμα καί ἐλευθερία εἶναι ἔννοιες ταυτόσημες. Ἀπ' τή στιγμή πού στραγγαλίζεται ὁ λόγος, ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος ἢ συμβιδιάζεται, ὁπότε παύει νά εἶναι πνευματικός, ἢ παύει νά δημιουργεῖ, ὁπότε αὐτοκτονεῖ.

Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος, φυσικὸς ἡγέτης τοῦ λαοῦ, δέ μπορεῖ νά στέκεται μακριὰ ἀπ' τὰ προβλήματα του. Ἰδιαιτέρα δταν τὸ πρόβλημα εἶναι τόσο ζωτικό, ὅπως ἡ ἐλευθερία του, μάχεται στήν πρώτη γραμμῇ.

Ἀκόμα ἐκφραστῆς τῶν ὀνείρων τοῦ ἀνθρώπου ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος ἀνοίγει δρόμους, ἐρευνᾶ κ' εἶναι παρὼν μέσα στό χρόνο καί στήν ἀνθρώπινη ἀγωνία τοῦ σήμερα καί τοῦ αὔριο. Ἄν ἕνας ἀπλὸς ἐντιμὸς τεχνίτης φτιάχνει ἀναπαυτικά παπούτσια καί περπατᾶμε σίγουρα, ἕνας ἐντιμὸς πνευματικὸς ἄνθρωπος ἔχει χρέος νά φωτίζει τὸ δρόμο, νά φτιάχνει ὠραίες ἰδέες καί νά πολεμᾶει τὸ ψεῦδος τῶν ἀνέντιμων μαστόρων.

Δυστυχῶς, στή χώρα μας αὐτῆ τῆ στιγμή χαλκεύονται δεσμὰ ἀπὸ τέτοιους ἀνέντιμους τεχνίτες καί θά θελα νά πῶ ὅτι χρέος ὄλων τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων εἶναι αὐτὸ ἀκριδῶς: νά τοὺς ξεγυμνώσουμε καί νά τοὺς φωτίσουμε ὅπως ἀκριδῶς εἶναι.

Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος κινδυνεύει νά μὴν ὑπάρχει αὔριο ἂν ἐπικρατήσουν οἱ ὀλίγοι σκοτεινοί, ἀντιπνευματικοί καί συμφεροντολογικοὶ κύκλοι. Αὐτὸ τουλάχιστον μᾶς διδάσκει ἡ πρόσφατη ἱστορία μας.

Ὁ κριτικὸς Γ. Πετρῆς

Μιᾶ τραυματισμένη καὶ ἀδούλη Δημοκρατία, πού εἶδαμε καί πάθαμε νά στήσουμε στὰ πόδια της στόν τόπο μας, χτυπήθηκε τίς τελευταῖες μέρες ὑπουλα, ἀνε-

δοίαστα, σχεδιασμένα. Τα προσχήματα υπάρχουν πάντα, οι προδότες βρίσκονται. Οι δυνάμεις που κίνησαν τη μηχανή της παραβίασης, είναι οι ίδιες του παρασκήνιου και της προθήκης της δημόσιας ζωής, που αιώνες τώρα δεν αφήνουνε τον τόπο να προκόψει, και τα συμφέροντα που εξυπηρετούν είναι τα ίδια. "Ας μη ξεγελομάστε. Έγινε μιὰ αρχή, μιὰ σφυγμομέτρηση. Αύριο κιόλας μπορεί νά 'χουμε και χειρότερα. Η συγκομιδή των λίγων ημερών ήταν τρομαχτική κι αποκαλυπτική. Ήταν όμως μιὰ μοναχή νύξη για τὸ τί μᾶς περιμένει. Μὲ πάθος, ἐπιμονή και συνείδηση οἱ ἄπλοὶ ἄνθρωποι ἔκαναν δική τους ὑπόθεση τὴν υπεράσπιση τῆς Δημοκρατίας. Ξέρουν πὼς τοὺς ἀφορᾶ ἄμεσα, πὼς ἔχει ἄμεση σχέση με τὴν καθημερινή τους ζωή, και τὴ ζωή τῶν παιδιῶν τους. Οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, ἀπὸ τὴ θέση τους εἶναι τοποθετημένοι στὴν κεφαλή τῆς μεγάλης φάλαγγας. Κανείς δὲ μπορεί πιά νὰ ὑποτιμᾷ τὸν κίνδυνο. Τὸ τέρας εἶναι ἀκόμα ζωντανὸ στὸν τόπο μας. Θέλει καίριο χτύπημα, κατακέφαλα. Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγάλο χρέος, σήμερα, ὅπως και πάντα. "Όλα τ' ἄλλα ἀκολουθοῦν. Χωρὶς τὴ Δημοκρατία, τίποτα δὲ μπορεί νὰ προκόψει.

Ὁ κριτικὸς Μάριος Πλωρίτης

"Αν θέλει «ἀρετὴν και τόλμην» ἡ Δημοκρατία στὶς ὥρες τῆς ἐμαλότητας, τίς θέλει πολὺ περισσότερο στὶς στιγμές τῆς ἀνωμαλίας. Καὶ εἶναι ἀνωμαλία μεγίστη και κίνδυνος θανάσιμος γιὰ τὴ Δημοκρατία ἡ ὑπαρξὴ καρκινωμάτων και βρυκολάκων που σκευωροῦν γιὰ τὴν κατάλυσή της.

Πολίτευμα κατ' ἐξοχὴν εἰρηνικὸ ἡ Δημοκρατία, ἔχει ὡστόσο τὸ δικαίωμα ἀλλὰ και τὸ χρέος ν' ἀντιτάξει δία στὴ δία τῶν ἐπιβουλευτῶν της. Τόλμη χωρὶς ἀρετὴ εἶναι κυνισμὸς και τυραννία. Ἀλλὰ και ἀρετὴ χωρὶς τόλμη εἶναι ρομαντισμὸς και αὐτοκαταδίκη. (10.7.65)

Ὁ κριτικὸς Δημήτρης Ραυτόπουλος

Κάθε ἐλεύθερος ἄνθρωπος αἰσθάνεται προσβλημένος ἀπὸ τίς ἀθλιότητες που συμβαίνουν στὴν πολιτεία μας. Ἡ κυρίαρχη θέληση ἐνὸς περήφανου λαοῦ ποδοπατιέται ξεδιάντροπα, ἀνάξιοι πολιτικάντηδες, ἐπαῖτες τῆς εὐνοίας, προδίδουν τὴν ἐντολή του, τὸν παραδίδουν στὴν ἐρεθισμένη με διαταγές τους ἀστυνομικὴ θηριωδία, χλευάζουν τὴ δίκαιη ὀργή του και φτύνουν στὸ χυμένο αἷμα τῆς νεολαίας. Στὴν ἐποχή μας, γίνεται προσπάθεια ν' ἀναδιώσει ἡ ἐλέω θεοῦ μοναρχία. Τὸ Σύνταγμα κουρελιάζεται. Οἱ δημοκρατικοὶ θεσμοὶ καταλύονται. Ἡ πολιτικὴ ἀπιστία, ἡ προδοσία, ἡ ἐξαγορά, ἡ ἰντριγκα και ἡ συνωμοσία ἀνάγονται σὲ ἀρετές. Θλιβερό προπέτασμα σ' αὐτὴ τὴν ἐξόρμηση τῆς τυραννίας μπαίνει ἕνας ἐπιπλέον φελλὸς τῆς Ἀκαδημίας και τῆς πολιτικῆς, γνωστὸς «ἀρχοντογλυψάδας» και πάντα «διακεκριμένος» τῆς νεοελληνικῆς ἀναξισκρατίας.

Δὲ θὰ χρειάζοταν καν αὐτὴ ἡ αἰσχρὴ λεπεομέρεια γιὰ νὰ αἰσθάνεται ἀηδία και ὀργὴ κάθε πνευματικὸς ἄνθρωπος. Μισεῖ τὴν τυραννία και τὴν πολιτικὴ ἀτιμία τὸ πνεῦμα. Στὴν ἀμάχη του με τὴ δία και τὰ σκοτάδια τῆς ἀνθρώθηκε στους αἰῶνες.

Ἡ πνευματικὴ μας οἰκογένεια συσπειρώνεται: σήμερα ὁμόγνωμη και συγχρονίζεται στὸ δυνατὸ παλμὸ τοῦ ἔθνους. Δὲν ἔχει ἄλλο λόγο νὰ πεῖ κανείς σήμερα. Στὸ λαό, ἐκεῖ εἶναι ἡ θέση μας. Ὁ λόγος πεθαίνει ὅταν καταλύεται ἡ ἐλευθερία. Τὸ πνεῦμα ἐνώνει τὴ δική του ὑπόθεση με τὴν ὑπόθεση τῆς Δημοκρατίας.

Ὁ ποιητὴς Γιώργης Σαραντιῆς

Πιστεύω ὅτι ἐγγύηση γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας εἶναι ἡ ἀδιάλλακτη προσήλωση τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ στὰ δημοκρατικὰ ἰδανικὰ και αἰσιοδοξῶ ὅτι ἡ Δημοκρατία θὰ νικήσει στὸν τόπο που τὴν καταξίωσε σὰν ὑπέρτατη ἀρχή.

‘Ο ζωγράφος Φώτης Σαρρής

Σάν καλλιτέχνης και σάν ἐλεύθερος ἄνθρωπος, αισθάνομαι τὴν ὑποχρέωση νὰ ἐκφράσω τὸν ἀποτροπιασμό μου μπροστά στὴ βία, ποὺ προτάθηκε ἐνάντια στὴ θέληση ἑνὸς ὀλόκληρου λαοῦ.

Αὐτοὶ ποὺ σκότωσαν τὴν Δημοκρατία μὲς στοὺς δρόμους, οἱ φονιάδες τοῦ ἥρωα Σωτήρη Πέτρουλα θὰ μείνουν στὸ αἶσχος καὶ τὴν ντροπὴ. Τὸ αἷμα τοῦ ἀδικοσκοτωμένου ἀδελφοῦ μας τοὺς στιγματίζει γιὰ πάντα στὴ συνείδηση κάθε Ἑλληνα, κάθε τίμιου ἀνθρώπου, στὴν ἱστορία.

‘Ο ἀρχιτέκτων Νίκος Σιαπκίδης

Στὶς κρίσιμες αὐτὲς στιγμὲς ποὺ περνάει ἡ πατρίδα μας, νομίζω ὅτι καθένας μας πρέπει νὰ ἐνίσχει τὶς δυνάμεις του μὲ τὶς δυνάμεις τοῦ λαοῦ ποὺ ἀγωνίζεται θαρραλέα γιὰ τὴν περιφρούρηση τῶν ἐλευθεριῶν του καὶ τὴ διάσωση τῆς δημοκρατικῆς ὁμαλότητος στὴ χώρα.

‘Ο συγγραφέας Γιάννης Σκαρίμπας

Νομικῶς, στὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα, οἱ βασιλεῖς (ὅπου ὑπάρχουν ἀκόμα καὶ τέτοιοι) εἶναι ἰσοδύναμοι ἀνήλικοι. Ἐξ αὐτοῦ καὶ τὸ «ἀνεύθυνόν» τους. Πολὺ περισσότερο ὅταν, σὺν τῇ νομικῇ αὐτῶν ἀνηλικιότητι, τρέχει καὶ ἡ φυσικὴ τους — πῶς — τέτοια. (= Ὅταν ἀκόμα εἶναι πολὺ νεαροί). Σ’ αὐτὰ (= τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα) ὑπεύθυνοι, νόμῳ πάλι, εἶναι μόνον οἱ κυβερνήσεις τῶν κρατῶν καὶ εἰδικότερα οἱ πρωθυπουργοί, οἱ καὶ πρῶτοι καὶ κύριοι φορεῖς τῶν κυριαρχικῶν ἀντιλήψεων καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ λαοῦ. Αὐτοὺς (τοὺς πρωθυπουργοὺς) δὲν τοὺς ἀναδειχνεῖ (ὅπως τοὺς βασιλεῖς) ἡ τυφλὴ τύχη τῆς γεννήσεως, ἀλλὰ τοὺς στέλνει κυβερνήτες καὶ ὑπεύθυνους ἢ θέληση ἢ κυριαρχικὴ τῶν λαῶν τους. Αὐτοὶ κυβερνοῦν καὶ ἀκριβῶς γι’ αὐτό, μόνον αὐτοὶ εἶναι ὑπεύθυνοι. Οἱ βασιλεῖς χαίρονται τὰ μεγαλεῖα, τοὺς θρόνους τους, ταξιδεύουν, ἢ — ἂν τοὺς ἄρесе — γλεντᾶνε. Ὀλόκληρη ἡ τελευταία σειρά τῶν βασιλέων τῆς Ἀγγλίας (ποὺ τοὺς ἄρесе), ἔμειναν ὡς οἱ πιὸ γλεντζέδες τοῦ κόσμου.

‘Ο συγγραφέας Κώστας Σούκας

Τὸ θέμα τῆς προασπίσεως καὶ περιφρουρήσεως τῆς Δημοκρατίας (βασιλευομένης ἢ μὴ) εἶναι θέμα ὑπερκομματικόν, συνεπῶς ἐθνικόν. Τοῦτο μὲ τὸ ἀλάθητο ἐνστικτό του κατάλαβε ὁ λαὸς μας. Αὐτὴ ἡ φλογερὴ ἐξανάσταση ἑνὸς λαοῦ ἀπὸ τοὺς πιὸ φιλότιμους κ’ εὐφυεῖς τοῦ κόσμου, βεβαιώνει καὶ τὴ γρήγορη ἀνάστασή του στ’ ἀπαράγραπτα δικαιώματά του.

Ἡ τελευταία πανελλαδικὴ ἀπεργία, ποὺ δὲν ἔγινε αὐτὴ τὴ φορὰ γιὰ οἰκονομικὰ αἰτήματα ἀλλὰ γιὰ τὴν περιφρούρηση τῶν πρώτων ἀξιῶν τῆς ζωῆς, βεβαιώνει ὅτι ὁ λαὸς μας διήγνυσε πιά ὅλο τὸ δύσκολο δρόμο ποὺ ξεχωρίζει τὸν ὑπεύθυνο ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ φυτὸ καὶ τὸ ζῶο. Βεβαιώνει δηλαδή τὴν ἀλήθεια τοῦ μεγάλου μας ποιητῆ στοὺς ἀνεπανάληπτους «Ἐλεύθερους Πολιορκημένους» του. Πραγματικά, ὁ Σολωμὸς βεβαιώνει ὅτι τὸ Μεσολόγγι δὲν εἶναι παρὰ ὁ ναὸς τῆς αἰώνιας θυσίας. Οἱ μαρτυρικοὶ πρόμαχοι τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ βωμοῦ θὰ κάνουν τὴν ἐξοδὸ ἀπ’ τὸ Μεσολόγγι γιὰ νὰ μείνουν ἐλεύθεροι «ἐδῶθε μὲ τοὺς ἀδελφοὺς (ἢ) ἐκεῖθε μὲ τὸ χάρο». Αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα τῆς ἐλευθερίας, ποὺ πραγματοποιεῖται μὲ τὴν ἀληθινὴν Δημοκρατία. Μιας ἐλευθερίας ποὺ καταξιώνει γιὰ τώρα καὶ γιὰ πάντα τὶς ὑπέρτατες ἀξίες τῆς ζωῆς.

‘Ο συγγραφέας Γεράσιμος Σταύρου

Κανένα κακὸ χωρὶς καλόν. Οἱ ἐχθροὶ τῆς Δημοκρατίας — ξένοι «προστάτες», παλατιανοί, ὀλιγαρχία — παραβιάζοντας τὸ πολίτευμα μὲ τὸ φασιστικὸ τους πραξικόπημα, ἔδειξαν γι’ ἄλλη μιὰ φορὰ ὅχι μόνον πῶς μισοῦν ἀθεράπευτα τὸ λαὸ μὰ

καὶ πῶς ὑποτιμοῦν τὴν ἀντοχή του, τὴν εὐαισθησία του, τὴ δύναμή του. Στὴ βασι-
νιστικὴ πορεία τοῦ ἔθνους μας γιὰ προκοπὴ καὶ εἰρήνη, γιὰ ἐλευθερία καὶ ἰσότητα,
ποτὲ δὲν ἔπαψαν νὰ θυσοδομοῦν συσπειρωμένοι ἐναντίον του, νὰ τὸν ματώσουν, νὰ
τοῦ ρημάξουν τὸ σπιτικό, νὰ τὸν ὑποχρεώσουν ν' ἀγωνίζεται συνεχῶς στὶς ἐπάλ-
ξεις, ἀκόμα καὶ γιὰ τίς πιὸ στοιχειώδεις ἀνθρώπινες κατακτήσεις.

Σίγουρα, τὴ μαιραία νύχτα τῆς 15ης Ἰουλίου, ἐκεῖ ποὺ βασικά ποντάρησαν
ἀνατρέποντας τὴ νόμιμη κυδέρνηση, θὰ ἦταν στὴν κούραση αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ὕστερα
ἀπὸ τόσους ἀγῶνες καὶ τόσες θυσίες. Θὰ εἶπαν: Τί μπορεί πιά νὰ κάνει ὅταν
ἐμεῖς κρατᾶμε ὀλόκληρο τὸν μηχανισμό τῆς δίας; Θὰ πρέπει νὰ βαρέθηκαν τοῦ-
τες οἱ γενιές ν' ἀναμετροῦνται μαζί; μαζὶ μας. Ἔτσι φαντάστηκαν οἱ ἐχθροὶ τῆς Δη-
μοκρατίας καὶ δάξοντας μπροστὰ τοὺς ἐξωμότες ἀποτόλμησαν τὸ πραξικόπημα.

Πόσο γελάστηκαν! Τὴν ἴδια κιόλας στιγμή, ἀντίκρυσαν τὸ αἰώνιο θῦμα τους,
νὰ ὀρθώνεται ὅσο ποτὲ ἀκμαῖο, ἀποφασισμένο νὰ φτάσει ὡς τὴν ἔσχατη θυσία
γιὰ νὰ μὴν περάσει ὁ φασισμός. Κάτι περισσότερο: ἀποφασισμένο νὰ ξεκαθαρί-
σει μιὰ γιὰ πάντα τοὺς λογαριασμοὺς μ' ἐκείνους ποὺ δὲν ἔπαψαν νὰ τὸ ξεγελοῦν
καὶ νὰ τὸ προδίνουν. Ὀλόκληρος ὁ δημοκρατικὸς κόσμος, ἀπ' τὴ μιὰν ἄκρη τῆς
Ἑλλάδας ὡς τὴν ἄλλη, ἀδερφωμένος, μὲ ἀκατάλυτο πάθος γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ
τὴ δικαιοσύνη, ἐργάτες καὶ νεολαῖοι, ἀγρότες κ' ἐμποροβιοτέχνες, ἐπιστήμιονες,
καλλιτέχνες καὶ ὑπάλληλοι, ἐρέθηκαν ἀμέσως στὶς ἐπάλξεις — ξαναζοῦν μιὰ νέα
Ἐθνικὴ Ἀντίσταση.

Τὸ φασιστικὸ πραξικόπημα, ἀντὶ νὰ σκορπίσει τὴ σύγχυση, τὸ φόβο, τὴν ἀπο-
γοήτευση, τὴ μοιρολατρία, ἐρέθηκε ἀντιμέτωπο μπροστὰ σ' ἓνα λαὸ ἐνωμένο,
ἔτοιμο γιὰ τὴν πιὸ σκληρὴ ἀναμέτρηση, μ' ἐμπιστοσύνη στὶς δυνάμεις του, στὸ δί-
κιο του, στὸ μέλλον του. Ὁ μεγάλος κίνδυνος, πέτυχε αὐτὸ ποὺ πέτυχε κ' ἡ χιτλε-
ροφασιστικὴ εἰσβολὴ στὰ χρόνια τοῦ πολέμου: Νὰ συνειδητοποιήσουν ὅλοι τὴν
ἀνάγκη ν' ἀγωνιστοῦν ὡς τὴ νίκη, νὰ φλογιστοῦν ἀπ' τὰ ωραιότερα ἰδανικά, νὰ
δοῦνε καθαρὰ ποιὸς εἶναι ὁ ἐχθρὸς καὶ τί πρέπει νὰ γίνεῖ. Ὁ καθένας νιώθει
τώρα γύρω του νὰ τοῦ παραστέκονται ἀμέτρητα ἀδέρφια.

Ξέρουμε πῶς ὁ δρόμος γιὰ τὴν ἀληθινὴ Δημοκρατία περνάει ἀπὸ πολλές
δοκιμασίες. Μὰ ἀκόμα ξέρουμε πῶς ἔτσι ἐνωμένους στὴ δημοκρατικὴ πάλη, κανέ-
νας φραγμὸς δὲ θὰ μπορέσει νὰ μᾶς σταματήσει. Κανένα κακὸ λοιπόν, χωρὶς κα-
λό, καθὼς λέει κ: ὁ πανάρχαιος λόγος. Οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι ποὺ ὅλα τοῦτα
τὰ ματωμένα χρόνια, ἐνίωσαν θαθεῖα πόσο ἀναπόσπαστα εἶναι δεμένοι μὲ τὸ λαὸ
μας — ἢ καλλιτεχνικὴ δημιουργία μὲ τὴν ἐλευθερία — ἐρίσκονται κιόλας. στὶς
πρῶτες γραμμὲς καὶ μάχονται τὴν πιὸ κρίσιμη ὥρα γιὰ τὴ Δημοκρατία καὶ τὸν
πολιτισμό. Γιατὶ ἐκεῖνοι ἐκφράζουν γνήσια τὸ ἔθνος κ: ὄχι οἱ μισθοφόροι χούντες.

Ἡ συγγραφέας Διδῶ Σωτηρίου

Σὲ κάθε ἐποχὴ καὶ σὲ κάθε χώρα οἱ ἄξιοι πνευματικοὶ ἄνθρωποι στάθηκαν
οἱ ἐκφραστὲς τοῦ πάθους καὶ τοῦ θάθους τῶν λαϊκῶν ἀγῶνων γιὰ λευτεριά καὶ
πρόοδο. Στάθηκαν πρωτοπόροι δραματιστές, μὰ καὶ ἀγωνιστές γιὰ τὴν ἀπελευθέ-
ρωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν κτηνώδη δία, τὸ σκοταδισμό καὶ τὴν πτωχολογία.
Πῶς εἶναι δυνατὸ σὲ στιγμὲς ἱστορικὲς σὰν αὐτὲς ποὺ περνοῦμε νὰ μείνουν οὐδέ-
τεροι θεατὲς; Πῶς ν' ἀφήσουν τὸ λαὸ μονάχο ὅταν ἡ προσπάθεια τῶν καμυφλα-
ρισμένων ἐχθρῶν του εἶναι νὰ τὸν παραπλανήσουν, νὰ τὸν χουγιαξοῦν καὶ νὰ τὸν
μαντρώσουν ξανά σὲ τείχη ἀπελπισίας; Πῶς νὰ μείνουν οὐδέτεροι οἱ πνευματικοὶ
ἄνθρωποι ὅταν ἡ νεολαία χύνει τὸ αἷμα τῆς στοῦς δρόμους γιὰ τὴ δημοκρατία,
ὅταν δολοφονοῦν τὸ φοιτητὴ Σωτήρη Πέτρουλα κ: ὁ ἐργάτης πατέρας του, μέσα
στὸ σπαραγμὸ του ἐρίσκει νὰ πεῖ «Ἔτσι λεβέντη σὲ ἤθελα, γιέ μου, κ: ἄς σὲ
χάνω...»;

Πῶς νὰ μὴν καυχῆθεῖς γι' αὐτὸν τὸν ὑπέροχο πολυβασανισμένο λαό; Στ' αὐ-
τιὰ ἀντηχεῖ τὸ ποδοβολητό του, οἱ τρεχάλες του, ἡ ὀργισμένη φωνή του γιὰ τὴν
προδοσιμὴν ποὺ τοῦ ἔγινε, ἡ ἀφυπνισμένη συνείδησή του, ἡ ἀτσαλωμένη θέλησή του,
ὁ ὄρκος του νὰ διαφεντέψει τὴ μοίρα του. Αὐτὸ τὸ ἀγωνιζόμενο «πεζοδρόμιον», ποὺ

μέ τώση περιφρόνηση τ' ονοματίζει ή αυλόδουλη προδοσία και πού τώ τρέμουν χούντες και ξένοι, αυτό γράφει τήν ιστορία τής ανθρώπινης αξιοπρέπειας και διαγράφει τήν πορεία απ' τά σκοτάδια στο φώς.

Είμαστε μαζί σου, λαέ. Σου δανείζουμε τή φωνή μας, τήν πέννα μας, τήν φυγή μας.

Ο συγγραφέας Άγγελος Τερζάκης

Κάθε πνευματικός εργάτης δέν μπορεί παρά νά είναι αντίθετος σε προθέσεις και εκδηλώσεις πού δέν εκφράζουν μέ τρόπο συγκεκριμένο κι άμεσο τήν κυρίαρχη θέληση του λαού.

Ο συγγραφέας Στρατής Τσίρκας

Οί τελευταίες κινήσεις τών οργανωμένων πρακτόρων τής άνωμαλίας, θυμίζουν έξοργιστικά τις παραμονές του Ίσπανικού, τή χούντα τών στρατηγών, πού έσπασάν εναντίον τής νόμιμης κυβέρνησης και τελικά, μέ τή βοήθεια του Χίτλερ και του Μουσολίνι, έπνιξαν τήν πατρίδα τους στο αίμα, και τή Δημοκρατία. Τότε, πνευματικοί άνθρωποι απ' όλον τον κόσμο επισήμαναν τον κίνδυνο, κι ήταν χρειάστηκε, πολλοί απ' αυτούς έκαμαν τώ χρέος τους.

Σήμερα, δέν υπάρχει πνευματικός άνθρωπος, όσο αφιερωμένος κι αν είναι στο δημιουργικό του έργο, πού νά μήν αντιλαμβάνεται πώς ανάλογες κινήσεις τών σκοτεινών δυνάμεων στην Ελλάδα εάζουν σε κίνδυνο ό,τι πιο ακριβό κατακτήθηκε από τώ λαό μέ σκληρές θυσίες και άγώνες στα τελευταία χρόνια: Τή νομιμότητα, τήν δημοκρατία, τήν ελευθερία και τήν ειρήνη. Διδαγμένοι από τά παθήματα του παρελθόντος, επαγρυπνούν. Αύταπάτες δέν επιτρέπονται. "Αν χρειαστεί, θ' αγωνιστούν ένωμένοι, σαν ένας άνθρωπος. Δέ θ' αφήσουν τώ φασισμό νά ζαναπεράσει στον τόπο πού έδωσε στον κόσμο τά φώτα του ανθρωπισμού. (10.7.65)

Ο ζωγράφος Άλέκος Φασιανός

Αυτές οί έπεμβάσεις, πού γίνονται χωρίς τήν έγκριση του λαού, είναι άπαράδεκτες. Τώ νά θέλουν δηλαδή οί πολιτικοί νά επιβάλλονται διά τής βίας στη θέληση τών ανθρώπων. Γι' αυτό καταδικάζω ανεπιφύλακτα τή βία και τά επακόλουθά της. Γι' αυτό ως προσπαθήσουν οί καλοί πολιτικοί, έχοντας όλους τούς πνευματικούς ανθρώπους μέ τώ μέρος τους, νά επαναφέρουν τήν δμολότητα στον τόπο μας.

Ο συγγραφέας Γιώργος Φτέρης

Θέλω οί λογοτέχνες ν' αγωνίζονται για τά πολιτικά δημοκρατικά θέματα περισσότερο απ' όσο αγωνίζονται για τά λογοτεχνικά. Κι' αυτό, γιατί πιστεύω ότι ή πολιτική παίζει στη ζωή του ανθρώπου αποφασιστικότερο ρόλο. Πιστεύω δηλαδή εκείνο πού είπε ο Νεκράσωφ: «Μπορείς νά μήν είσαι ποιητής, αλλά είσαι υποχρεωμένος νά 'σαι πολίτης».

Ο ζωγράφος Γιάννης Χαϊνης

Μέ τώ πραξικόπημα επιχειρούν νά αποκαταστήσουν τά τυπικά φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά του φασισμού, τά συστατικά του στοιχεία. Έφεραν ξανά τον φόνο αποδλέοντας νά επανεγκαταστήσουν τον φόδο.

Η επιχειρούμενη θανάτωση τής Δημοκρατίας τήν ώρα πού ή λαϊκή θέληση έτεινε νά τήν μετατρέψει από προσδοκία σε πραγματικότητα, κοντά στα άλλα σημαίνει θανάτωση και κάθε προοπτικής για πνευματική και καλλιτεχνική δημιουργία.

Οί καλλιτέχνες, πολίτες μέ αυξημένη ευθύνη απέναντι στο κοινωνικό σύνολο άφου μέ τώ έργο τους συντελούν στην ανάπτυξη τής συνείδησής του, θα σταθοϋμε στις πρώτες γραμμές του άγώνα για τήν αποκατάσταση τής συνταγματικής νομιμότητας.

ΤΟ ΑΚΟΙΜΗΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Τὸ διακρίναν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα πνεῦμα, εἰς τὴν διαρρύθμισιν τῆς Πολιτείας, ὑπῆρξε πνεῦμα ἀντιμοναρχικόν, ἢ δὲ μακρὰ Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἀπὸ τῶν Περσικῶν Πολέμων μέχρι τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης καὶ ἀπὸ ταύτης μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. ὑπῆρξε διαρκῆς διαμαρτύρησις κατὰ τῆς μοναρχίας.

Ἡ Ἑλλὰς πρώτη ἐδημιούργησεν τὴν πολιτείαν, ὑπὲρ αὐτῆς ἠγωνίσθη κατὰ τῆς Ἀσιανῆς Παμβασιλείας καὶ πρὸς αὐτὴν ἠτένισαν οἱ πόθοι τῆς, εἴτε ἀνεξαρτητοῦ οὔσης εἴτε δουλευούσης.

Ἡ μοναρχία ὁσάκις παρ' Ἑλλησιν ἴσχυσε καὶ ἰδρύθη ὡς ἐξουσία, ὑπῆρξε ἢ τὸ προῖόν τῆς ξενικῆς κατακτήσεως ἢ παρεκτροπῆ, διὰ τῆς βίας ἐπιβληθεῖσα, καταπεσοῦσα ὑπὸ τὸ βάρος τῆς κοινῆς ἀποφάσεως.

Οὐδέποτε ἡ μοναρχία ὑπῆρξε παρὰ τοῖς Ἑλλησι τὸ ἐξαγόμενον τῆς ἐλευθέρως ἐργασίας καὶ συναγέσεως αὐτῶν, τῆς βουλῆσεώς των τῆς πολιτειακῆς. Τόσω δ' ἐνεχαράχθη εἰς τὴν φύσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους τὸ τοιοῦτον ἀντιμοναρχικόν πνεῦμα, ὥστε οὔτε ἡ μακρὰ βυζαντινὴ δεσποτεία, διάδοχος τῆς ρωμαϊκῆς, οὔτε ἡ τυραννία ἄλλοφύλων κατακτήσεων, κατίσχυσαν αὐτοῦ ἢ τὸ ἠλλοίωσαν τὸ παράπαν.

Ἡ μετὰ δουλείαν τόσων αἰῶνων ἀναστᾶσα Ἑλλὰς, πρὸ ἐτῶν πενήκοντα, διάφορον δὲν εἶχε πνεῦμα. Ἀνηγέρθη φέρουσα ὅλην τὴν πανοπλίαν τῆς πολιτειακῆς παραδόσεως τῆς Ἀρχαιότητος μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἐσχάτων σημείων, οὐδεμίαν δ' ἀνάμνησιν ἐκ τῆς μοναρχίας τῶν Γραικορωμαίων. Αἱ δὲ Συνελεύσεις τοῦ Ἔθνους, οὐχὶ μονάρχης ἢ ἐν πρόσωπον, ἐκανόνισαν πάντα τὰ κατ' αὐτὴν.

Ὅτε δ' ἐζητήθη ἡ ἰδρυσις τῆς Μοναρχίας ἐν τῇ Ἑλλάδι, τὸ δημόσιον πνεῦμα ἀντέστη κατ' αὐτῆς ἐγένετο δὲ χρεῖα τῆς παρεμβάσεως τοῦ ἔγκου τῆς Διπλωματίας τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἡ ἀπειλὴ τῆς ἐγκαταλείψεως, ὅπως ἰδρύθη ἐν Ἑλλάδι τὸ μοναρχικόν πολίτευμα. [...]

Ἡ πρώτη τῆς Ἑλλάδος μοναρχία ὅπως ὑπάρξη, ἐπεβλήθη εἰς τοὺς Ἑλληνας καὶ ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ ξενικοῦ στρατοῦ καὶ ἐπὶ τῆς ἀσθενείας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ 3ῃ Σεπτεμβρίου 1843 καὶ 10ῃ Ὀκτωβρίου 1862 ἀπέδειξαν ὅτι ἡ μοναρχία δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἐν Ἑλλάδι, ἅμα ἡ Ἑλλὰς ἐλευθέρως ἐνεργῆ.

Τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος τὸ ἀκραιφνὲς καὶ ἀμιγὲς καὶ κύριον ἑλληνικόν πνεῦμα, τὸ πνεῦμα τὸ ἀντιμοναρχικόν, ἀνευρίσκωμεν ὀλόκληρον.

ΤΙΜ. ΦΙΛΗΜΩΝ (1877)

Η Ρ Ο Δ Ο Τ Ο Σ

Μὰ πῶς θὰ μπορούσε νὰ ᾖ ναι πράγμα καλοδοκίμο ἡ μοναρχικὴ ἐξουσία ποὺ μπορεῖ νὰ κάνει αὐτὰ ποὺ θέλει χωρὶς νὰ δίνει κανένα λόγο; [...] Ἐπρεπε βέβαια ὁ τύραννος, ἔχοντας ὅλα τ' ἀγαθὰ, νὰ μὴ φθονᾷ· ὡστόσο, τ' ὀλόκληρα ἀντίθετο

προσδιορίζει τὴν στάση του ἀπέναντι στοὺς πολίτες: φθονάει τοὺς καλύτερους ὅσο ζοῦνε κ' ὑπάρχουνε, εὐνοεῖ τὴ χειρότερη μερίδα τοῦ λαοῦ καὶ περίφημα δέχεται κάθε συγκοφαντία. [...] Ἄν τὸν θαυμάζεις μέτρια δυσφορεῖ πῶς δὲν ὑπερετιέται μὲ πολλή προθυμία.

Ἄπὸ τὸ λόγο τοῦ Ὀτάνη, — III, 80

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Χαρακτηριστικὸ τῆς τυραννίας εἶναι νὰ μὴ φχαριστιέται σὲ καμιάν ἀξιοπρεπή ἢ πού μαρτυρεῖ ἀνεξάρτητο φρόνημα πράξη. [...]

Ἡ τυραννία σὲ τρεῖς σκοποὺς ἀποβλέπει: Πρῶτα, στὸ νὰ κάμει τοὺς ὑπήκοους τῆς μικρόψυχους ἐπειδὴ ὁ μικρόψυχος κανένα δὲ θὰ μπορούσε νὰ ἐπιδουλεύει. Δεύτερο, στὴν ἀμοιβαία δυσπιστία τῶν πολιτῶν, γιατί δὲν καταλύεται ἡ τυραννία πρὶν συνδεθοῦν μ' ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη μερικοὶ (καὶ γι' αὐτὸ πολεμοῦν τοὺς ἀνώτερους ἀνθρώπους οἱ τύραννοι, σὰν ἐπικίντυνους γιὰ τὴν ἐξουσία τους, ὅχι μόνο γιατί δὲν ἀνέχονται τὴ δυναστικὴ ἐξουσία ἀλλὰ καὶ γιατί ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνη καὶ μεταξὺ τους καὶ στοὺς ἄλλους καὶ δὲν καταγγέλλουν κανένα οὔτε μεταξὺ τους οὔτε ἀπὸ τοὺς ἄλλους). Καὶ τρίτο, νὰ κατασταίγει τοὺς ὑπήκοους τῆς ἀδύναμους γιὰ πολιτικὲς ἐνέργειες, γιατί κανεὶς δὲν ἐπιχειρεῖ τ' ἀνημπόρετα, καὶ συνακόλουθα οὔτε νὰ καταλύσει τὴν τυραννία χωρὶς νὰ ἔχει τὴ δύναμη.

«Πολιτ.», V 9, 8, 1314a

Ἔτσι πού ἡ τυραννία, ὄντας τὸ χειρότερο πολίτευμα, ν' ἀπέχει τὸ περισσότερο ἀπὸ τὸ καλοσυγκερασμένο πολίτευμα τὴν «Πολιτεία».

«Πολιτ.», IV 2, 2, 1289

Καὶ ἡ τυραννία, ὅπως πολλές φορές εἰπώθηκε, δὲν ἀποβλέπει σὲ τίποτα ἀπὸ τὸ κοινὸ συμφέρον ἐξὸν ἂν πρόκειται νὰ συντελέσει καὶ στὴ δική της ὠφέλεια.

«Πολιτ.», V 8, 6, 1311 a

Π Λ Α Τ Ω Ν

Ἄς ἐξετάσουμε λοιπὸν τὴν εὐτυχία καὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς πόλης ὅπου ἕνας τέτοιος θνητὸς θὰ γεννιόταν [...]: Τίς πρῶτες λοιπὸν μέρες καὶ τὸν πρῶτο καιρὸ, δὲν χαιρογελά; δὲν χαιρετᾷ τὸν καθένα πού συναντᾷ; δὲν ἀρνιέται πῶς εἶναι τύραννος; Καὶ δὲν ὑπόσχεται πολλὰ κ' ἰδιαίτερα καὶ δημόσια, [...] καὶ σ' ὅλους καμώνεται τὸν καλόβολο καὶ τὸν πρᾶο; [...]

Κι ἂν ὑποψιάζεται μερικοὺς πού ἔχουν ἐλεύθερο φρόνημα πῶς δὲν θ' ἀνεχτοῦνε τὴν ἐξουσία του δὲ ὀρίσκει μιὰ πρόφαση νὰ τοὺς ἐξοντώσει; [...]

Ἄλλὰ μὲ μιὰ τέτοια ταχτικὴ δὲν ἀρχίζει νὰ γίνεται μισητὸς στοὺς πολίτες; Καὶ δὲν θὰ συμβεῖ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς πού συνεργάστηκαν στὴν ἐγκατάστασή του, ἀνθρωποι τῆς ἐμπιστοσύνης του, νὰ μιλοῦν καὶ σ' αὐτὸν κι ἀναμεταξὺ τους ἀνοιχτὰ καὶ νὰ ψέγουν αὐτὰ πού γίνονται, ὅσοι τουλάχιστο τὸ λέει ἡ καρδιά τους;

—Φυσικά.

—Ὅλους αὐτοὺς λοιπὸν ἔ τύραννος, ἂν θέλει νὰ μείνει στὴν ἀρχὴ πρέπει νὰ τοὺς ἐξαφανίσει λίγο-λίγο ὥσπου νὰ μὴν ἀφήσει οὔτε ἀπὸ τοὺς φίλους του οὔτε ἀπὸ τοὺς ὀχτροὺς του κανένα πού ν' ἀξίζει κάτι.

—Εἶναι φανερό.

[...] Ἀναπόφευκτα, θέλει δὲ θέλει, πρέπει νὰ ἴναι γιὰ ὅλους αὐτοὺς ὀχτροὺς καὶ νὰ τοὺς ἐπιδουλεύεται, ὥσπου νὰ καθαρῖσει τὴν πόλη.

—Ὁραῖος, μὰ τὴν ἀλήθεια καθαρμός!

—Ναί, ἀντίθετος μ' αὐτὸν πού κάνουν οἱ γιατροὶ μὲ τὰ κορμιά τ' ἀρρωστη-

μένα· γιατί αφαιρούν τὸ χειρότερο κι αφήνουν τὸ καλύτερο ἐνῶ ἐκεῖνος [ὁ τύραννος] τ' ἀντίθετο κάνει.

«Πολιτεία», VIII 16, 566 D, E. 567 A, B, C

Ξ Ε Ν Ο Φ Ω Ν

Ἄνάμεσα στὸν τύραννο καὶ στοὺς τυραννευόμενους οὔτε εἰρήνη γίνεται ποτέ, οὔτε ποτέ θὰ μπορούσε ὁ τύραννος νὰ βασιστεῖ σὲ σπονδές καὶ ν' ἀναθαρρήσει.

«Ἰέρων», II, 11

Ὁ τύραννος ἔταν πιάνοντας μερικούς πού σ' ἀλήθεια συνωμοτοῦνε ἐναντία του τοὺς σκοτώνει, ξέρει ὅτι δὲν ἀνεβάξει τὴν πόλη σὰν σύνολο, [...] ἀλλὰ καὶ πασχίζει νὰ μικρύνει ὅσο μπορεῖ αὐτὸ πού ἔγινε, κ' ἐνῶ τὸ πράττει, ἀπολογεῖται ταυτόχρονα πὼς δὲ βρῖσκεται σ' ἄδικο κάγοντάς το — τόσο μακριὰ βρῖσκεται ἀπὸ τὸ νὰ πιστεύει ὅτι εἶναι ἕμορφα αὐτὰ πού κάνει. Κι δταν πεθάνουν αὐτοὶ πού φοβήθηκε, δὲν εἶναι νὰ πεῖς πὼς θὰ βρεῖ μεγαλύτερη ἀσφάλεια, ἀλλὰ φυλάγεται πιά περισσότερο ἀπὸ πρῶτα.

«Ἰέρων», II, 17, 18

Χάρη στὶς πατρίδες ζεῖ ὁ κάθε πολίτης ἀσφαλισμένος. Γιὰ τοὺς τυράννους δμως κ' ἐδῶ τ' ὀλότελα ἀντίθετο γίνεται· ἀντὶ νὰ τοὺς προστατεύουν οἱ πολιτείες τους, μεγάλες τιμές ἀπονέμουν σ' αὐτὸν πού σκοτώνει ἕναν τύραννο κι ἀντὶ νὰ τὸν ἐμποδίσουν νὰ μπαίνει στοὺς ἱεροὺς χώρους, ὅπως τοὺς φονιάδες τῶν πολιτῶν, ἀπεναντίας καὶ ἀνδριάντες μέσα στὰ ἱερά στήνουν οἱ πολιτείες σ' αὐτοὺς πού κατόρθωσαν κάτι τέτοιο.

«Ἰέρων», II, 4, 5, 6

Οἱ τύραννοι λοιπὸν ὄχι σπάνια ἀναγκάζονται νὰ ληστεύουν καὶ ναοὺς καὶ ἀνθρώπους ἐπειδὴ πάντοτε ἔχουν ἀνάγκη κι ἀπὸ ἄλλα χρήματα γιὰ τίς ἀναγκαῖες δαπάνες. Ἔτσι ἀκριβῶς σὰ νὰ ἔχουνε πόλεμο, εἶναι πάντα ἀναγκασμένοι ἢ νὰ διατρέφουν στρατό, ἢ νὰ καταστραφοῦνε.

«Ἰέρων», IV 11

Ἀλλὰ κι ἄλλο κάτι φοβερό πού παθαίνουν οἱ τύραννοι θὰ σοῦ πῶ, Σιμωνίδη. Ἀναγνωρίζουν τόσο εὐκόλα ὅσο κ' οἱ ἰδιῶτες ποιοὶ εἶναι ἀνδρεῖοι, ποιοὶ σοφοὶ καὶ ποιοὶ δίκαιοι· ἀλλὰ ἀντὶ νὰ τοὺς θαυμάζουν, τοὺς φοβοῦνται — τοὺς ἀνδρεῖους μὴν ἀποτολήσουν τίποτα γιὰ τὴν λευτεριά, τοὺς σοφοὺς μὴ σχεδιάσουν τίποτα καὶ τοὺς δίκαιους μὴ ὁ λαὸς τοὺς ἐπιθυμήσει γι' ἀρχηγούς του. Ὄταν λοιπὸν ἐξ αἰτίας τοῦ φόβου ἐξοντώσουν λίγο-λίγο τοὺς τέτοιους, ποιοὶ ἄλλοι τοὺς ἀπομένουν νὰ χρησιμοποιοῦν, παρὰ οἱ ἄδικοι, οἱ ἀνθρωποὶ μὲ πάθη κ' οἱ δουλόπρεποι; Κι αὐτοὺς μποροῦν νὰ τοὺς ἐμπιστεύονται τοὺς ἄδικους γιατί φοβοῦνται, ὅπως κ' οἱ τύραννοι, τίς πολιτείες μὴν ἐλευθερωθοῦν κάποτε καὶ τοὺς πιάσουν, τοὺς ἀνθρώπους μὲ πάθη γιατί θέλουν νὰ βρῖσκονται στὰ πράματα, καὶ τοὺς δουλόπρεπους γιατί οὔτε οἱ ἴδιοι ἔχουν τὴν ἀξίωση νὰ ἔναι ἐλεύθεροι.

«Ἰέρων», V 1, 2

[...] Καὶ πὼς θὰ πεῖς πάλι πὼς οἱ τύραννοι περισσότερο παρ' ἄλλους μποροῦν νὰ θάλουν στὸ χέρι τοὺς ὄχτρούς, δταν πολὺ καλὰ ξέρουνε πὼς ὄχτροί τους εἶναι ὅλοι οἱ τυραννευόμενοι κι αὐτοὺς οὔτε νὰ τοὺς σκοτώσουν ὅλους μποροῦν οὔτε καὶ νὰ τοὺς φυλακίσουν;

«Ἰέρων», VI 14

δηλαδὴ νὰ γλυτώσει· θὰ μπορούσε ὁ τύραννος. Γιατί πῶς θὰ μπορούσε ν' ἀρκέσει καὶ ποιὸς ποτὲ τύραννος ἢ τὰ χρήματα νὰ γυρίσει σ' ὅσους ἀφαίρεσε χρήματα, ἢ νὰ μπεῖ στὰ ἴδια δεσμὰ γιὰ ὅσους φυλάκισε, ἢ γιὰ ὅσους θανάτωσε πῶς θὰ μπορούσε νὰ δώσει ἀπ' αὐτοῦ του ἰσάριθμες ζωὲς νὰ θανατωθοῦνε; Ἄχ, ἂν συμφέρει, Σιμωνίδῃ, σ' ὁποιοδήποτε νὰ κρεμαστῆ, ἐγὼ τουλάχιστο ὀρίσκω πῶς ἀπὸ μιὰ τέτοια πράξη ὁ τύραννος ἔχει τὸ μεγαλύτερο κέρδος.

«Ἰέρων», VII 12

Ι Π Π Ο Κ Ρ Α Τ Η Σ

Γνώμη μου εἶναι· πῶς γιὰ τίς αἰτίες αὐτὲς εἶναι χωρὶς ψυχικὸ σθένος τὸ γένος τὸ Ἀσιανόν, καὶ ἀκόμα ἐξ αἰτίας τῶν νόμων· γιατί τῆς Ἀσίας τὰ πιὸ πολλὰ μέρη διοικοῦνται ἀπὸ βασιλιάδες. [...] Ὅπου διοικοῦνται ἀπὸ βασιλιά, οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ γίνονται πολὺ δειλοί, — εἰπώθηκε ἀπὸ μένα καὶ προηγούμενα, — γιατί οἱ ψυχὲς εἶναι ὑποδουλωμένες καὶ δὲν τῶνουν ἐουλή νὰ κινδυνεύουν θεληματικὰ ἀσχοπα σὲ ὄφελος ξένου ἀξιώματος. Οἱ δὲ ἄνθρωποι ποὺ διοικοῦνται μὲ τὴν ἴδια τους ἐλεύθερη ἐουλή, σὲ ὄφελος τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ τους παίρνουν στὸ χέρι τους τοὺς κινδύνους καὶ ὄχι γιὰ χάρη ἄλλων. [...] Ἔτσι οἱ νόμοι καθορίζουν σὲ μεγάλο ἔαθμὸ τὴν ψυχικὴ διαμόρφωση τῶν ἀνθρώπων.

«Περὶ Ἀέρων, Ὑδάτων, Τόπων», §§ 16 καὶ 23

Λ Ο Γ Γ Ι Ν Ο Σ

Μοῦ ἀπομένει ὀμως ἀκόμα νὰ διασαφήσω ἓνα ζήτημα, ἐκεῖνο ποὺ ἓνας ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους μας μὲ ρωτοῦσε τελευταῖα:

«Βαθιά μὲ κατέχει», μοῦ ἔλεγε, «ὅπως καὶ πολλοὺς ἄλλους, βέβαια, ἀπορία, πῶς συμβαίνει τέλος πάντων στὴν ἐποχὴ μας νὰ ὑπάρχουν ἰδιοφυῖες ἐξαιρετα προικισμένες στὸ νὰ πείθουνε, νὰ διαπρέπουν στὰ δημόσια θέματα, ὀξύτατες καὶ ζωηρὲς καὶ ἔξοχα ἱκανὲς στοῦ λόγου τὰ θέλητρα — ἀλλὰ ἀναστήματα παραμεγάλια καὶ πολὺ ἀψηλά, ἔξω ἀπὸ σπάνιες ἴσως ἐξαιρέσεις, νὰ μὴ γεννιῶνται τώρα πλέον. Εἶναι τόσο μεγάλη τοῦ ἀνώτερου λόγου ἡ στείρότητα ποὺ δέρνει τώρα τὸν παγκόσμιον βίον.

»Ἡ, μὰ τὴν ἀλήθεια», ἔλεγε, «πρέπει νὰ πιστέψουμε ἐκεῖνο τὸ θρυλούμενον πῶς ἡ δημοκρατία εἶναι ἡ μόνη ἀγαθὴ τροφὸς τῶν ἐξόχων πνευμάτων, ἡ δημοκρατία ποὺ μόνον μαζί τῆς ἴσως ἀκμάσανε καὶ μαζί τῆς κατόπι πεθάνανε καὶ οἱ μεγάλοι τοῦ λόγου τεχνίτες; Γιατί μόνη ἡ ἐλευθερία εἶναι ἱκανὴ νὰ θρέψει τὰ φρονήματα τῶν ὑπερόχων πνευμάτων, νὰ στηρίζει τίς ἐλπίδες τους καὶ συνάμα νὰ ἀνοίγει τὸ στίβο στὴν πρόθυμη ἀναμεταξύ τους ἀμιλλα καὶ στὴ φιλοτιμία τους γιὰ τὰ πρωτεῖα.

»Πιὸ πέρα, χάρη στὰ ἔπαθλα ποὺ ἔχουν τεθεῖ στὰ δημοκρατικὰ καθεστῶτα, τὰ πνευματικὰ προτερήματα τῶν ρητόρων ἀκονίζονται μὲ τὴν ἀσκηση, σπιθοβολοῦν σὰ νὰ ποῦμε μὲ τὴν τριδὴ καὶ φυσικὰ συναστράφτουν ἀπὸ τὸ φῶς τῆς λευτεριάς ποὺ καταυγάζει τὰ θέματά τους. Ἐνῶ ἐμεῖς οἱ τωρινοί», ἔλεγε, «μοιάζουμε σὰ νὰ συνηθίσαιμε ἀπὸ παιδιὰ σὲ μιὰ δίκαιη δουλεία. Μόνον ποὺ δὲ μᾶς σπαργάνωσε ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς συνείδησής μας μὲ τίς ἔμφυτες συνήθειές τῆς καὶ ἐπαγγελματικὲς τῆς ροπὲς καὶ δὲν ἔχουμε διόλου γευτῆ τ' ὀμορφότατο καὶ γονιμότατο γιὰ τὸ λόγο νόμα, τὴν ἐλευθερία. Καί, φυσικά, δὲν θγαίνουμε παρὰ μόνον στὴν κολακεία μεγαλοφυῖες.

»Κ' ἐξακολούθησε νὰ λέει πῶς ὄλες τίς ἄλλες ἱκανότητες μπορούν καὶ οἱ δοῦλοι νὰ τίς ἀποκτήσουνε, κανένας ὀμως δοῦλος δὲ θὰ μπορούσε νὰ γίνεῖ τεχνίτης τοῦ λόγου. Γιατί ἀμέσως ἀναπηδᾷ ἀπὸ μέσα του τὸ αἶσθημα τῆς στέρησης τοῦ ἐλεύθερου λόγου καὶ συμμαζεύεται πάντα ἀπὸ τὴ συνήθεια τῶν γρονθοκοπημάτων· γιατί κατὰ τὸν Ὀμηρο, «τὸ σκλάδωμα κόβει ἀπ' τὸν ἄνθρωπο τὸ μισὸ ἀντρισμό του».

«Καθὼς λοιπόν», ἔλεγε, «ἂν πρέπει νὰ διώσω πίστη σ' αὐτὸ πού ἀκούω, τὰ κριώτεια πού μέσα μεγαλώνουν οἱ Πυγμαῖοι, οἱ νάνοι ὅπως τοὺς λέν, ὄχι μόνο μπο-
δοῖζουν τὰ σῶματα πού σφαλοῦν νὰ μεγαλώσουν κανονικά μὰ καὶ στρεβλώνουν τὰ
μέλη τους μὲ τὸ δεσμὸ πού τὰ περισφίγγει· ἔτσι κι ὅποιαδήποτε δουλεῖα κι ἂν
ἀκόμα εἶναι ἡ δικαιοσύνη, θὰ μπορούσε κανεὶς στρέβλη τῆς ψυχῆς καὶ δημόσιο
δεσποτῆριο νὰ τῆ λείει».

Περὶ Ἰψους», 44

NOMOS ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Νόμος: «Ἀπόφαση τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Συνέλευσης τοῦ λαοῦ· ἡ φυλὴ τῶν
Λιαντιαίων εἶχε τὴν Πρυτανεία, γραμματέας ἦταν ὁ Κλειγένης, ὁ Βόηθος πρόε-
δρος· πρόταση τοῦ Δημοφάντου· ὁ νόμος ἰσχύει ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἀνάλαβε ἡ
Βουλὴ τῶν Πεντακοσίων, τῶν ἀναδειγμένων μὲ κλῆρο, μὲ πρῶτο γραμματέα τὸν
Κλειγένη.

Ἄν κανεὶς καταλεῖ τὴ δημοκρατία τῶν Ἀθηνῶν ἢ σὲ περίοδο πού ἡ δημοκρα-
τία ἔχει καταλυθεῖ κατέχει κάποια ἀρχή, νὰ θεωρεῖται ὄχτρος τῶν Ἀθηναίων
καὶ νὰ θανατώνεται ἀτιμώρητα, ἢ περιουσία του νὰ δημεύεται καὶ τὸ δέκατο νὰ
περνᾷ στὸ ταμεῖο τῆς θεᾶς.

Κι αὐτὸς πού θὰ σκοτώσει τὸν ἔνοχο κι αὐτὸς πού θὰ συμβουλέψει τὸ φόνο
νὰ ναι καθαρὸς ἀπὸ κάθε ἀνοσιότητα κι ἀπὸ κάθε μίσημα.

Κι ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι συσσωματωμένοι στίς φυλές καὶ στοὺς δήμους νὰ τελέ-
σουν θυσίες μὲ ἀκμαῖα σφάγια καὶ νὰ ὀρκιστοῦν πάνω σ' αὐτές νὰ θανατώσουν
ὅποιον πράξει τὰ ἔργα τούτα. Καὶ ὁ ὄρκος εἶναι αὐτός:

Θὰ κάμω καὶ μὲ λόγος καὶ μὲ ἔργος καὶ μὲ ψῆφος καὶ μὲ τὸ χέρι μου, ἂν τὸ
μπορῶ, νὰ θανατωθεῖ ὅποιος καταλύσει τὴν Ἀθηναϊκὴ Δημοκρατία κι ὅποιος ἀπὸ
δῶ καὶ πέρα σὲ περίοδο πού ἡ δημοκρατία ἔχει καταλυθεῖ, κατέχει κάποια ἀρχή
καθὼς κι ὅποιος ἐπιχειρήσει νὰ γίνῃ τύραννος ἢ συνεργῆσει στὴν ἐγκατάσταση
τυραννίας. Κι ἂν κάποιος ἄλλος θανατώσει τὸν ἔνοχο, θὰ τὸν θεωρήσω καθαρὸ
μπροστὰ στοὺς θεοὺς καὶ στίς ὀντότητες, σὰ νὰ σκότωσε ὄχτρο τῶν Ἀθηναίων. [...]

(Ἀπὸ παράθεση τοῦ Ἀνδοκίδη)

NOMOS ΕΡΥΘΡΑΙΩΝ

Ἄν κανεὶς φανερωθεῖ νὰ παραδίγει τὴν πόλη τῶν Ἐρυθραίων σὲ τύραννος
νὰ θανατώνεται ἀτιμώρητα κι αὐτὸς καὶ τὰ παιδιὰ πού γεννήθηκαν ἀπ' αὐτὸν ἐξὸν
ἂν ἀποδείξουν τὴν ἀφοσίωσή τους στὸ λαὸ τῶν Ἐρυθραίων καὶ τῶν Ἀθηναίων.
Στὴν περίπτωσι τούτη τὰ παιδιὰ τοῦ ἔνοχου, ἀφοῦ καταθέσουν στὸ δημόσιο τὰ
υἰάρχοντα τοῦ πατέρα τους, νὰ παίρνουν τὰ μισὰ καὶ τ' ἄλλα μισὰ νὰ δημεύονται.

Ἀπόσπασμα ἀπὸ ἐπιγραφή τῆς Ἀκρόπολις πού ὀρίζει καὶ συγκροτεῖ
τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα τῶν Ἐρυθρῶν.—Inscriptiones Graecae I, 9.

Πολεμώντας ἐνάντια σ' ἕναν ὄχτρο πού πάντα νικιέται καὶ πάντα ξαναγεν-
νιέται, τριγυρισμένοι ἀπ' τὶς παγίδες τῶν χριστιανικῶν κυβερνήσεων πού ἔγιναν
οἱ σύμμαχοι τῶν ὄχτρῶν τοῦ Εὐαγγελίου, χτυπούμενοι ἀπὸ τὶς δόλιες προσφορὲς
μιας προστασίας πού ὁ λαὸς μας δὲν τῆ ζητᾷ — θὰ ὑποκύψουμε; Ὁχι στρατηγέ.
Ὁ θεὸς καὶ ἡ ἀπελπισία μας μᾶς στηρίζουν. Ἐνα ἔθνος πού ὀλάκερο κοιτάζει
τοὺς ὄχτροὺς του μὲ περιφρόνησι καὶ τὸν τάφο του μ' ἀδιαφορία, δὲ μπορεῖ νὰ
νικηθεῖ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ

(Ἀπὸ τὸ Γράμμα στὸ Λαφαγιέτ, 1826)

30^Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

5-26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1965

2.500 ἐκθέται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον
καλύπτουν μὲ τὰ προϊόντα τῶν
χώρον 75.000 τετραγῶν. μέτρων

**32 ΞΕΝΑ ΚΡΑΤΗ ΕΠΙΔΕΙΚΝΟΥΝ
ΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΝ ΤΩΝ**

"Ἐνα θέαμα καὶ μία εὐκαιρία ἐνη-
μερώσεως, ἐμπορικῶν γνωριμιῶν
καὶ συναλλαγῶν ποῦ ΜΟΝΟΝ ἢ
Διεθνῆς "Ἐκθεοὶς Θεσσαλονίκης
εἶναι εἰς θέοιν νὰ προσφέρῃ

ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΤΕ ΤΗΝ - ΣΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ